Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Casus longi super Institutis

Accursius, Guilelmus

[Lyon], um 1490

Incipit liber secundus

urn:nbn:de:bsz:31-315990

Visual Library

erit interdicitur ei adminiſtratio. ⁊ ita pa
piniano viſum eſt. Sed ſi aliq̄s hm̄ōi cri
mine accuſatus fuerit ⁊ pendente cogniti
one deceſſerit accuſatus cognitio ſuſpecti
extinguit̄. Item ſi aliquis tutoꝛ copiā ſui
nō fecerit vt alimenta pupillo ſuo decer-
nantur: pupillus in poſſeſſionem bono-
rum ipſius tutoris cauſa rei ſeruande mit
tatur ⁊ que ꝑ morā deterioꝛa fc̄tā ſunt da
to tutore vendi iubent̄. Liquet igit̄ ꝙ tu-
toꝛ q̄ alimēta pupillo nō p̄ſtat vt ſuſpect⁹
remoueri poterit. Si autem tutoꝛ pn̄s fue
rit: ꝑ mendaciū tn̄ alimēta pupillo diſcer
ni non poſſe ob inopiaꝫ pupilli dicat ad
p̄fectū vꝛbis mittat̄ puniendus vt iuriſcō
ſul. placuit. ſicut ille remittit̄ ad p̄fectum
vꝛbis puniendus q̄ per pecuniā miniſte-
rium tutele redemerit. Itē libertus ſi frau
dulenter geſſiſſe tutelam vel curam filioꝝ
vel nepotum patroni pꝛobatus fuerit ad
pꝛefectum vꝛbis ſimiliter remittetur puni
endus: ⁊ in hoc caſu vt ingratus accuſari
poterit Nouiſſime autem ſciendum eſt tu
toꝛes vel curatoꝛes fraudulenter admini-
ſtrantes res pupillares oīmodo eſſe remo
uendos. licet em̄ ſatiſdationem offerāt de
indēnitate pupilli: tamen quia ſatiſdatō
maliuolum tutoris pꝛopoſitum non mu-
tat: ſed diutius malignandi facultatē pꝛe
ſtat remouendi ſunt. Item ſuſpectū eum
merito putamus qui moꝛibus talis eſt vt
ſuſpectus haberi debeat: licet enim tutoꝛ
vel curatoꝛ pauꝑ ſit: fidelis tamen ⁊ dili-
gens ſit in adminiſtratione non eſt vt ſu-
ſpectus remouendus. Et hec in ſexta par-
te vſq̄ʒ in finem tituli.

Explicit liber pꝛimus inſtitutionum.

Incipit liber ſecundus.

Rubꝛica De rerum diuiſione.

c

Ontinuatio iſtius ru-
bꝛice ad ſupioꝛa patet
in hunc moduꝫ. Om̄e
ius quo vtimur aut ꝑ
tinet ad res: aut perſo-
nas: aut actiōes. vt. s̄.
de iure naturali gen. ⁊
ciuili. §. vl. ⁊ dictū eſt in p̄mo libꝛo huc vſ
q̄ʒ de iure pertinēte ad pſonas. vn̄ ſm̄ oꝛ-
dinem ꝓmiſſum intēdit Iuſti. in hoc ſe-
cūdo libꝛo tractare de iure ꝑtinēte ad res.
Sʒ qꝛ oīs res ꝑ diuiſionē dilucidius apit̄
vt. ī. de le. §. ſed nō vſq̄ʒ in illo verſu. Sed
ne in pꝛimis: idcirco iuſti. de rebus dictu-
rus ad euidentiorē iuuenū doctrinā p̄mo
tractat de rerū diuiſiōe. vn̄ nō īmerito an
nectit hic ru. de re. diui. Uiſa igit̄ cōtinua
tione rubꝛice iuſti. diuides titulū in duas
partes p̄ncipales: in quarū p̄ma parte de
terminat de reꝝ diuiſione. In ſecūda par
te de earundē rerū dn̄ij acq̄ſitione tractat.
Superioꝛi libꝛo ⁊c. pꝛīa pars ꝓtendit̄ vſ-
q̄ʒ ad illū. §. Singuloꝝ autē. ibi incipit ſe-
cunda pars ⁊ ꝓtendit̄ vſq̄ʒ in finē tituli. p̄
ma pars ſubdiuidit̄ in duas partes in q̄-
rum pꝛima parte ponit bimembꝛē diuiſi-
onem reruꝫ que talis eſt. ꝙ rerū alie ſunt
in patrimonio noſtro: alie ſunt extra patri
monium: ⁊ ꝓtendit̄ hec ꝑs vſq̄ʒ ad illū. §.
Quedā em̄. ibi incipit ſecūda ꝑs p̄me par
tis p̄ncipalis in qua parte ponit ſecūdaꝫ
diuiſionē rerū. Ad cōpꝛobatōem p̄me di-
uiſionis: ⁊ hec diuiſio cōtinet q̄nq̄ʒ mem-
bꝛa que dilucide pꝛoſequitur de quolibet
membꝛo dilucida ponēdo exempla. His
igit̄ p̄libatis ponas p̄mo ca. Dicit iuſtin̄.
cōtinuādo ꝓceſſum ſuū: poſtq̄ʒ in ſupioꝛi
libꝛo de iure perſonarū expoſuimus: mo-
do in hoc ſecūdo libꝛo de rebus q̄ in patri
monio nr̄o vel extra nr̄m pꝛimoniū habē
tur videamus. ⁊ hec in pꝛima parte. Sed
po. in ſecūda. dn̄e vos dixiſtis mihi ſuꝑ
ꝙ vultis determinare de reb⁹ q̄ ſunt ī pꝛi-
monio nr̄o vel extra: nūq̄d eſt iſta diuiſio
ſufficiēs. Ad h̄ rn̄det ꝙ ſic: ⁊ ꝙ ſufficiēs di
uiſio p̄miſſa ſit tꝉi rōne liq̄t: qꝛ q̄dā natura

li iure cõmunia ſunt omniũ: quedã publi
ca: quedã vniuerſitatis: quedam nullius
pleraq; ſinguloꝝ: ⁊ ea que ſinguloꝝ ſunt
varijs ex cauſis acquirunt: ſicuti ex inferi
oribus apparebit. Sed pone. Dñe dicatiſ
mihi ſi placet que ſunt cõia oĩm. Ad hoc
rñdet: amice certe naturali iure ĩtroductũ
ẽ q cõia ſũt oĩ; animãtiũ hec. ſ. aer ⁊ aq̃ d
celo cadẽs ⁊ mare ⁊ p cõſequẽs litus ma/
ris cum ſit eius acceſſio. vñ dico tibi q ne
mo ad litus maris ꝓhibetur accedere: dũ
tñ a villis ⁊ monumẽtis ⁊ edificijs in lito
re poſitis ſe abſtineat: q: hmõi ville ⁊ edi
ficia non ſunt cõia de iure gentiũ ſicut ip;
mare. Sed dñe dicatis mihi inq̃tũ durat
litus maris. Ad hoc rñdet impator: ami/
ce litus maris eſt quatenus hyemalis flu
ctus qñ maximus eſt excurrit. ⁊ hec dicun
tur vſq; ad illum. §. Flumina aũt. hic ꝓſe
quit ſecũdũ membrũ ſupioris diuiſionis
vñ ponas ſic caſum. Dñe iam video que
ſunt cõmunia: dicatis modo mihi ſi plac;
que ſunt publica. Ad hoc rñdet dicens.
amice. Publica ſunt oĩa flumina ꝑpetua
et ſimiliter portus publici ſunt. vñ dico ti
bi q ius piſcãdi in portu ⁊ in fluminibus
oĩbus in cõi publice patet: ⁊ ſicuti ipa flu/
mina publica ſunt ita vſus ripaꝝ ipoꝝ
fluminũ publicus eſt ⁊c. iuris gentium: ⁊
iõ naues ad ipſas ripas applicare ⁊ funes
arborib' ibidẽ natis religare ⁊ on' aliqd ĩ
bis reponere cuilibet libeꝝ ẽ ſic ꝑ ipm flu
men nauigare: ſed q̃q; dixerim tibi ripaꝝ
vſum publicũ eſſe: ſecus tñ eſt in ꝓprieta
te earũ. Proprietas eñ earũ illoꝝ hoĩm
eſt quoꝝ pdijs adherent: ⁊ eadẽ rõne ꝓp
etas arboꝝ in ripis natarũ eorundẽ ſunt.
et ſicut ego dixi tibi de vſu riparũ. ita dico
tibi q vſus litoꝝ oĩbus publice patet: ſic
vſus ipius maris eſt caſam. i. domũculã
ponere in qua ſe recipiat. Liberũ eſt etia;
cuilibet ex mari retia deducere ⁊ ibidẽ ſic/
care: ſed certe ꝓprietas litoꝝ nullius eſſe
intelligitur: ſed eiuſdẽ iuris ſicut ⁊ ipſum
mare: ⁊ q̃ ſubiacent mari: terra videl; ⁊ ha
rena. ⁊ hec dicunt vſq; ad illũ. §. Vniuer/
ſitatis. hic ꝓſequere tercium membrũ ſe/
cunde diuiſionis. vñ po. ſic ca. Iam dixi/
ſtis mihi extra de cõibus ⁊ publicis: dica
tis mihi modo ſi placet que ſunt vniuerſi
tatis. Ad hoc reſpõdet. Vniuerſitatiſ ſunt
ea q̃ in ciuitatibus ad vtilitatẽ vel ad dele
ctatõem populi fiũt. vt theatra ⁊ ſtadia ⁊
ſimilia: ⁊ ſiqua alia ſunt cõia ciuitatu; : ⁊
hec dicunt vſq; ad illũ. §. Nullius. hic ꝓ/
ſequere quartũ membrũ ſcđe diuiſionis.
Et ſciendũ eſt q hoc membrũ tres h; par/
ticulas: ea eñ q̃ nullius ſunt in tribus cõ
ſiſtunt. ſ. ĩ ſacris ⁊ religioſis ⁊ ſanctis: ⁊ ſm
hoc quartũ membrũ ſubdiuiditur in tres
particulas quarũ quãlibet ſm ordinem
enumeratõis dilucide ꝓſequit. Põas igi
tur ſic caſum. Dñe ia; vidi q̃ ſunt vniuer
ſitatis: dicatis modo mihi q̃ ſunt nullius
Ad hoc rñdet imperator: amice. Nullius
ſunt veluti res ſacre ⁊ religioſe ⁊ ſancte. ⁊
hoc patet tali rõne. Hmõi eñ res diuini
iuris ſunt: ⁊ qđ diuini iuris eſt in nullius
bonis eſt. ſed po. domine iam video q ea
que nullius ſunt ꝯſiſtunt in ſacris ⁊ religi
oſis ⁊ ſanctis: dicatis ergo mihi q̃ ſunt ſa
cra. Rñdet amice. ſunt q̃ rite ꝑ pontifices
deo ꝯſecrata ſunt: ſicut edes ſacre ⁊ dona
⁊c. ꝓut iacet in littera vſq; ad illum. §. Re
ligioſum. In quo ſic ponas caſum. Dñe
iam video que ſunt ſacra: dicatis mihi q̃
ſunt religioſa. Ad hoc reſpõdet impator.
amice. Religioſa loca ſunt ĩ quibus mor/
tuorum corpora ſunt ſepulta. Religioſu;
eñ locum vnuſquiſq; ꝓ ſua voluntate fa
cit dum in locum ſuũ mortuum infert ⁊c.
omnia plana ſunt vſq; ad illũ. §. Sancte
In quo ſic pone caſum. Dñe iam video
que ſunt ſacra ⁊ religioſa. dicatis mihi q̃
ſunt ſancta. Ad hoc rñdet. amice. Sancte
res ſunt veluti muri ⁊ porte ciuitatũ: hmõi
eñ res quodãmodo diuini iuris ſũt: ⁊ id
circo ĩ nulli' bonis eẽ cẽſent. ſ; dñe. q̃re di
cũt muri ſancti. Ad hoc rñdet. amice: idcir
co muros ciuitatũ ſanctos legis auctorita/
te. i. firmos diximus: q: pena capitis ꝯſtitu
ta eſt aduerſus eos qui aliquid in muros

deliquerint:vnde ⁊ illas ꝑtes legū ꝗbus
penas ꝯtra eoꝝ tranſgreſſuros ꝯſtituimꝰ
ſāctiones appellamus:⁊ hec dicuntur vſqꝫ
ad.§.illū. Singuloꝝ autē hominum ⁊c̄.
Hic incipit ſecūda pars ꝑncipalis ipſius
tituli:licet eniz Juſti. hic ꝓſequaꝛ ꝗntuz
mēbꝛū diuiſionis ſecūde tamē in hoc eo-
dez.§.latenꝛ accedit ad ſecundaz partem
ꝑncipalē ⁊ incipit tractare de acq̄rēdo re
ruz dominio:⁊ licet dominia reꝝ acq̄ranꝛ
quādoqꝫ de iure gentiū ⁊ quādoqꝫ de iu-
re ciuili:tn̄ in titulo iſto nō tractat de acq̄
ſitiōe q̄ fit de iure ciuili: ſed de illa ſola q̄
fit de iure gentiuz:⁊ varijs modis tractaꝛ
in titulo iſto de acquiſitione dn̄ij que fit
de iure gentiū ꝑ occupationē:aliquando
ꝑ acceſſionē diſcretā aut cōcretaz:ꝑ acceſ-
ſionē cōcretaz multipliciter veluti ꝑ allu
uionē:per intexturaz aut edificando: aut
plantādo:aut ſeminando:aut ſcribendo
aut pingendo. Jtē acq̄ritur dominiū re-
ruz de iure gentiū ſpecificatione ⁊ mate-
riarū cōfuſione:⁊ ſpecierū mixtione. Jtez
aliquādo acquiriꝛ dominiū rerū in ven-
ditione ⁊ tractatiōe. Jtē aliquādo acqui
ritur dominiū nuda voluntate dn̄i volē
tis rem ſuam in aliū transferri.⁊ ſi volu-
erit dominiū transferri in perſonā certaz
ſiue incertam: idcirco poterit hec ſecūda
pars in tot particulas ſb̄diuidi quot enu
merantur modi dominij acquirēdi de iu
re gen. in ti. iſto. Sed q2 iuſti. in ꝓſecutio
ne ſua nō cōtinuat materias ſuas:ſed ali
quādo interrūpit ⁊ de alia materia inter
ſerit:ideo ꝑtes diuiſionis nō poſſunt per
ordinē continuari:ſed in ꝓſecutione litte
re dilucide apparebūt. Ponas ḡ ſic caſuz
Dn̄e iā video que ſunt naturali iure cōia
⁊ q̄ publica:⁊ q̄ vniuerſitatꝭ et q̄ nullius
dicatis modo mihi ſi placet que ſunt ſin-
guloꝝ hominū res. multꝭ modis fiūt.qua
rūdaz eniz rerū dominiū nāciſcūtur iure
naturali:qđ ſicut diximus ius gentiū ap
pellatur.⁊ quarūdam rerū dominiū nāci
ſcuntur iure ciuili. Sed po.ca. dn̄e iaz vi
deo ꝙ rerū dominiū acquiriꝛ de iure gen
tium ⁊ de iure ciuili:ſed ꝓ deo dicatꝭ mi-
hi de quo iure intēditis ꝑmo tractare. Ad
hoc rn̄det. amice Cōmodius eſt a vetuſti
ore iure incipere. manifeſtū aūt eſt ius na
turale vetuſtius eſſe qđ cum ipſo genere
humano rerū natura ꝓdidit. Ciuilia eñ
iura tunc ꝑmo eſſe ceperūt:cum ciuitates
condi:⁊ magiſtratus creari:⁊ leges ſcribi
ceperūt.⁊ hec dicuntur vſqꝫ ad.§.Fere igi
tur beſtie ⁊c̄. Hic incipit iuſti. tractare q̄li
ter acquiriꝛ nobis dominiū de iure gen-
tiuz ꝑ occupationē. ⁊ de iſta materia tra-
ctat vſqꝫ ad illū.§. Jtē ea q̄ ex animalibuſ
Et ſciendū ē ꝙ tractat hic de tribus gene
ribꝰ animaliuz. ⁊ primo tractat de beſtijs
naturaliter ⁊ ꝓſus feris. ⁊ hoc vſqꝫ ad il
lum.§. Pauonū quoqꝫ. ibi tractat de na-
turaliter feris accidētaliter tn̄ manſuetis
vſqꝫ ad illuz.§. Gallinaruz. ibi tractat de
naturaliꝛ manſuetꝭ ſiue domeſticis vſqꝫ
ad illū.§. Jtē ea que ex hoſtibus. Ponas
ergo ſic caſum. Dn̄e iam video ꝙ vultis
tractare de iure gētiū tanqꝫ de vetuſtiore
dicatꝭ ergo mihi ſi placet aliquē modum
acquirēdi dominiū de iure gētiuz. Ad h̄
rn̄det iuſti. amice. Fere beſtie ⁊ volucres
⁊ piſces ⁊ oīa animalia fera que in terra ⁊
que in mari ⁊ q̄ in celo id eſt in aere naſcū
tur ſtatim cuz ab aliquo capta fuerint iu
re gentiū occupātis fiunt. ⁊ hoc tali ratio
ne. mūdi enim animalia fera in nullius
bonis eſſe intelligūtur ⁊ qđ ante nullius
eſt id iure gentiū qđ naturali ratiōe intro
ductū eſt occupāti conceditur. Nec inter
eſt quātuz ad acq̄rendūz dominiū vtruz
quis huiuſmodi feras beſtiaſ ⁊ volucres
in ſuo ꝓprio fundo an alieno cepit. ⁊ hoc
eſt verū niſi ꝓhibitio dn̄i intrare volētes
ꝑceſſerit. Nam qui in fundū alienū ingre
ditur venādi aut occupādi gratia poterit
a dn̄o fundi ꝓhiberi ne ingrediaꝛ ſi dn̄s
fundi eū preuiderit. Sed pone dn̄e iā vi-
deo ꝙ per occupationē huiuſmodi ferarū
⁊ volucrū acquiritur in dominiū. dicatis
mihi q̄ꝫdiu durat huiuſmodi dominiuz
acquiſitum. Ad hoc reſpōdet. amice. dico

tibi.ꝙ ꝗcquid predictoꝝ animaliuꝫ cepiſ
tādiu tuo dn̄io ſubiectū eſſe intelligit̄ ꝗꝫ
diu in cuſtodia tua detinet̄. ſed cū tuā cu
ſtodiā euaſerit:⁊ ī priſtinā naturalē liber
tatē ſe receperit:in tuo dominio eſſe deſi-
nit ⁊ ruſus ſicut prius occupāti cōcedit̄
Sed dn̄e dicat̄ in quādo dicit̄ ſe recepiſſe
in naturalē laxitatē vel libertatē. Ad hoc
rn̄det. In naturalē laxitatē dicitur ſe rece
piſſe cū vel omnino ꝯſpectū oculoꝝ tuoꝝ
euaſerit:vel ita ſit in ꝯſpectu tuo vt īpoſ
ſibilis ſit eius ꝓſecutio. vn̄ ſuper tali que
ſtione apud veteres multū fuit diſputa-
tū ⁊ ꝗſitū. Quidā venator puta titi⁹ quen
dam ceruū vulnerauit ⁊ mortale vulnus
ei infixit:ita ꝙ ceruus vulnerat⁹ capi po-
terat. Nā in caſu iſto dubitatur vtrū do-
miniū cerui vulnerati incōtinēti poſt vul
nus infixuꝫ intelligat̄ titio vulnerāti ac
quiſitū. Et certe quidā veteres dixerūt ſta
tim poſt vulnus infixū hmōi ceruuꝫ vul-
neratū fieri titij vulnerātis. ⁊ tādiu ei⁹ do
minio videri:ꝗꝫdiu titius eū ꝓſequit̄. Et
ſi titius eū ꝓſequi deſierit:dixerūt hmōi
ceruū deſinere in dominio titij eſſe ⁊ rur
ſus occupāti ꝯcedi. alij vero nō alit̄ puta-
uerūt hmōi ceruū fieri titij ꝗꝫ ſi eū titius ce
perit. Sed dn̄e ꝗd dicitis vos ſuper hoc.
Certe dicit iuſti. Nos poſteriorē ſentētiaꝫ
tanꝗꝫ iuſtiorē cōfirmamus vt videlicꝫ ita
demū intelligat̄ titij eſſe ſi titius eū cepe
rit. multa enī ſolent accidere impedimen
ta vt titius eū nō capiat. ⁊ hec dicunt̄ vſqꝫ
ad illū. §. Apiuꝫ quoqꝫ. Nota ꝙ ius gen
tiū ē antiquus iure ciuili. Secūdo nota ꝙ
beſtiarū alie ꝑſus fere ⁊ in his hꝫ locū re
gula. ꝙ primo occupāti ꝯcedunt̄. vt .j. §.
fere. alie ꝑſus māſuete ⁊ in his hꝫ locuꝫ
regula ꝙ vbicūqꝫ ſint:eius manēt cuius
erāt:⁊ ſi ꝗs lucrādi aīo occupauerit fur-
tum cōmittit. vt in. §. Gallinarū. alie nec
ꝑſus fere nec ꝑſus māſuete:⁊ ī his ha-
bet locū regula ꝗꝫdiu habent volūtateꝫ
redeūdi eius manēt cuius erant. vt in. §.
pauonū. Apiū quoqꝫ. In hoc. §. ꝓſequit̄
in titulo iſto materiā ſuaꝫ de ꝑſus feris

Et dicit ꝙ natura apiū fera ē ⁊ nō māſue
ta. vn̄ apes ſi in arbore tua cōdeſcēderīt
anteꝗꝫ a te in alueo tuo fuerint īcluſe nō
magis intelligunt̄ eē tue ꝗꝫ volucres ꝗ ī
arbore tua nidificauerūt. vnde ſi hmōi
apes in arbore tua cōſidētes aliꝗs alius
incluſerit ipſe earū dn̄s efficiet̄. ⁊ etiam ſi
hmōi apes anteꝗꝫ a te fuerint incluſe an
tiquos fauos in arbore tua vel in fundo
tuo fecerint:ꝗlibet eos eximere pōt. verū
tamē ſi re integra ꝓuideris aliquē ingre-
dientē in fundū tuū poteris iure ꝓhibere
ne fundū tuū īgrediat̄. ſed ponamus. ꝗd
dā examen. i. immenſitas apiū euolauit
de alueo meo in quo a me fuerat incluſuꝫ
ego quero ꝗꝫdiu dominio meo intelligit̄
eſſe ſbiectū. Ad h̄ rn̄det. ſi examē ex alueo
tuo euolauerit tādiu intelligit̄ eſſe tuū ꝗꝫ
diu intelligit̄ eſſe in ꝯſpectu tuo. nec diffi
cilis ſit ei⁹ ꝓſecutio. alioquin ſi euaſit con
ſpectū tuū vel ita ſit in ꝯſpectu tuo vt dif
ficilis ſit eius ꝓſecutio occupāti ꝯceditur
⁊ hec dicūt̄ vſqꝫ ad. §. illū. Pauonū. In
iſto. §. tractat iuſti. de naturalit̄ feris acci
dētalit̄ tn̄ māſuetis. Unde po. ſic ca. Dn̄e
ꝗdaꝫ habēt pauones et colūbas ꝗ ex con
ſuetudine ſolēt auolare ⁊ reuolare: mo-
do ꝗro a vobis vtruꝫ natura huiuſmodi
pauonū ⁊ colūbarum debeat cēſeri fera.
Reſpōdet ꝙ ſic:nec obſtat quominus na
tura pauonū ⁊ colūbarū fera cenſeatur ꝙ
hmōi pauones ⁊ colūbe ex conſuetudine
auolare ⁊ reuolare ſolent. Nā hoc idē fa-
ciunt apes. ⁊ tamen manifeſtū ē naturaꝫ
earū ferā eſſe. Hoc ideꝫ eſſe in ceruis qn̄qꝫ
ꝯtingit. Quidā enī ceruos ita māſuetos
habent vt in ſiluis ire ⁊ redire ſolent. ne-
mo tn̄ negare pōt naturaꝫ oīm ceruoꝝ in
genere ⁊ etiā ipſoꝝ ſinguloꝝ ſpecie feram
eſſe. In his igit̄ animalibus accidētalit̄
māſuetis que ex cōſuetudīe ire ⁊ redire ſo
lent talis regula a iure cōprobata ē vt tā
diu intelligantur tuo dominio ſubiecta
eſſe ꝗꝫdiu habuerīt animū reuertēdi. Nā
⁊ ſi reuertendi animū deſerūt ī tuo domi
nio eſſe deſinūt ⁊ occupāti cōcedunt̄. Eꝫ

domine ꝑ deo dicatis mihi qualit̃ ꝓpē-
daꝫ ꝙ deſierūt habere animū reuertēdi
Ad hoc reſpōdet. amice tūc intelliguntur
deſinere habere aīm reuertēdi cū reuertē
di cōſuetudinē deſerūt. Et hec dicūtur vſ
qꝫ ad·§·illum. Gallinarū. Hic īcipit tra-
ctare de animalibus ꝑrſus māſuetꝭ ꝛ ca-
ſus planus ē vſqꝫ ad illū·§·Itē ea que ab
hoſtibus. Adhuc pſeqtur iuſti. materiaꝫ
ſuā determinādo qualit̃ rerū dn̄ium per
occupationē de iure gen. acqritur. vn̄ po.
ſicca. dn̄e iam vidi qualit̃ dominiū fera-
rum ꝛ volucrū ſingulis acqritur p occu-
pationē. nūquid pluriū rerū dominiū ac-
qri pōt p occupationē de iure gen. rn̄det
ꝙ ſic. nā ea q̄ ab hoſtibus noſtris capimꝰ
ſtatī iure gen. noſtro dominio acqrūtur
ꝛ hoc itm̄ verū eſt vt liberi hoīes quos ab
hoſtibus capimus dominio noſtro ſub-
ijciūtur ꝛ ī ſeruitutē deducūtur. ſi tn̄ no-
ſtrā ptātē euaſerint ꝛ ad ſuos corpore re
uerſi fuerint p̄ſtinum ſtatū libertatꝭ iure
poſtliminij recipiūt. ꝛ nō ſoluꝫ ſupdicta
iure gen. p occupationē acqruntur ſꝫ etiā
lapilli ꝛ gēme. ꝛ cetera q̄ ī litore maris in
ueniuntur ſtatī cū ab īuentore occupata
fuerit iure gen. qđ naturali iure introdu-
ctū ē inuentoris fiūt. Et hec dicūtur vſqꝫ
ad illum·§·Item ea que ex animalibus.
Hic mutat iuſtini. ſtilū ſuum ꝛ īcipit tra
ctare de acqſitione dominij que fit iure ac
ceſſionis diſcrete. ꝛ p̄mo tractat de acceſ-
ſione diſcreta. vnde po. ſicca. dn̄e iaꝫ vidi
qualit̃ acqritur dominiū rerū p occupatō
nē. nunqd pluribus modis acqri poteſt
Rn̄det ꝙ ſic. Nā ea que ex animalibꝰ do-
minio noſtro ſubiectꝭ nata ſint iure gētiū
p acceſſionē acqruntur. ꝛ hec dn̄r vſqꝫ ad
illū·§·Preterea qđ p alluuionem. Hic ī-
cipit tractare de acceſſione concreta. Po.
igitur ſicca. dicit iuſti. ꝙ preter ſupdictos
modos acqrēdi de iure gen. acqrit̃ nobiſ
dominiuꝫ p acceſſionē ꝯcretam. qđ em̄ p
alluuionē agro tuo flumen adiecit: iure
gen. tibi acqritur: ſed dn̄e p deo dicatꝭ m̄
quid eſt alluuio. ad hoc rn̄det. Eſt autem

alluuio īcremētū latēs. vnde illud p allu
uionē agro tuo videtur adijci qđ ita pau
latim ꝛ ſucceſſiue adijcit̃: vt licꝫ tota die
intuitum figas tn̄ intelligere non poſſis
q̄ſtum ī quolibet momēto agro tuo adie-
ctū fuerit: verū ē ꝙ iſtud latēs īcremētuꝫ
tibi iure acceſſionis acqritur ſi impetꝰ flu
minis aliquaꝫ pteꝫ groſſam ex p̄dio tuo
detraxit ꝛ illam ptem detractā vicini pre
dio appulerit: manifeſtū ē eam ptē ex p̄-
dio tuo detractā nihilominus in tuo do-
minio pmanere. ſi tamen longo tempore
fundo vicini tui adheſerit ita ꝙ arbores
q̄s ſecū traxit in fundū vicini radices emi
ſerint ex tpe immiſſionis radicū videtur
fundo vicini iure acceſſionis acqſite eſſe
ꝛ hec dicūtur vſqꝫ ad illuꝫ·§·Inſula que
ī mari nata ē. In pricipio iſtius·§·īcipit
iterū tractare de acqſitione que fit p occu
pationē ꝛ poſtea redit ad materiā ſuaꝫ. ꝛ
tractat de iure acceſſionis. Vn̄ ſic pone ca
ſuꝫ. Dn̄e ponamus ꝙ aliq̄ inſula naſcat̃
in mari: dicatꝭ mihi cuius iuris eſſe intel
ligitur. Rn̄det amice ſi aliqua īſula ī ma
ri nata ſit qđ tamen raro accidit: occupā
ti ꝯceditur. nam ante occupationē nulliꝰ
eſſe intelligitur. ſed licet dixerim tibi de ī
ſula q̄ in mari naſcitur ꝙ occupātis ſit: ſe
cus tn̄ eſt de inſula ī flumine nata nam ī
flumine inſula nata qđ frequent̃ accidere
ſolet ſi q̄dē mediam ptem fluminis tene-
at cōmunis eſt eoꝝ hominuꝫ q̄ ab vtraqꝫ
pte fluminis ꝓpe ripam predia poſſidēt
videlicꝫ p modo latitudinis cuiuſqꝫ fun
di: que latitudo ꝓpe ripam ſit. ꝙ ſi alte-
ri parti fluminis ꝓximior eſt eorum ē tā-
tum q̄ ab ea pte ꝓpe ripam predia poſſi-
dent. ꝙ ſi in aliqua parte diuiſum flumē
ſit: deinde intra vnitū agꝝ alicuius in for
maꝫ inſule redegerit: huiuſmodi ager ad
modū inſule diuiſione fluminis circūdā-
tis eiuſdem permanet cuius ante diuiſio
nem fluminis fuerat. ſed ponamus ꝙ flu
men naturalem alueum penitus dereli-
quit ꝛ ex alia pte fluere ceperit dicatis mi
hi quid iuris in iſto caſu. Ad hoc reſpon-

det. q ſi naturali alueo in vniuerſum de
relicto alia pte fluere ceperit: tunc prior al
ueus a flumine derelictus eorum incipit
eſſe qui prope ripaꝫ eius predia poſſidẽt
pro modo latitudinis cuiuſqꝫ agri: que
latitudo prope ripam ſit. Sed ponamus
nouus alueus iam occupatus publici iu
ris incipit eſſe ſicut ꝛ ipſum flumen. ſed ſi
poſt aliqd tempus ad priorem alueũ flu
men reuerſum fuerit nouus alueus iam
a flumine derelictus eorum incipit eſſe q
prope ripam predia eius poſſidẽt. aliud
tamen iuris eſt ſi totus ager alicuius aq
inundatus fuerit: inundatio enim aque
faciẽ fundi nõ ĩmutat. ꝛ idcirco ſi aqua a
fundo receſſerit manifeſtum ẽ manere do
minũ fundi qui ãte dñs fuerat. ꝛ hec di
cuntur vſqꝫ ad illum. §. Cũ autẽ ex aliena
ꝛc. Hic incipit iuſti. tractare de acquiſitio
ne dominij que fit p ſpecificationẽ. vnde
pono ſic ca. Domine iam vidi plures mo
dos acqrendi rerum dominium de iure
gentium: nunqd pluribus modis de iu
re gentium acquiri poterit. Reſpõdet q
ſic p ſpecificationẽ de iure gẽtium acqrit
nobis dominium. cũ enĩ qs ex aliena ma
teria ꝛc. caſus planus eſt vſqꝫ ad illuꝫ. §.
Si tamen quis alienam. In iſto. §. redit
iuſti. ad acceſſionẽ cõcretam que fit inter
ueniẽte facto hominis. Pone igit ſic ca
ſum. Titius manicã vl' gironẽ de purpu
ra aliena intexuit veſtimẽto ſuo modo q
rit vtrũ purpura cedat veſtimẽto vl' veſti
mẽtũ tanqꝫ vilius ꝛ minus pcioſum accedat
purpure. Reſpondet q purpura lꝫ pcio
ſior ſit iure acceſſionis cedit veſtimẽto ꝛ
p ꝯſequens titio dño veſtimẽti acqrit. ve
rũ tamẽ ille qui dñs fuerat purpure licet
dominium iaꝫ purpure per acceſſionem
amiſerit ꝯtra eum q ſurripuit furti habet
actionẽ ꝛ ꝯditionẽ furtiuaꝫ q ſemel ei cõ
tra furẽ cõpetit quã licꝫ poſtea ſine culpa
ſua a dominio cadat nõ amittit. Nã hu
iuſmodi res que iure acceſſiõis alteri rei
cedunt licet a priori dño vendicari non poſ
ſunt: a furibus tñ ꝛ a qbuſdam alijs ma
leficij poſſeſſoribus per ꝯditionẽ furtiuã
vel ſine cauſa cõdici poterũt. ꝛ hec dicun
tur vſqꝫ ad illum. §. Si duorũ. In hoc. §.
determinat iuſti. qualiter acqrit domini
um p ꝯfuſionẽ materiarũ. Pono igit ſic
caſum. dominiũ de iure gen. nũqd adhuc
pluribus modis acqri poterit. rñdeo q ſic
Nã p ꝯfuſionẽ materiarũ acqritur domi
niũ de iure gen. ſi enim materie duorum
dñoꝝ de voluntate ꝛ ꝯſenſu eoꝝ confuſe
ſunt totũ corpus qd ex cõfuſione materia
rum reſultat vtriqꝫ dñoꝝ cõmune ſit. ve
luti ſi aliqui vina ſua fuderũt aut maſſas
argẽti aut auri ĩ aliqd vas ꝯflauerunt. ꝛ
iſta ſunt vera qñ eedẽ materie cõfundun
tur. Sed pone q materie ſunt diuerſe: nũ
qd idem iuris erit. rñdet q ſic: ſi enĩ diuer
ſe materie ꝯfuſe fuerĩt: ꝛ ex illis materijs
ꝯfuſis aliqua ſpecies facta ſit veluti ex vi
no petri ꝛ melle martini mulſum: aut ex
auro petri ꝛ argẽto martini electrũ. in h
enĩ caſu nulla dubitatio ẽ hmõi ſpeciem
ex diuerſarum materiarũ cõfuſiõe de vo
luntate dñoꝝ factaꝫ cõmunẽ eſſe. Sꝫ po.
q diuerſe materie vel materie eiuſdẽ ge
neris fortuito caſu ꝛ nõ interueniẽte vo
luntate dñoꝝ confuſe ſint nunqd ideꝫ iu
ris erit. rñdet q ſic. Hoc tñ intelligo niſi
materie ſepari poſſunt: ſi enĩ ſeparari poſ
ſent ſecus eſſet. ꝛ hec dicunt vſqꝫ ad. §. il
lum. Quod ſi frumẽtum. In hoc. §. det
minat qliter acqritur dominiũ p mixtio
nem ſpecieꝝ. vñ po. ſic ca. Dicit iuſti. q ſi
frumẽtum titij frumẽto tuo mixtũ fuerit
volũtate totũ illud frumẽtum tibi ꝛ titio
cõmune erit. Nam ſingula corpa .i. ſingu
la grana que ante mixtionẽ in ſua ſubſtã
tia durent. tamẽ ex conſenſu noſtro p mi
xtionẽ communicata ſunt. ꝛ hoc verum
eſt quando fuit facta mixtio de volunta
te noſtra. ſi tamen caſu frumentũ mixtuꝫ
fuerit: vel ſi titius non voluntate ſua id
miſcuit nõ videtur huiuſmodi frumẽtuꝫ
p mixtionẽ cõmune eſſe. ſingula enĩ gra
na in ſua ſubſtãtia remanẽt ꝛ durãt ĩ do
minio eius cuius fuerant ante mixtionẽ

Nam in caſibus iſtis quando ſit mixtio ſine dñoꝝ voluntate non magis intelligitur frumẽtũ cõe eſſe ꝙ grex ouiũ cõis eẽ intelligitur ſi pecora titij tuis pecoribus permixta fuiſſent. vnde ſi totũ hmõi frumentũ retineat̃ a titio actio in rez tibi aduerſus titium cõpetit. ⁊ iudex qui in huiuſmodi actione cognoſcet eſtimabit ꝙ̃tum ⁊ quale tuũ frumẽtum fuerit. ⁊ tantundẽ frumẽti ⁊ eiuſdem qualitatis vel eiuſdẽ eſtimationis tibi faciet reſtitui. et hec dicũtur vſqꝫ ad illũ. §. Cum in ſuo ſolo. Hic determinat qualiter edificãdo acquiritur dominiũ diligenter. vñ po. ſic ca. Dñe: titius in ſolo ſuo edificauit ex materia aliena: modo quero q̃s ſit dñs illius edificij. vtrũ titius q̃ edificauit an ille q̃ erat dñs materie. Ad hoc reſpondet ꝙ titius edificator dñs ẽ edificij. cũ eñ ĩ ſolo ſuo ex aliena materia q̃s edificauerit dñs edificij intelligitur ⁊ hoc ꝑpter rõem iuris gen. qua dicitur. Omne qđ in ſolo edificatur: ſolo cedit Et ꝙ̃uis titio directum dominiũ edificij acq̃rat̃: ille tñ qui dominus fuit materie dominius eius non deſinit eſſe. ſed vtile dominiũ retinet. ſꝫ tñ ꝙ̃diu materia ſua iuncta eſt edificio neqꝫ eam vendicare: neqꝫ ad exhibẽduz de ea agere p̃t ⁊ hoc ꝑpter. l. xij. ta. qua cauet̃ ne q̃s tignũ alienũ edibus ſuis iniũctũ eximere cogat̃: verũtamẽ dño materie eadem. l. xij. ta. cõſulitur. Nã cõpetit ei actio de tigno iniuncto cuius bñficio ab eo qui iniũxit vel iniũctum habet duplũ cõſequi poterit. Sꝫ pone ꝙ aliquis alienos lapides vel trabes vel cementa in edib⁹ ponat. q̃d iuris erit tunc in caſu iſto. Ad hoc rñdet ꝙ idẽ iuris ẽ ꝙ ſi alienũ tignũ edibus ſuis iniunxiſſet. appellatione eñ tigni omnis materia ex q̃ edificia fieri poſſunt intelligitur. Sed dñe quare ita ſtatutũ fuit. l. xij. ta. ne q̃s cogat̃ eximere alienã materiã edibus ſuis iniunctã. Ad h̃ reſpondet. amice hoc ideo ſtatutũ fuit in l. xij. ta. ne ſit neceſſario edificia ex aliena materia conſtructa reſcindi. ⁊ vrbem ruinis deformari. licet durãte edificio materia vendicari nõ poſſit: ſi tñ aliquo caſu diruptum fuerit edificiũ poterit dñs materie materiam ſuã vendicare ⁊ ex ea ad exhibẽdum agere. ⁊ hoc ẽ verũ niſi ꝑ actionẽ de tigno iniuncto duplũ fuerit per materiam ſuã conſecutus. ⁊ hec dicuntur vſqꝫ ad illũ. §. Et ex diuerſo. In. §. precedenti determinauit iuſti. q̃d iuris eſt quãdo aliquis edificat ex aliena materia ĩ ſolo ſuo. in preſẽti aũt. §. determinat q̃d iuris eſt in caſu conuerſo ſcꝫ quando aliq̃s edificat ex ſua materia in alieno ſolo. Pone igit̃ ſic ca. Dic iuſti. ꝙ ex diuerſo ſi q̃s ĩ alieno ſolo ex ſua materia domũ edificauit dominiũ illi⁹ ſit cui⁹ eſt ſolũ. ſed certe in hoc caſu ſecus ẽ ꝙ̃ ĩ caſu p̃dicto: nã dñs materie ꝓprietatẽ eius amittit. naz volũtate eius materia alienata intelligit̃. ⁊ h̃ ẽ verũ ſi non ignorat ſe in alieno ſolo edificare. ⁊ iõ licet poſtea domus dirupta ſit materiam tñ ſua voluntate alienatã vendicare non poterit. Sed po. ꝙ ip̃e qui in alieno ſolo bo. fi. ex ſua materia edificauit ſit in poſſeſſione illius edificij ⁊ dñs ſoli ab eo vendicet edificium q̃d iuris eſt in caſu iſto. Ad hoc rñdet. amice certe illud cõſtat ꝙ ſi edificatore conſtituto in poſſeſſione dñs ſoli petat domũ ſuã eſſe ⁊ non ſoluit p̃ciũ materie ⁊ mercedes fabrorũ poterit ꝑ exceptionem doli mali repelli et hoc verum ſi fuerit bone fidei poſſeſſor. nam alias ſi ipſe ꝯtra dñm vẽdicantez excipiat dñs ꝯtra eius exceptionẽ ope replicationis iuuabitur. Scienti eñ alienũ fundũ eſſe ꝓpria culpa obici põt videlicꝫ ꝙ temere edificauit in eo ſolo qđ intellexit alienũ eſſe. ⁊ iõ bñficium retẽtionis non hẽbit. ⁊ hec dicũtur vſqꝫ ad illum. §. Si titius alienã plantã. In hoc. §. determinat iuſti. qualiter plãtãdo acq̃rit̃ dominium de iure gen. vnde po. ſic ca. dñe titi⁹ eradicauit plãtã meuij ⁊ illã ĩ ſolo ſuo plantauit: modo q̃ro a vobis q̃s cenſet̃ dñs illius plante. Ad hoc rñdet ſi titius plantã meuij in ſolo ſuo poſuerit: pſius tñ plã

ta efficitur. ꝛ ſilr in caſu conuerſo ſi titius
ſuam plātā in ſolo vicini plātauerit dn̄iū
plāte vicino acq̄ſitum intelligiť. ꝛ hoc ē
v̄um in vtroq3 caſu ſi plāta radices ege
rit. Nā ante emiſſionē radicū eius ꝑma-
net cuius antea fuerat. in tm̄ aūt ex eo tpe
ex quo plāta radices emiſit ꝓprietas ipi
us plante transferť. vt ſi arbor meuÿ i ter
ra titiÿ radices egerit arbor ꝑ emiſſionem
radicū intelligitur eſſe titiÿ. rō enim natu
ralis nō ꝑmittit vt arbor alterius eſſe di
cať q̄3 eius i cuius fundū radices egerit.
vn̄ arbor ꝓpe cōfiniū tuoꝝ fundoꝝ poſi-
ta: ſi in vicini fundum radices emiſerit ꝑ
emiſſionē radicū cōis erit. ꝛ hec dicuntur
vſq3 ad illū·§·Qua ratione. Nota ꝙ om-
ne qđ in ſolo meo edificatur cedit ſolo. Et
no. etiā v̄ſus illos. Quicquid plātať ꝛc̄.

Qua rōe aūt plāte ꝛc̄. Jn p̄n̄ti·§·deter
minat q̄liter de iure gen. acq̄riť dn̄iū ſe-
minando. vnde po. ſic ca. Dn̄e: titi⁹ ſemi-
nauit frumētu3 ſuū in ſolo vicini. mō q̄-
ro. q̄s intelligitur eſſe dn̄s illius frumēti
Ad hoc rn̄det amice eadē rōne q̄ diximus
ꝙ plante que ſolo alterius radices egerūt
ſolo cedunt: eadē rōne frumenta q̄ in alte
rius ſolo ſeminata ſunt ſolo cedere intel
liguntꝛ ꝑ ꝯſequens dn̄o ſoli iure acceſſio
nis acq̄runtur. ꝛ ſicut ſup̄ diximus ꝙ illa
q̄ in alieno ſolo ſeminata ſunt ſolo cede-
re intelliguntꝛ ꝑ conſequēs dn̄o ſoli iu-
re acceſſionis acquiruntur. ꝛ ſic̄ ſupra di
ximus ꝙ ille q̄ in alieno ſolo edificauit ſi
dn̄s ſoli ab eo vēdicet edificiū tueri ſe po
terit aduerſus dominum vendicāte3 per
exceptionē doli mali niſi preciū materie
ꝛ impenſas in edificio factas dn̄s ꝑatus
ſit ei refundere. ita q̄ in alienum fundum
bona fide ſuis impēſis ſeminauit ſi dn̄s
fundi ab eo vēdicet frumētū eiuſdē excep
tionis auxilio tutus eſſe poterit. ꝛ hec di
cuntur vſq3 ad illu3·§·Littere quoq3. Jn
hoc·§·determinat qualiter ſcribēdo acq̄-
ritur dominiū de iure gen. ꝛ caſus plan⁹
ē vſq3 ad illum·§·Si quis. Jn hoc·§·deť
minat qualiter dn̄s bo. fi. poſſidēs acqui
rit fructus induſtriales pro cultura ꝛ cu
ra. vn̄ po. ſic ca. Dic̄ iuſti. ꝙ ſi aliq̄s eme
rit fundū bo. fi. a nō dn̄o quē tn̄ ipe credi
derit dn̄m eſſe: vel cauſa donationis: vel
qualibet alia iuſta cā q̄ ad dominiÿ trāſla
tionē ſufficiat bo. fi. accipiat iure gen. qđ
naturali rōne introductū ē fructus q̄s in
de recepit ꝓ cultura ꝛ cura ſuos facit vn̄
verus dn̄s ſi poſtea vendicans ab eo fun
dum emerit de fructibus ab eo conſum-
ptis aduerſus eum agere nō poterit. ſec⁹
eſt in malefidei poſ. nā ille qui ſciēs alie-
nū fundum poſſederit fructus ſuos non
facit. vn̄ ſi dn̄s fundi ab eo fundū emerit
nō ſolū fundū: ſed etiā fructus cu3 fundo
lic3 ab eo cōſumpti ſunt cogitur dn̄o reſti
tuere. hec dicūtur vſq3 ad illum·§·Js ve
ro ad quē. Quia ſimiliť dn̄s iuſti. ſupra fe
cit mentionē de fructibus q̄s bone fi. poſ.
ſuos fecit. Jn p̄ſenti·§·determinat quan
do vſufructuarius intelligiť eſſe dn̄s fru
ctuū ꝛ q̄d venit in vſufructu. ꝛ etiā quid
iuris habet vſufructuari⁹ q̄ habet vſum
fructum i aliqua vniuerſitate vel etiā iu-
re ſingulari. vnde po. ſic caſum. Domie
titius habet vſumfr. in vniuerſitate fun-
di modo quero a vobis qn̄ titius vſufru
ctuarius dominus fructuum eſſe intelli-
gitur. Ad h̄ reſpondet. amice iſte ad que3
vſufructus fundi ꝑtinet non aliter dn̄s
fructuum effici intelligitur q̄3 hmōi fru
ctus ipſe perceperit: ꝛ in horreo ſuo repo
ſuerit. ꝛ iō ſi vſufructuarius maturis fru
ctibus ꝛ a ſolo ſeparatÿ: nōdū tn̄ i horreo
ſuo repoſitis deceſſerit ad herede3 ſuum
huiuſmodi fructus tranſmittit. ſed dn̄o
ꝓprietatis morte vſufructuariÿ acq̄ritur
ꝛ que de vſufructuario diximus eadē fe-
re ꝛ de colono qui in minimis colit intel
liguntur. Sed po. ꝙ aliq̄s habeat vſum
fructu3 in oue vel in capra vel in equo vľ
in vacca. modo quero quid intelligiť eſſe
in huiuſmodi vſufructu. Ad hoc reſpon
det. amice in pecudū fructu etiā fet⁹ eſt
ſicut lac ꝛ pilus: ꝛ lana. vnde dico tibi ꝙ
agni ꝛ hedi ꝛ vituli ꝛ equuli ſtati cū editi

fuerint:naturali iure ī dn̄io vſufru. eſſe in
telligūt. ſed ſecus eſt in eo q̄ hȝ vſūfructū
ancille qđ ad dominum ꝓprietatꝭ ꝑtinet
Sed dn̄e ꝓ deo quare non fuit ſtatutum
partū ācillaꝝ eē in fructu ſicuti fetꝰ pecoꝝ
Ad hoc rn̄det amice optima rōe ħ ſtatutū
fuit. abſurdum em̄ videbat̄ hoīeȝ in fru
ctu eſſe: cuȝ omnes fructus hominuȝ grā
ipē dn̄s adinuenerit. Sed ſi aliquis vſū
fructū gregis hēat et aliqua ouis ꝑturit
vſufructuarius in loco demortuoꝝ aīa/
lium ex fetu ſubmittere debet: ⁊ ita iulia
no viſū eſt: ⁊ ſimilit̄ qui hȝ vſumfructum
vineaꝝ vl' arborum alias ſuſtinere debȝ
recte em̄ colere debet fructuarius ⁊ quaſi
paterfamilias vti. ⁊ hec dicunt̄ vſqȝ ad il
lum .§. Theſauros In hoc. §. detmi
nat q̄liter ꝑ inuentionē dominiū acq̄rit̄
de iure gen. et ca. planꝰ eſt vſqȝ ad illū .§.
Per trad. In p̄nti .§. detminat qualit̄
acquirit̄ dominiū de iure gen. a dn̄o rei
factuȝ. vnde po. ſic ca. Domine iā vidi mlͭ
tos modos ꝑ quos acquiritur dn̄ium de
iure gen. nunquid pluribus modis pōt
acquiri. Rn̄det ꝙ ſic. ꝑ traditōem enim a
dn̄o factam iure gen. quod naturali rōne
introductū ē dominiū nobis acq̄ritur. ni/
hil enim tā cōueniens eſt eq̄tati naturali
q̄ȝ voluntatē dn̄i volētis rei ſue dominiū
in alium transferre et ratam habere ⁊ ideo
cuiuſcūqȝ generis ſit res corꝑalis videli/
cet ſiue mobil' ſiue īmobilis tradi poſſit:
et a dn̄o tradita alienatur. Et ideo ſtipen
diaria ⁊ tributaria predia per traditionē
eodem modo alienari poſſunt. Sed dn̄e
dicatis mihi que dicuntur predia ſtipēdi
aria ⁊ tributaria. vocant̄ que ī ꝓuīcijs ſūt
ſed licȝ in italia non ſint talia p̄dia cū in
ter predia ꝓuīcialia ⁊ italica q̄ȝtuȝ ad do
miniū trāſlatōem ex noſtra conſtitutione
nulla ſit differētia: tn̄ ſi italica p̄dia ex cā
donatōis vl' dotis aut q̄libet alia iuſta cā
ad dn̄ij trāſlatōem ſufficientē a dn̄o alij
tradātur ſine dubio trāſferunt̄ ſicuti ꝓuī
cialia predia q̄ eodē modo tradita fuiſſēt
ſed licȝ dixerī tibi ꝑ traditōeȝ trāſferri: ħ

tamen nō gn̄aliter ē verū: nā vēdite res ⁊
emptori tradite a dn̄o nō aliter acq̄rūt̄ em
ptori q̄ȝ ſi emptor vēditori preciū ſoluerit
vel alio mō eidē ſatiſfecerit puta dādo ei
fideiuſſorē aut etiā pignus et hoc cauet̄
ēt. l. xij. ta. recte tn̄ dicit̄ iure genti. ħ effici.
verūtn̄ ſi vēditor neqȝ p̄cio ſibi nūerato fi
deiuſſore vel pignore ſibi dato fidē ēpto
ris ſecutus rē ei tradiderit dicendum ē ſta
tim rē ēptoris fieri. ſȝ po. ꝓcurator titij ď
volūtate dn̄i vēdidit mihi equū titij ⁊ p̄/
cio nūerato equū m̄ tradidit: modo quero
vtꝝ ꝑ traditionē a ꝓcuratore factam do/
miniū eq̄ videatur mihi acquiſitū. rn̄det
ꝙ ſic. nihil em̄ intereſt vtruȝ ipē dn̄s rē ſu
am alicui tradat an alius de volūtate eiꝰ
et ideo ſi alicui libera vniuerſorum nego
ciorum adminiſtratio a dn̄o ꝑmiſſa fuerit
et ipſe adminiſtrator ex hmōi negocijs ali
quā rē vēdiderit et tradiderit huiuſmodi
rem per traditionē accipientis facit. ⁊ hec
dn̄r vſqȝ ad illū .§. Interdū. In .§. pre/
cedēti ita detminatū eſt q̄liter per traditō
nem acquiritur dn̄iū: in p̄nti vero .§. intē
dit detminare q̄lr̄ ratione rei dominium
acq̄rit̄. Pone ḡ ſic caſū. Dicit iuſti. ꝙ nō
ſolum traditōe trāſfert̄ dn̄iū: ſȝ etiā q̄nqȝ
ſine traditōe nuda volūtas dn̄i ſufficit ad
dn̄iū rei ſue trāſferēdū veluti ſi titius tibi
aliquā rē accomodauit aut locauit aut a/
pď te depoſuit: nā ſi ꝑterea eādē rem tibi
vendiderit aut donauerit aut dotis nomi
ne aliquid dederit: q̄ȝuis eā rē ex cā vendi
tōis aut donatōis vel dotis tibi nō tradi
derit: eo tn̄ ipō ꝙ ipē patitur huiuſmodi
rem tuā eſſe: ſtati ꝑ eū dn̄iū eius tibi acq̄ri
tur: acſi eo nomine tibi eam tradidiſſet: et
idē ꝯtingit ī alio caſu. Nam ſi q̄s vendi
derit merces ī horreo ſuo depoſitas et cla
ues horrei tibi ēptori tradite ſūt dn̄iū tibi
merciū acq̄ſitū ītelligit̄. Et nō ſolū volun
tate transfert̄ dn̄iū q̄n hȝ volūtatē trāſfe
rendi ī pſonā certā: ſȝ etiā aliq̄n voluntas
dn̄i ſufficit ad dn̄iū rei ſue trāſferēdū in ꝑ
ſonā certam vt ī tali caſu. ꝓtores vl' ꝯſules
q̄n miſſilia .i. aurū vel argētū in vulgus

ꝓụ̈ciunt vt multitudine populi ad hmōi
miſſilia cōcurrente liberius poſſint ꝑtrā
ſire licȝ ignorēt q̄ntū q̄ſqȝ acceptur⁹ ſit. tñ
q: volunt vnūquenqȝ eſſe dñ̄ȝ ei⁹ qđ acce
perit ſtatī accipiētem dñm efficiūt. Et ea
dē rōne verius eſſe videt̃ ſi aliq̄s rem pro
derelicto a dño habitā occupauerit ſtatī
ip̄m occupātē dñm fieri. Sȝ dñe dicatis m̄
quomō dicit̃ haberi ꝓ derelicto. Ad hoc
rñdet amice. Illud ꝓ derelicto habetur
qđ dñs tali intentiōe abiecit vt illud am-
plius in numero rerū ſuarū eſſe nollet. et
iō ſtatim cū abiecerit dñs eſſe deſinit. vñ
cū in nullius bonis ſit de iure gen. occu-
pāti ↄceditur. ſed ⁊ alia cā ꝓụ̈cīedi res eſt
vt qñ in tēpeſtate maris cā exonerande
nauis eịj̄ciūtur ⁊ idcirco in hmōi res eie-
ctas aliud ius ſtatuitur. Nam hmōi res ī
tempeſtate maris eiecte remanēt ī domi-
nio eoꝝ q̇ eas eiecerūt q: v̇uȝ ē dños eas
nō eo animo eieciſſe vt āplius eas nō ha-
berēt ſed ꝙ magis ip̄i cuȝ naue exonera-
ta piculū maris euadere poſſent. ⁊ ideo ſi
q̄s huiuſmōi res fluctibus expulſas vel
etiā in ip̄o mari cōſecutus fuerit aīo lu-
crādi furtū ↄmittit ⁊ actiōe furti tenet̃ nō
eñ multū videt̃ diſtare ab illis reb⁹ que
de reda currente dominis nō videntibus
cadunt.

De reb⁹ corꝑalibus ⁊ incorꝑalibus

Ontinuatio iſtius rubrice ad ſu-
ꝑiora patet in hūc moduȝ. ſupra
tractauit iuſti. de reꝝ diuiſione: ⁊ q: q̄daȝ
res ſunt corporales ⁊ q̄dā īcorporales id
circo intēdit in hoc titu. de his reb⁹ tracta
re. vñ de his tractaturus annectit rubricā
de reb⁹ corꝑalibus ⁊ incorporalib⁹ dicēs
Quedā p̄terea ⁊c. diuidas ti. iſtū in duas
ꝑtes p̄ncipales. In q̄rum p̄ma ꝑte ponit
bimēbrem diuiſionē q̄ talis ē ꝙ quedam
res ſunt corꝑales ⁊ q̄dā īcorꝑales. In ſecū
da ꝑte ꝓſeq̄tur membra diuiſionis de q̄
libet mēbro dilucida ponēdo exēpla. ⁊ q:
duo mēbra cōtinētur in diuiſione: idcirco
ſcđa ꝑs pōt ſubdiuidi in duas ꝑticulas
in quarū p̄ma ꝑticula ꝓſeq̄tur p̄mū mē
brū diuiſionis. In ſcđa ſcđm. diſtictio au
tē ꝑtiū ſatꝭ ꝑ ſe patet. ⁊ caſus plan⁹ ē vſqȝ
in finem tituli.

De ſ̄uitutib⁹ ruſticoꝝ prediorum.

Ontinuatio iſtius rubrice ꝑtȝ ad
ſuꝑiora in hunc modum. ſuꝑ in
tit. ꝓx. p̄cedēti dictū ē vſumfr et
vſum ⁊ ſerui. ruſti. ⁊ vrba. p̄dio. inter res
corporales cōnumerari. vñ de hmōi ſ̄ui-
tutibus intendit iuſtinia. tractare. Et pri
mo p̄mittit de realib⁹ ſiue predialib⁹ ſer
uitutibus: poſtea in ſequētibus tractat de
perſonalibus. vñ q: p̄mo de predialibus
ſiue realib⁹ ſeruitutibus dicimuſ: ſubicit
rubricā de ſ̄uitutibus ruſti. pre. ⁊ ad eui-
dētiam iſtius ti. diuidas totū ti. in q̄ttuor
ꝑtes principales. In quarū p̄ma tractat
p̄ricipalit̃ de ſerui. ruſ. p̄dio. In ſcđa tra-
ctat de ſ̄ui. vrba. pre. In tertia ꝑte reuerti
tur ad ſeruitu. ruſti. predi. In q̄rta parte
tractat cōiunctim de ſ̄ui. tam ruſti. predi.
q̄ȝ vrba. Prima ꝑs ꝓtenditur vſqȝ ad il-
lum. §. Prediorū vrbanoꝝ. ibi incipit ſe-
cunda ꝑs ⁊ ꝓtēditur vſqȝ ad illuȝ. §. Int̃
ruſticoꝝ. ibi tertia. ⁊ durat vſqȝ ad illū. §.
Ideo. ibi quarta ⁊ vltima ⁊ durat vſqȝ ī
finē titu. Itē p̄ma ꝑs principalis ſubdi-
uidit̃ in duas ꝑticulas. ī quarū p̄ma enu
merat ſ̄uitutes quattuor ruſti. pre. In ſe-
cūda ꝑte ſ̄uitutes ſingulas ſecūdū ordi-
nem enumeratiōis dilucide ꝓſequit̃. ⁊ q:
quattuor ꝓſequitur ſ̄uitutes: idcirco ſecū
da ꝑs poteſt ſubdiuidi in quattuor ꝑticu-
las: ⁊ particule ꝑ ſe ſatis patent in littera
vnde pone ſic caſum. Dñe iam video que
ſunt ſeruitutes ruſti. p̄dio. dicatis mihi
ergo quid ē iter. Ad hoc reſpōdet. amice
iter ē ⁊c̄. prout cōtinet̃ in littera. ⁊ ſic po.
ca. de ceteris ſ̄uitu. vſqȝ ad illū. §. Predi-
orum vrba. Hic incipit ſcđa pars princi-
palis iſtius tituli. in qua ſic pone caſum.
Domine iam vidi que ſunt ſeruitutes ru
ſti. predio. dicatis mō mihi ſi placet q̄ ſunt
ſ̄uitutes vrba. predio. Ad h̄ rñdet: amice
ſ̄uitutes vrba. predio. dicūtur q̄ ipſis edi

ficijs inherēt. dicūtur eī̄ ſeruitu. vrba. p̄
dio. qm̄ edifica vrba. predio. appellamus
etiam ſi in villa poſita ſint. nō eī̄ locus
ſed materia vrbanum p̄dium efficit. Sed
dn̄e ſi placet ponatis mihi exēpla de ſui.
vrba. predio. Ad hoc reſpondet. amice ſer
uitu. vrba. predi. ſunt he. vt vicin⁹ one-
ra vicini ſui in edibus ſuis ſuſtineat. vi-
delicet vt liceat vicino tignum de edibus
ſuis in parietem vicini ſui immittere. Itē
vt vicinus ſtillicidium vicini ſui vl' flumē
in cloacas ſuas: vel in aream ſuam recipi
at. vel etiam non recipiat. ꝛ etiā int̄ ſerui
tu. pre. cōnumeratur hec ſeruitus ne q̄s
edes ſuas altius extollat vt luminibus
vicini ſui officiant. ꝛ hec dn̄r in ſcd̄a parte
principali vſq̄ ad illum. §. Itē ruſticorū
Hic incipit tertia ps principalis. in qua
ſic po. ca. Dn̄e vos dixiſtis mihi que ſunt
ſerui. ruſti. ꝛ q̄ vr. ſed nunq̄d ſunt plures
ſerui. ruſti. p̄dio. Ad hoc rn̄det ꝙ ſic. nam
inter ſerui. ruſti. p̄dio. quidaꝫ recte putāt
hmōi ſerui. cōnumerari videlicꝫ ius hau
riēdi aquaꝫ ex fonte vicini. Itē appulſum
pecoris ad aquam. Iteꝫ ius paſcēdi. Itē
ſeruitutē calcis coquende vel harene fo-
diende. ꝛ hec dicuntur vſq̄ ad illū. §. Iō
aūt. ibi incipit quarta ꝛ vltima ps. ī qua
ſic pono caſum. Dn̄e iam video que ſunt
ſeruitutes tam ruſti. q̄ꝫ vrba. ſed dicatis
m̄ quare hmōi ſeruitutes dicūtur p̄diales
Ad h̄ rn̄det impe. certe amice optima ra-
tione dicūtur p̄diales predicte ſeruitutes
hmōi eī̄ ſeruitutes ſine p̄dijs conſtitui
non poſſunt. Nemo eī̄ ſeruitutem vrba.
vel ruſti. predij poteſt acq̄rere vel alij de
bere niſi predium habeat. Sed po. Dn̄e
iam video quare dn̄r hmōi ſerui. p̄diales
dicatis mō mihi qualiter ꝯſtituūt̄ hmōi
ſerui. Ad hoc reſpōdet. hmōi ſeruitutes
pn̄t cōſtitui duobus modis. aut eī̄ conſti
tuuntur ſuitutes hmōi inter viuos. aut
in vltima volūtate. ſi aūt inter viuos ali
quis velit ſeruitutē aliquā de ſuperiorib⁹
vicino ſuo conſtituere. hoc pactꝪ ꝛ ſtipula
tionibus efficere debet. ſi aūt ī vltima vo
luntate pōt etiam teſtator in teſtamento
ſuo heredem inſtitutum damnare vt alti
us edes ſuas non tollat. ꝛ cetera, ꝑut con
tinetur in littera.

De vſufructu.

Continuatio iſtius rubrice patꝫ
ex ſup̄dictis. Supra tractauit in.
de ſerui. p̄dia. vn̄ intendit hic tractare de
perſonalibus. ꝛ qꝛ vſufru. int̄ perſonales
dignior eſt. iō premittit de vſufru. ꝛ idcir
co de eo dicturus ſubiicit rubricā de vſufr.
vn̄ ad vberiorem doctrinā iuuenū diui-
des titulū in. vij. ꝑtes p̄ncipales ꝛ plan⁹
erit. In quarū prima parte ponit diffini
tionē vſufructus. In ſcd̄a determinat q̄-
liter in vltima volūtate cōſtituit̄ vſufru.
In tertia determinat qualit̄ ꝯſtituit̄ int̄
viuos. In quarta ꝑteremouet quandam
dubitationē incidentē circa cōſtitutioneꝫ
vſufru. In. v. determinat q̄d eſt vſufru.
In. vi. determinat quibus modis finitur
vſufru. In. vij. determinat q̄d iuris ē qn̄
totus vſufru. ē finitus. Prima protendit̄
vſq̄ ad illum. §. Uſufru. a ꝓpetate. ibi
incipit ſcd̄a ps ꝛ durat vſq̄ ad illū. §. Si
quis vero. ibi tertia ꝛ durat vſq̄ ad illum
. §. Netamen. ibi quarta ꝛ durat vſq̄ ad
illum. §. Conſtituitur. ibi quinta ꝛ durat
vſq̄ ad illum. §. Finitur. ibi ſexta ꝛ durat
vſq̄ ad illum. §. Cum autē. ibi ſeptima
ꝛ durat vſq̄ in finem. ti. Pone ſic ca. In
p̄ma p̄te aceſſi ad iu. ꝛ ita ꝓpoſui coram
eo. Domine iam video ꝙ vultis tractare
de vſufru. dicatis quid ē vſufru. Ad hoc
reſpondet impe. amice vſufru. eſt ius vtē
di fruendi in rebus alienis ſalua rerum
ſubſtantia. ꝛ ꝙ hec diffinitio bona ſit pa-
tet tali ratione: vſufru. eſt ius. i. ſuitus cō
ſtituta in corpore quo corpe ſublato ꝛ ipſꝫ
vſufru. tolli neceſſe eſt. ꝛ hec dicuntur in
prima parte vſq̄ ad illum. §. Uſufructus
a ꝓprietate. Hic incipit ſecunda ps prin
cipalis in qua ſic pone caſum. Domine
iaꝫ video quid eſt vſufru. dicatis mihi ſi

placet qualiter cōſtituitur vſufr. Ad hoc
reſpōdet: amice vſufructuſ recipit ſepara
tionē a ꝓprietate ꝛ hoc pōt varijs modis
ꝯtingere. vt ecce ſi titi⁹ legauit tibi vſum
fr. fundi ſui nā in hoc caſu heres inſtitut⁹
nudā hēbit ꝓꝑetatē ꝛ tu habebis vſum-
fr. a ꝓprietate ſeparatū ꝛ ſimilr̄ in caſu
cōuerſo. Si titius legauerit tibi fundum
deducto vſufructu. nā in hoc caſu tu lega
tarius habebis nudā ꝓprietatē. ꝛ vſufru
ctus penes heredē titij teſtōris remane-
bit. Itē poterit teſtator in ſuo teſtamen-
to vni vſumfructū legare: ꝛ alij vſufru-
ctu deducto fundū legare pōt. ꝛ hec dicū
tur in ſcd̄a pte vſq̄ ad illū. §. Si quis vō
Sz pone in tertia. Dn̄e iā vidi q̄liter cōſti
tuitur vſufructus in vltima volūtate: nū
q̄d alio mō cōſtitui pōt. Rn̄det ꝙ ſic inter
viuos eīn vſufr. conſtitui pōt. vn̄ ſi q̄s ve
lit vſumfr. alij ſine teſtō cōſtituere hoc pa
ctionibus ꝛ ſtipulatiōibus inf viuos ef-
ficere pōt. Hec dicūtur vſq̄ ad illū. §. Ne
tn̄. Sz pone in q̄rta. dn̄e iaz vidi ꝙ vſufr.
formalis ſepatur a ꝓprietate ꝛ ꝓprietaſ
nuda remanet. q̄ ergo vtilitas erit in pro
ꝑetate. Ad h rn̄det: amice magna vtilitas
ē in ꝓprietate. ne eīn in vniuerſum inuti
les eſſent ꝓprietates ſemp vſufr. exiſten
te ſeparato ſtatutū eſt cert̄ mōis vſumfr.
finiri. ꝛ hec dn̄r vſq̄ ad illū. §. Conſtituit
Hic incipit. v. ps in q̄ ſic po. ca. dn̄e iaz vi
deo q̄d eſt vſufr. ꝛ q̄bus mōis conſtitui-
tur vſufr. dicatis modo mihi in quibus
rebus vſufr. ꝯſtitui poteſt. Ad hoc rn̄det
amice: cōſtitui pōt vſufr. nō tm̄mō ī fun-
do ꝛ edificijs: ſz etiā in ſuis ꝛ iumēt̄ ꝛ pe
coribus ꝛ oībus alijs reb⁹ tā mobilibus
q̄z īmobilibus except̄ vicz his q̄ ip̄o vſu
ꝯſumūtur. Nā ī hmōi reb⁹ neq̄ ciuili: ne
q̄ naturali rōne vſufr. ꝯſtitui pōt veluti
in vino oleo frumēto veſtimēt̄ q̄bus ſimi
lis ē pecunia numerata. naz ſic ꝑdicte res
vſu ꝯſumūtur: ita pecunia numerata ip̄o
iure aſſidua ꝑmutatiōe q̄dāmodo ſbalit̄
extiguit̄. Sz licet ꝓprie in ꝑdict̄ reb⁹ vſu
fr. ꝯſtitui non po it q̄dam tamē ſenatus

vtilitat̄ cauſa ſtatuit hmōi rerū q̄ vſu cō
ſumūtur q̄ſi vſufr. poſſe cōſtitui. ita tn̄ vt
nomīe earū rerum heredi ydonee cautuz
ſit. vnde ſi pecunie vſufru. alicui legatus
ſit ipſa pecunia ita legatario daf: vt etiaz
in dominiū ip̄ius legatarij trāſferat. ſed
legatarius ſatiſdatiōem exponit heredi
de tāta pecunia heredi reſtituēda cū lega
tarius moriet̄ aut capite minuet̄ ꝛ ita ſe-
curitas cautiōis apphēdēde loco ꝓprie
tat̄ remanebit. ꝛ ſilr̄ ſi vſufr. aliaz rerū q̄
ipſo vſu ꝯſumūtur legatus fuerit veluti
vini. olei. ꝛ frumēti hmōi res ita tradunt̄
legatario vt eius fiant: ſz tamen anteq̄z
tradant̄ legatario eſtimātur ꝛ legatarius
ſatiſdat heredi ſe cum moriet̄ aut capite
minuet̄ tātū reſtituturꝫ q̄tū hmōi reſ tpe
traditiōis eſtimate fuerāt. Ex ꝑdict̄ igitur
manifeſte patet ꝙ ſenat⁹ nō fecit vſumfr.
earū rerū q̄ vſu cōſumūtur. nec eīn pote-
rat hoc facere: ſz tn̄ ꝓ hmōi ſatiſdationē
heredi expoſitā q̄ſi vſumfr. in reb⁹ hmōi
vtilitat̄ cā cōſtituit. ꝛ hec dicūtur vſq̄ ad
illū. §. Finit̄. Hic incipit ſexta ps in qua
determinat q̄bus modis finit̄ vſufr. Re-
ſpondet ꝙ ſex modiſ finit̄ vſufr. vt apte de
claraf in littera. Finit̄ eīn q̄nq̄ morte na-
turali: q̄nq̄ morte ciuili: q̄nq̄ nō vtendo
q̄nq̄ ceſſione: q̄nq̄ rei mutatiōe: q̄nq̄ in-
teritu ip̄ius rei in qua habetur vſufr. ꝛ ſe
cūdum hoc poſſet hec. vi. ps in ſex ꝑticu-
las ſubdiuidi. ſz q: ꝑticule ꝑ ſe patēt ī lit-
tera: idcirco ꝑticularū diſtinctiōi nō inſi
ſto. Po. igitur ſic ca. dn̄e iaz video q̄d eſt
vſuf. ꝛ qualit̄ ꝯſtituitur ꝛ in q̄bus rebus
conſtitui pōt: dicatis mō mihi q̄b⁹ mōis
finit̄ vſufr. Ad hoc rn̄det: amice vſufr. na
turali morte vſufructuarij finit̄ ꝛ ſimilit̄
morte ciuili. videlicz maxima ꝛ media ca
pi. dimi. vſufructuarij. finit̄ etiā vſufr. ſi
vſufructuari⁹ nō vtatur vſufr. ꝑ tp̄s a le-
ge ſtatutum. ꝛ hec oīa ſtatuit noſtra con-
ſtitutio. ꝛ nō ſolūmō ꝑdict̄ mōis finitur
vſufr. ſed etiam ceſſione. nā ſi vſufructu
ari⁹ dn̄o ꝓprietat̄ ceſſerit finit̄ vſufr. ſec⁹
ſi extraneo ceſſerit. nā extraneo cedendo

nihil agit. ꝛ ſilr in caſu cōuerſo. ſi vſufru ctuarius ꝓprietatē rei in qua hꝫ vſūfru. acq̄ſierit finit̄ vſufr. ꝛ hmōi acq̄ſitio pro prietat̄ appellat̄ cōſolidatio. ꝛ nō ſolū p̄/ dict̄ modis finitur vſufr. ſed etiā īteritu ipſius rei in q̄ habet vſumf. nā ſi edes in cēdio in totū ꝯſumpte fuerint vl̄ terremo tu vel ꝛ ꝓprio vicio corruerit ꝯſtat vſum fr. extigui: nec aree vſumfructum deberi ꝛ hec dicunt̄ in ſexta p̄te vſq3 ad illum. §. Cū aūt. Hic icipit. vij. ps in qua ſic po. ca dn̄e iam video q̄bus modis finit̄ vſufru. dicatis mihi modo ſi placꝫ q̄d iuris ē q̄n totus vſufructus eſt finitus. Ad h̄ rn̄det amice cū totus vſufruct⁹ finitus fuerit re uertitur ſtatim ad ſuam ꝓprietatē ꝛ ꝯſo/ lidat̄ cū ea. ꝛ q̄ p̄mo erat dn̄s nude ꝓprie tatis incipit ex eo tempe plenā ꝓprietatē ꝛ poteſtatem in rem habere. hec dicūtur vſq3 in finē tituli. Nota q̄ quedā res vſu cōſumūtur quedā non. nota ſc̄do q̄ pecu nia ipſo vſu aſſidua permutatione con/ ſumit̄. Tertio nota duas differentias in ter vſumfructū earū rerū que nō cōſumū tur vſu. ꝛ earuꝫ q̄ cōſumūtur vſu. Prima differētia in his rebus q̄ vſu cōſumuntur trāſit dominiū in vſufructuariū. in alijs aūt nō. Secūda q: in his reb⁹ q̄ vſu con/ ſumūtur nō pōt ſaluari ſubſtātia: ſed in alijs ſic. Et ē tertia dr̄ia q: in his reb⁹ que vſu cōſumūtur ſatiſdat vſufructuarius ſolū de reſtituēdo ſꝫ in alijs nedū de reſti tuēdo ſed etiam de vtendo fruēdo arbi/ trio boni viri. Eſt etiā quarta differentia q: vſufru. eaꝝ reꝝ q̄ vſu cōſumuntur finit̄ tm̄mō duobus modis. ſ. p morte ꝛ ca pi. dimi. ſed vſufr. aliarū rerum nō ſolū/ mō finitur illis modis ſed etiaꝫ alijs plu ribus modis vt in. §. proximo

De vſu ꝛ habitatione.

Continuatio iſtius rubrice patet ex p̄dict̄. Nā iuſti. determinauit d q̄dā p̄ſonali ſ̈uitute videlicꝫ de vſufru. vn̄ in titulo p̄ſenti īcedit tractare de alijs duab⁹ p̄ſonalib⁹. videlicꝫ de vſu ꝛ habi tatiōe. vn̄ de his dictur⁹ ſubicit rubricaꝫ de vſu ꝛ habitatiōe. Hijſdem modis ꝛc̄. Ad euidētiā iſtius tituli diuidas tituluꝫ in q̄ttuor ptes p̄ncipales. In q̄rū prima pte determinat de p̄ma pte rubrice videli/ cet de vſu. In ſc̄da pte tractat de ſc̄da pte rubrice ſcꝫ de habitatiōe. In tertia pte ex cuſat ſe q̄re nō tractat de hereditate ꝛ ob ligatiōib⁹. In q̄rta pte ꝛ vltima cōtinuat ſubſequētia p̄cedētib⁹. p̄ma ps ꝓtēditur vſq3 ad illū. §. Sꝫ ſi cui. Ibi icipit ſc̄da ps ꝛ durat vſq3 ad illū. §. Hec de ſeruitutib⁹ ibi t̄tia ꝛ durat vſq3 ad illū. §. Expoſui/ m⁹. ibi q̄rta ꝛ vltīa ꝛ durat vſq3 in fineꝫ tituli. Itē p̄ma ps p̄ncipal̄ pōt ſubdiui/ di in duas ptes. In q̄rū p̄ma determinat q̄bus modis nud⁹ vſus ꝯſtituit̄. ꝛ q̄bus modis finitur. in ſc̄da pte aſſignat diffe/ rētiaꝫ int̄ nudum vſum ꝛ vſumfructū. p̄/ ma ps iſtius ſubdiuiſiōis durat vſq3 ad illuꝫ. §. Minus ſecūda ps ibi incipit et ꝓ tēditur vſq3 ad illū. §. Sꝫ ſi cui. Pone er/ go ſic caſuꝫ. Dn̄e iam video q̄ vult̄ tracta re de vſu ꝛ habitatiōe. dicat̄ ḡ m̄ quibus modis ꝯſtituit̄ vſufructus ꝛ nud⁹ vſus ꝛ hec in p̄ma pte dicūtur vſq3 ad illum. §. Min⁹. In q̄ ſic pone ca. Dn̄e iaꝫ video q̄ nud⁹ vſus eiſdē modis ꝯſtituit̄ ꝛ finitur q̄bus vſufr. nunq̄d igit̄ ē aliq̄ dr̄ia inter nudū vſuꝫ ꝛ vſumfructū. rn̄det q̄ ſic: min⁹ eñ iuris ē in vſu q̄ꝫ in vſufr. Nā ille q̄ hꝫ nudū vſum fundi nil vlteri⁹ habere intel ligit̄ q̄ꝫ vt oleribus pomis feno ꝛ cemētis ꝛ lignis tm̄ ad vſum q̄tidianū vti poſſit Itē in eo fundo in quo habet nuduꝫ vſuꝫ tm̄ hactenus ipſi vſuario morari licꝫ vt nō dn̄o ipſius fundi moleſt⁹ ſit neq3 opa rijs aliq̄d īpedimētū faciat p̄ q̄d opa ruſti ca in eodē fundo nō exerceant̄. Itē ī alio differt nudus vſus ab vſufru. nā ille qui nudum vſum habet ius ſuum alijs ven/ dere vel locare aut grat̄ donare nō poteſt q̄ꝫuis ille qui vſumfruc. habet hec omīa facere poſſit. Itē ille q̄ habet nudū vſum ediū tantū iuris ītelligit̄ habere: vt ipſe

tantū in illis edibus ĩhabitare poſſit. nec
h̄ ius aliȷs vendere aut alio modo ad ali
uz trāſferre potīt. ⁊ vix ē etiā receptū vt li
ceat ei in illis edibus hoſpitē recipe cum
vxore cū ꝓle ⁊ liberis ⁊ etiā aliȷs q̄buſ nō
minus q̄ȝ huis vtit̄ in eiſdem caſibus ius
habitādi habet. vnde ꝯuenient̄ ſtatutuȝ
ē: ſi mulier ĩ edibus nudū vſuȝ habeat vt
cū marito ſuo in eiſdē habitare poſſit: et
hec dicunt̄ vſq̄ȝ ad illū. §. Itē is Adhuc ĩ
p̄ſenti. §. ꝓſeq̄tur iuſti. materiā ſuaȝ aſſi
gnādo differētias inter nudū vſuȝ ⁊ vſūfr.
Vn̄ po. ſic ca. Dicit iuſtin̄. q̄ ſicut minus
iuris ē ĩ nudo vſu rei ĩmobilis q̄ȝ ĩ vſufr.
ita minus iuris ē in vſu rei mobilis. naȝ
ille q̄ hȝ nudū vſum ĩ huo: ipe tm̄ operib᷒
⁊ miſterio hui vti p̄t ſȝ ad aliū ius ſuū nul
lo mō pōt trāſferre. Itē ſi pecoꝛiſ vl̄ ouiū
vſ᷒ legat᷒ fuerit neq̄ȝ lacte neq̄ȝ lana vti po
terit vſuari᷒ niſi ad vſuȝ q̄tidianū q̄ꝛ om
nia in vſufr. ſunt: ſed ad ſtercoꝛādū agrū
ſuū pecoꝛib᷒ vti pōt. ⁊ hec dn̄r vſq̄ȝ ad il
luȝ. §. Sȝ ſi cui. Hic incipit ſc̄da ps pꝛinci
palis iſtius ti. In q̄ ſic pone ca. Dn̄e iā vi
deo q̄bus mōis cōſtituit̄ ⁊ finit̄ vſus. ⁊ in
quo differt vſus ab vſufr. dicat̄ m̄ mō m̄ de
habitatione. Ad h̄ rn̄det. amice ſi alicui
hītatio legata fuerit: vel alio mō int̄ vi
uos ꝯſtituta hmōi habitatio nec vſufr.
nec vſus intelligit̄: ſed q̄ſi q̄ddā ius ꝓpꝛi
uȝ ab vſu ⁊ vſufructu ſepatū videt̄. vn̄
habētibus habitationē ꝓpt̄ rerū vtilita
tē ſc̄dm marcelli ſentētia nr̄a ꝯſtitutione
ē pmiſſum vt nō ſolū liceat eis ĩ ea habi
tare: ſed etiā aliȷs locare. ⁊ hec ĩ ſc̄da par
te vſq̄ȝ ad illū. §. Hec de huitutib᷒. Hic in
cipit t̄tia ps p̄ncipalis in q̄ ſic po. ca. Do
mine video q̄d eſt vſuſfructus ⁊ vſus et
habitatio: dicat̄ m̄ mō de hereditate ⁊ ob
ligationibus q̄s ſimilit̄ ꝯnumeraſtis int̄
res incoꝛpales. Ad h̄ rn̄det excuſando ſe
dicēs. amice hec de huitutibus ⁊ vſufr. ⁊
vſu ⁊ habitatiōe ſufficiāt dixiſſe. nam de
hereditate ⁊ obligatiōibus nihil h̄ dice
mus ſed de his ĩ locis cōpetētibus ꝓpo
nemus. ⁊ hec in tertia parte vſq̄ȝ ad illuȝ

§. Expoſuimus. Hic incipit quarta pars
in qua ſic po. ca. Dicit Iuſti. cōtinuando
ꝓceſſum ſuum expoſuimus. ſ. ĩ titulo de
rerū diui. vſq̄ȝ huc q̄bus modis de iure
gen. dominia rerū nobis acq̄runtur: mo
do videndū eſt quibus modis de iure ci
uili res nobis acq̄ri poſſunt. ⁊ hec ĩ quar
ta ⁊ vltima parte vſq̄ȝ in finem tituli.

De vſucapionibus ⁊ longi temporis pꝛeſcriptionibus

Ontinuatio iſtius rubꝛice patet
ex pꝛedictis. nā ſupꝛa tractauit d̄
acquiſitione rerum q̄ fit de iure gen. hic ĩ
cipit tractare q̄bus modis de iure ciuili
dn̄iuȝ rerū acq̄ritur. i. p p̄ſcriptionē: idcir
co intendit hic tractare de vſucapione et
longi tp̄is pꝛeſcriptione. vnde de his di
cturus hic ſubȷcit rubꝛicā de vſucapiōe
⁊ c̄. dicens. Iure ciuili ⁊ cetera. Ad euiden
tiam iſtius ti. diuidas totum titulū in du
as ptes p̄ncipales. in p̄ma determinat iu
ſtinia. de vſuca. re. mobi. in ſc̄da pte deter
minat p̄ncipl̄r de p̄ſcriptiōe re. immobili
um. p̄ma ps ꝓtenditur vſq̄ȝ ad illum. §.
Nō aūt ad eas res. Ibi incipit ſc̄da ⁊ pro
tēditur vſq̄ȝ in finē ti. p̄ma pars in q̄ pꝛin
cipalit̄ tractat de vſuc. ſubdiuidit̄ ĩ q̄nq̄ȝ
pticulas. In q̄rum p̄ma coꝛrigit iuſti. ius
antiquū circa vſucaptū ⁊ p̄ſcriptū. In ſe
cūda pte determinat in q̄bus reb᷒ nō hȝ
locū vſucapio vel p̄ſcriptio ⁊ hoc ꝓpter
ip̄aȝ rerū dignitatē. In tertia pte determi
nat in q̄bus rebus nō hȝ locum vſuc. vel
p̄ſcrip. ꝓpt̄ viciū ip̄aȝ rerū ꝓponēdo ſup
his regl̄aȝ generalem. In q̄rta pte infert̄
regl̄a. In q̄nta ⁊ vltīa pte ponit iſtā tiam
ꝯ illationē ſiue cōcluſionē factam a regu
la. Pꝛima pars p̄me partī p̄ncipalis pro
tendit̄ vſq̄ȝ ad illū. §. Sȝ aliq̄n̄. Ibi icipit
ſc̄da ⁊ durat vſq̄ȝ ad illū. §. Furtiue quoq̄ȝ
res. ibi incipit tertia ⁊ durat vſq̄ȝ ad illuȝ
§. Vn̄ ⁊ ĩ reb᷒. ibi q̄rta. ⁊ durat vſq̄ȝ ad il
lum. §. Sed tn̄ id aliquando. ibi quinta ⁊
durat vſq̄ȝ ad ſecundam ptem p̄ncipaleȝ

videlicet vſq₃ ad illũ. §. Quod aũt ad eas
Pone igitur ſic caſum in prima ꝑticula
p̃me ꝑtis p̃ncipalis. dñe intellexi q̧ vultis
corrigere ius ãtiquũ circa vſuc. ꝛ p̃ſcrip.
ꝓ deo dicatis m̃ quid ius antiquũ ĩ his ſta
tuerat. Ad hoc rñdet. amice: olim de iure
ciuili cõſtitutũ erat vt ſi aliq̇s bo. fi. ab eo
q̃ nõ erat dñs quem tñ ipſe credebat eſſe
dñꝫ aliquã rem emerit: vel ex donatione
vel quacũq₃ alia iuſta cã ſufficiẽte ad do
minij tranſlationeꝫ aliquã reꝫ accepit. ſi
mobilis erat ſeparatio ãni vbiq₃ ei' dñiũ
per vſuc. acq̇rebat. Si ṽo erat immobiliſ
ſeparatio ãni biẽnij tm̃ in italico ſolo vſu
capiebat eã. q₂ in re ĩmobili bñficiũ vſuc.
vltra ſolũ italicũ nõ extẽdebat' ꝛ antiqui
ſub tãto tp̃is breuitate vſuc. cõcludebat'
ne dñia rerũ in incerto eſſẽt cũ hoc antiq̃
oribus iuriſcõſultis placebat q̃ putabant
prefata tp̃a anni vel biennij de q̇bus. di
ximus ſufficere ad dñia ſuarũ rerũ acq̇rẽ-
da. in aĩo nr̃o melior ſnĩa reſedit. vñ anti
quoꝝ ſtatuta ꝛ quo ad curſum tp̃is ꝛ quo
ad extẽſionẽ bñficij duximus corrigenda
Sꝫ dñe dicatis m̃ q̃ ratio mouit vos ad hu
iuſmodi ſtatutũ ãtiquoꝝ corrigẽdũ. Ad h̃
rñdet amice duplici ratiõe ad h̃ moti fui-
mus. Prima ratio q̃ mouit nos fuit: ne vi
delicet dñi tp̃is curriculo dominio rerum
ſuarũ defraudarẽtur. Secũda ratio fuit:
ne bñficio vſucapi. in re immobili ĩ vno
loco tm̃ videlicet in italico ſolo cõcludere
tur. ꝛ ideo ꝯſtitutionẽ ꝓmulgauim' p quaꝫ
ꝯſtituimus vt res mobiles ꝑ lapſuꝫ trien
nij ſi bo. fi. ꝛ iuſto titulo poſſideãt a poſſeſ
ſorib' vſucapi poſſunt. ĩmobiles ṽo per
lõgi tp̃is p̃ſcriptionẽ h̃ ẽ p. x. an. inter p̃ñteſ
ꝛ p. xx. inter abſñtes p̃ſcribãtur: ꝛ his duo-
b' mõis ſtatuim' nõ ſolũ in italia: ſed in
omni tr̃a q̃ nr̃o imꝑio gubernat' domini
uꝫ rer iuſto titulo poſſeſſiõis p̃cedẽte acq̃
ri. Et hec dicitur in p̃ma ꝑticula prime
ꝑtis vſq₃ ad illũ. §. Sꝫ aliq̃ñ. Hic incipit
ſc̃da ꝑticula p̃me ꝑtis p̃ncipal' in q̃ ſic po
ne ca. Dñe iã video q̃lit' correxiſtis ius ãti
quũ circa vſucap. ꝛ p̃ſcriptionẽ: nũq̇d igi

tur omnes res ꝑ tp̃s a nobis ſtatutũ vſu
capi vel p̃ſcribi poſſunt. Ad hoc reſpon-
det q̧ nõ. aliquando enim ꝓpter rerũ di
gnitatẽ vſucapio vel preſcriptio locũ ha-
bere nõ poterit: veluti ſi q̇s bo. fi. liberuꝫ
hoĩem ſeu rẽ ſacrã vel religioſaꝫ poſſede-
rit: nã hmõi rerum ꝓpter dignitatẽ vſu
ca. nullo tp̃e ꝓcedit. vel etiã ſi q̇s ſeruum
fugitiuũ q̃ furtũ ſui facit lõgo tẽpore poſ
ſederit. ꝛ hec dicũtur in ſc̃da ꝑticula vſq₃
ad illũ. §. Furtiue quoq₃. Hic incipit ter-
tia ꝑticula ſc̃de ꝑtis principal' in qua ſic
po. ca. Do. iã vidi quaſdaꝫ res q̃ vſucapi
vel p̃ſcribi nõ poſſunt: nũq̇d ſunt adhuc
plures res que vſucapi vel p̃ſcribi nõ poſ
ſunt. Rñdet q̧ ſic. quedã eñi res ꝓpter vi
cium coherens rei impeditur p̃ſcribi vel
vſucapi. naꝫ furtiue res ꝛ q̃ vi expulſiua
poſſeſſe ſunt: etiam ſi p̃dicto longo tẽpo-
re bo. fi. ab aliquo poſſeſſa fuerint vſuca
pi tñ non poſſunt. Sꝫ dñe que fuit ratio
q̃re res furtiua ꝛ vi poſſeſſa nõ p̃ot vſuca
pi. Ad h̃ rñdet: amice rõ ẽ. q₂ ita voluit lex
nã. l. xij. ta. ꝛ. l. atilia rerũ furtiuarũ inhi-
buit vſucapionẽ. ꝛ. l. iulia ꝛ plautia ihi
buit vſucapiõẽ rerũ vi poſſeſſarũ. ſꝫ qð
diximus' rerũ furtiuarũ ꝛ vi poſſeſſarũ vſu
capionẽ ꝑ. l. ſup̃dictas inhibitũ eſſe non
intelligas iſtã ꝓhibitiõeꝫ ſpecialẽ ideo vt
neq₃ ipe fur neq₃ violẽt' poſſeſſor vſuca-
pere poſſit. nã in hmõi furib' ꝛ violẽtis poſ
ſeſſorib' alia ratiõe videlicꝫ generali vſu
capio nõ ꝓcedit: videlicꝫ q₂ mala fide poſ
ſidẽt cũ ꝯſciẽtiã rei aliene hẽant: ꝛ idcirco
ꝓhibitio ſpecial' in eis nõ erat neceſſaria
ſꝫ idõ facta fuit ꝓhibitio ſp̃alis vt nec vll'
ali' q̇ſuis bo. fi. hmõi reſ furtiuas ꝛ vi poſ
ſeſſas emerit vl' in dotẽ acceperit vl' qua
libet alia iuſta cã eas vſucapere poſſit. ꝛ
hec ꝯtinẽt in t̃tia ꝑticula p̃me ꝑtis p̃nci-
pal' vſq₃ ad illũ. §. Vñ ꝛ. Hic incipit q̃rta
ps p̃me ꝑtis p̃ĩcipal' in q̃ ſic po. ca. Do-
mine vos dixiſtis mihi ſup̃ q̧ res furtiue
ꝛ vi poſſeſſe vſucapi nõ poſſunt. vñ vide
tur ex h̃ poſſe inferri q̧ in rebus mobilib'
vix poſſit habere locũ vſucapio. licꝫ aliq̇s

bo.fi.ꝛ iuſto titulo res alienas mobiles
poſſideat. qui eñ rem alienā mobilē ven
diderit vel quacūq; alia iuſta cā ſine volū
tate dñi tradiderit eā ꝯtractare īuito dño
intelligitur. ꝛ ita furtū eiꝰ cōmittit: ꝛ ſic vi
detur ꝙ res furti vicio affecta vſucapi nō
poſſit. ꝛ hec dicūtur in .iiij. ꝑticula prime
ꝑtis ꝑncipalis vſq; ad illū .§. Sz tñ. Hic
incipit q̄nta ps ꝑme ꝑtis ꝑncipalis ī qua
ſic po. ca. Dicit iuſti. ꝙ q̄uis ſupiori rōne
videbaṫ ꝙ res mobiles vſucapi nō poſ-
ſunt: poſſet tamē aliqñ res aliṫ ſe habere
Nā ſi apud defunctū aliqua res erat de-
poſita aut ipi defuncto cōmodata vel lo
cata quā heres in hereditate repiens cre
diderit de bonis hereditarijs eē ꝛ hmōi
rē alicui bo.fi. accipiēti vēdiderit aut do-
nauerit aut dotꝫ nomine dederit aut quo
libet alio iuſto titulo ſufficiente ad dñij
tranſlationē ei tradiderit. in his caſibus
nō ē dubiū q̄n ille q̄ hmōi rem bo.fi. acce
perit eā vſucapere poſſit. q2 ī ꝑdictꝫ caſibꝰ
hmōi res mobiľ ab herede bo.fi.ꝛ iuſto ti
tulo tradita furti nō ē affecta. heres enim
q̄ hmōi rē tāq; ſuā bo. fi. alienauit furtū
nō ꝯmiſit. ꝛ nō ſolū in ꝑdictꝫ caſibꝰ habet
locū vſucap. ſed etiā ī alio caſu. nā ſi vſu-
fructuarius ancille crediderit partū eius
vſufru. eſſe ꝛ idcirco partū āalle credens
eē ſuū alicui bona fi. emēti vēdiderit iſte
fructuarius furtū nō ꝯmittit. ꝛ hoc ſcōm
illā regulā generalē q̄ caueṫ furtū ſine af-
fectu furandi nō ꝯmitti. ꝛ nō ſolum his
modis: ſed etiā alijs multꝫ modis pōt ac-
cidere. vt cū q̄s rē alienā mobilem ſine vi
cio furti in aliū trāſferat: ꝛ ita efficiat vt a
bo.fi. poſ. vſucapi poſſit. ꝛ hec dicūtur in
q̄nta ꝑticula prime partꝫ ꝑncipaľ vſq; ad
illū .§. Quod aūt ad eas res. Hic īcipit ſe
cunda ps pīcipalis: quā ad euidentiorē
iuuenū doctrinā diuidas in ſex ꝑticulas
ꝛ plana erit. In quaruz ꝑma ꝑticula po-
nit exēplū de ꝑſcriptiōe rerū īmobilium
qñ locū hz. In ſcða ꝑticula determinat q̄
liter debeat ītelligi regula de rebus furti
ue ꝛ vi poſſeſſis. In tertia ꝑticula detmi
nat de q̄buſdā rebus q̄ ꝑpter eoꝝ priui-
legiū vſucapi nō pñt. In q̄rta ꝑticula po
nit regulā generalē qñ locū habet preſcri
ptio vel vſucapio. In q̄nta ꝑticula deter
minat de tēpore vſucapionis vľ ꝑſcriptō
nis inter predeceſſorē ꝛ eius ſucceſſorē ꝯti
nuādo. In ſexta ꝛ vltima ꝑte determinat
de q̄buſdam ſpecialibus ꝑſcriptionibuſ
que habēt locū quando fiſcus vendit rez
alienā vt ſuā. Pone igiṫ ſic caſum in pri
ma ꝑticula ſecūde ꝑtis ꝑncipalis. Domi
ne voſ poſuiſtꝫ m multa exēpla de vſucap.
rerū mobiliū. ſed dicatꝫ m ſi placet qñ lo-
cum habet vſucapio rerū immobiliū. Ad
h̄ reſpōdet ꝙ ad ꝑſcriptionē earū reruz q̄
ſolo ꝯtinētur expedieiꝰ ita ꝑcedit vſuca-
pio: vt ſi q̄s ſine vi nactꝰ ſit poſſeſſionem
alicuius fundi vacātꝫ qð pōt varijs mo-
dis ꝯtingere: aut videlicet ꝑpter abſenti
am dñi: aut ꝑpter eiꝰ negligētiā: aut ſi do
minus fundi ſine ſucceſſore deceſſerit. li-
cet ipē q̄ occupauit ma.fi. poſſideat cū in-
telligat ſe alienū fundū occupaſſe. ſi tamē
alij bo.fi. accipienti hmōi fundū tradide
rit poterit ille cui tradiṫ ꝑſcribere. ꝛ hoc
ideo quia huiuſmodi fundus non videṫ
vicio affectus cum ille qui fundum acce-
perit neq; furtiuum neq; vi poſſeſſum ac
cepiſſe intelligatur ex quo iſte fundus nō
ſit furtiuus patet tali ratione: q̄a rei im-
mobilis furtum fieri non poteſt. Abolita
eſt enim quorundam veterum ſententia
qui putabant totius fundi vel partis ip-
ſius furtum poſſe cōmitti. patet igitur ꝙ
cum huiuſmodi fundus nō ſit furtiuus:
nec etiam vi poſſeſſus ꝑſcribi poſſit. Pri
cipalibus enim conſtitutionibus ꝑſpe-
ctum eſt ne aliqui eoꝝ qui res mobiles
bo.fi. poſſident: longa ꝛ indubitata poſ-
ſeſſione auferri debeat. ꝛ hec in ꝑma par
ticula ſecunde partis principaľ vſq; ad il
lum .§. aliquando etiam furtiua. Hic in-
cipit ſecunda particula ſecunde partꝫ pri-
cipalis. ī q̄ ſic pone ca. Dñe vos dixiſtꝫ m
ſuꝑ ꝙ res furtiue ꝛ vi poſſeſſe vſucapi nō
poſſūt: nūq̄d h̄ gñaliṫ ē veꝝ ꝙ res ſeľ fur

tiua ⁊ ſemel vi poſſeſſa nunq̃ȝ poſſit vſu
capi. Ad h̾ rñdet ꝙ nõ. naȝ res quondaȝ
furtiua vel vi poſſeſſa aliquãdo vſucapi
bilis efficit. veluti ſi poſtea reuerſa fuerit
in dñi ptãtẽ. tũc eñ purgato vicio qḋ vſu
capionẽ eius impediebat bñ poterat eius
vſucapio ꝓcedere. ⁊ hec dicitur vſq̃ȝ ad
illũ. §. Res fiſci noſtri. Extra caſum nota
ꝙ rei immobilis nõ fit furtũ. Res fiſci no
ſtri. Hic incipit tertia pticula ſecũde ptis
pricipalis. Nota ꝙ. §. iſte diſtiguit inter
res iã acq̃ſitas ⁊ res in poſterũ acq̃rẽdas
fiſco. nã licȝ res iam acq̃ſite fiſco vſucapi
nõ poſſint: ſecus tñ in acq̃rendis. Pone
igit̾ ſic ca. Dñe vos poſuiſtis exẽplũ de
q̃buſdã rebus q̃ neq̃ȝ vſucapi pñt. nũq̃d
ſunt plures in q̃bus nõ habet locũ vſuca
pio vel pſcriptio. Rñdet ꝙ ſic. Res enim
fiſci noſtri vſucapi nõ poſſunt. ⁊ h̾ ẽ veruȝ
in rebus fiſco acq̃ſitis ſȝ ſecus eſt in acq̃rẽ
dis. Nam papias ſcripſit ꝙ ſi bone fidei
emptoꝛ de bonis vacãtibus ⁊ nõdũ fiſco
denũciati aliquã rẽ emerit et cãdeȝ bona
fide ſibi traditã acceperit poterit tñ eam
rem bñficio vſucapionis acq̃rere. ⁊ h̾ idẽ
diuus pius ⁊ diuus ſeuerus ⁊ anthoni᷒
ſcripſerũt. ⁊ hec in tertia pte ſcḋe ptis pri
cipalis dicitur vſq̃ȝ ad illũ. §. Nouiſſime
ſciẽdũ. Hic incipit quarta pticula ſecũde
ptis pricipalis in q̃ ſic po. ca. Dñe iam po
ſuiſtis in exemplũ qñ habet locũ vſuca
pio vel preſcriptio. Sed ꝓ deo dicatis in
regulã generalẽ p quã poſſim cognoſcere
generaliter qñ locũ habere poterit vſuca
pio vel preſcriptio. Ad h̾ rñdet impatoꝛ
amice ſcire debes generalit̾ rẽ talẽ eſſe de
bere vt in ſeuiciũ nõ habeat ad h̾ ꝙ poſ
ſit a bone fidei ẽptore vel ab eo q̃ alia ex
quacũq̃ȝ cã iuſta poſſidet vſucapi vł pſcri
bi poſſit. Sed dñe iã video ꝙ res debeat
carere vicio ad hoc ꝙ poſſit vſucapi. ſed
nunq̃d ſufficit ad vſucapionẽ ꝙ poſſeſſoꝛ
erroꝛe deceptus credat ſe iuſto titulo poſ
ſidere rem quã ſine titulo poſſidet veluti
ſi p erroꝛeȝ credat ſe titulo donationis vel
ẽptionis poſſidere. Rñdet ꝙ non. Erroꝛ
eñ falſe cãe vſucapionẽ nõ parit. veluti
ſi q̃s cum reȝ nõ emerit eã ſe emiſſe exiſti
mãs q̃ſi titulo poſſideat emptionis vel
cũ res donata nõ fuerit q̃ſi titulo donatio
nis ſe poſſidere exiſtimet. nã in his caſib᷒
cũ in veritate titulus deficiat: vſucapio ꝓ
cedere nõ poterit. ⁊ hec dicũt̾ vſq̃ȝ ad illũ
§. Diutina. Hic incipit q̃nta pars ſecũḋ
ptis principalis: in q̃ ſic pone caſuȝ. Dñe
titius pater meus poſſidebat alienũ fun
dum quẽ emerat a nõ dño per. viij. ãnos
cõtinuos inter pñtes ⁊ poſtea deceſſit ti
tius pat̾ meus ⁊ ego ei ſucceſſi ⁊ eũdẽ fun
dum inter pſentes per bieniũ ꝯtinuũ vel
etiã p trienium ſine omni interruptione
poſſedi ⁊ ita tempus pſcriptionis a titio
pr̃e meo inchoatũ cõpleui: ſed veniẽs po
ſtea verus dñs cepit eundẽ funduȝ a me
vendicare ⁊ ego obieci exceptionem pre
ſcriptiõis: ipe replicauit pſcriptionẽ per
mortẽ patris mei eſſe interruptam. Dñe
dicatis mihi ſi ope hmõi replicatiõis poſ
ſit exceptionem preſcriptionis elidere ⁊
per cõſequens in rei vendicatione obti
nere. Reſpondet ꝙ nõ. Naȝ diutina poſ
ſeſſio que ꝓdeſſe ceperat defuncto ⁊ here
di ſuccedẽti de iure ciuili ⁊ etiã bonoꝛum
poſſeſſoꝛi de iure ptoꝛio ſuccedẽti cõtinua
tur. nec per moꝛtem ipſius defuncti int̾
rũpitur q̃uis ipſe heres vel bo. poſſeſſoꝛ
ſentẽtiaȝ habeat rei aliene. ⁊ hoc eſt verũ
quãdo defunctus iuſtum habuit iniciuȝ
ſecus eſt in caſu cõuerſo. Nam ſi ipe de
functus iuſtũ iniciuȝ nõ habuit poſſeſſio
eius heredi vel bo. fidei poſſeſſoꝛi bonaȝ
fidẽ habenti ꝓdeſſe nõ poteſt. qḋ noſtra
conſtitutio non ſolũ in preſcriptiõibus
ſed etiã in vſucapi. obſeruari conſtituit
vt videlicet inter defunctuȝ ⁊ eius ſucceſ
ſoꝛẽ tempoꝛa cõtinuent̾. ⁊ hec nõ ſolũ lo
cuȝ habẽt in eo qui ſuccedit in titulo vni
uerſali ſed etiã q̃ in titulo ſingulari ſucce
dit. nã inter emptoꝛẽ ⁊ venditoꝛẽ tempa
debere ꝯtinuari diuus ſeuerus ⁊ antho
nius reſcripſerũt. ⁊ hec dicuntur vſq̃ȝ ad
illuȝ. §. Edicto diui marci. Hic incipit. vi.

pars ⁊ vltima pticula ſcđe ptis pricipal'
in qua diſtinguūtur tria tempa p ordinez
Po. igitur ſic ca. Dicit iuſti. q̄ edicto diui
marci ita cautū ē q̄ ſi aliq̄s emerit rez alie
nā a fiſco vēdēte vt ſuā ⁊ dn̄s rei ſuā rē ab
emptore infra q̄nquēniū poſtq̄ꝫ tp̄s vēdi
tiōis lapſum fuerit non repetebat poſtea
emptor p exceptionē q̄nquēnal' p̄ſcriptio
nis dn̄z rei repellebat: ⁊ hec obtinebat vſ
qꝫ ad tp̄s dn̄i zenonis. poſtea aūt ꝯſtitu-
tio bone memorie zenonis illis q̄ a fiſco
venire rē alienā vt ſuā aliq̄d emerint vel
titulo donationis vel alia quacūqꝫ iuſta
cauſa accepint bene ꝓſpexit. Nā in cōſti-
tutione zenonis cautū ē vt illi q̄ a fiſco ali
enā rem vt ſuā aliq̄d accipiunt ſtatim ſe-
curi fiant ⁊ exiſtāt victores ſiue agant ad
uerſus alios ſiue ab alijs cōueniātur. Sꝫ
certe dn̄e videt' mihi q̄ iniqua ſit cōſtitu-
tio zenonis q̄ ſtatuit ita vos dn̄os p alie-
natione a fiſco factaꝫ ſtatim excludi. Ad h̄
rn̄det. amice nō ē ita iniqua conſtitutio ze
nonis ſicut tibi videtur. Nā in eadē cōſti
tutione dn̄is rerū ꝓſpectū eſt. licet em̄ ad
uerſus ēptores venire nō poſſint: actiōes
tamē ſuas ſi quas ſibi in hypoteca vel do
minio rerū a fiſco alienatarū putauerint
ꝯpetere p eandē ꝯſtitutionē vſqꝫ ad qua
driēniuꝫ aduerſus ſacratiſſimū erarium
poterint exercere. Sꝫ dn̄e iam ego video
quid dn̄s zeno ſtatuit in alienationib' fa
ctis a fiſco vendēte rē alienā vt ſuā. ſꝫ po
namus q̄ īperator vēdat aliquā rez de pa
trimonio ꝓprio qđ habuit an̄ dyadema
imperij q̄d iuris erit in caſu iſto. Ad hoc
rn̄det q̄ idē iuris ī caſu iſto erit qđ ſtatutū
fuit in ꝯſtitutione zenonis. Nā in ꝯſtitu-
tione quam nup ꝓmulgauimus de his
a noſtro p̄uato patrimonio vl' a patrimo
nio venerabilis auguſte aliq̄d acceperit
ſtatuim' idē pomnia ſuari que in p̄fata
diuine memorie zenonis ꝯſtōne ꝯtinētur
⁊ hec dicuntur vſqꝫ in finem tituli.

De donationibus

Continuatio iſtius rubrice pa-
tet ex ſup̄dictis. nā ſup̄ in titu. p
ximo p̄cedēti tractauit dn̄s iuſti. de duo-
bus modis acq̄rendi dominiū de iure ci
uili vicꝫ de vſucap. rerū mobiliū ⁊ de pre
ſcriptione īmobiliū. ⁊ q̄ donatio ē q̄daz
modus acq̄rēdi de iure ciuili. idcirco hic
de donationibus tractare intendit. vnde
de his dicturus ānectit rubricā de dona.
Et ad euidentiorē iuuenū doctrinā diui-
das totū titulū in duas ptes. In quarū
prima pte cōtinuat impa. ꝓceſſuꝫ ſuum
In ſcđa pte ponit bimēbrez diuiſionē do
na. p̄ma ps ē breuis ⁊ leuis ⁊ durat vſqꝫ
ad illū. §. Alie aūt. ibi incipit ſcđa ps ⁊ p
tēditur vſqꝫ in finez tituli. Po. igit' ſic ca-
ſum. In p̄ma pte dn̄e iā video qualit' per
vſucap. ⁊ p̄ſcrip. acq̄ritur dominiū reruꝫ
de iure ciuili. nūq̄d ſunt plures mōi acq̄
rendi dominiū de iure ciuili. Ad h̄ rn̄det
iuſti. q̄ ſic. Eſt em̄ alius modus ciuilis ac
q̄ſitionis videlicet donatio. vnde hic de
donationib' vidēdū ē. ⁊ hec in p̄ma pte
ſed pone in ſcđa. Dn̄e iaꝫ video q̄ vultis
tractare de dona. ponatis m aliquam diui
ſionē donationis. Ad hoc rn̄dꝫ. donatio
nū duo ſunt genera. Eſt em̄ quedā dona-
tio int' viuos ⁊ alia cā mortis. ſed dn̄e di
catis mihi q̄d cenſet' donatio cā mortis.
Ad hoc rn̄det. amice donatio cā mortꝭ eſt
q̄ fit propter mortis ſuſpitionē veluti ſi
q̄s ita donat vt ſi ipꝫ mori cōtigerit rema
neat donatio penes donatariuꝫ. ⁊ hmōi
mortis cā donatio trib' modis reuocatur
videlicet ſi donator cōualuerit vel cū do-
nationis ſue penituerit. aut ſi donatari'
prius deceſſerit. ⁊ hmōi mortis cā dona-
tio pomnia fere ad exēplū legatorū reda
cta eſt. nā cū ante tēpus noſtrū veteres iu
riſprudētes dubitarēt vtrū donationem
cā mortis oporteret obtinere ſimilitudi-
nem cum legato: an cū donatione ſimpli
ci inter viuos. ⁊ q̄dā antiq̄ eā vellēt dona
tioni ſimplici ꝯparare ⁊ q̄daꝫ legato. Ad
hmōi diſcordiā antiquoꝝ ſopiēdam a no
bis ꝯſtitutū ē vt hmōi donatiōes cauſa

mortis p oĩa fere legatis ꝯnumerentur: ⁊
ſic oĩno ꝓcedit quẽadmodũ nr̃a ꝯſtitutio
eam ꝓcedere cõſtituit. ⁊ vt breuiť de hac
donatiõe expediamus: in ſumma ſcire de
bes ꝙ mortꝭ cauſa donatio eſt cũ aliq̃s ita
donat vt magis velit ſeipm̃ habere ſi cõ-
ualuerit ꝗ̄ donatariũ: magiſq; donatari-
um ſi moriať ꝗ̄ heredẽ ſuũ: ſicut homer⁹
recitat thelemacũ his verbis exp̃ſſis do-
naſſe pyro: ⁊ hec dicunť in p̃ma pte ſcd̃e
partis principalis vſq; ad illũ. §. Alie au
tem donatões. In hac particula ita p
cedit. Primo determinat qualiť pficiť do
natio inť viuos ⁊ q̃s ſit eius effectus. ſecũ
do corrigit iura antiqua circa inſinuatio-
nem donationis ſimplicis. tercio determi
nat q̃bus ex cauſis donator donationem
ſimplicẽ ⁊ pfectaʒ reuocare põt. Po. igiť
ſic ca. Dñe iam vidi exemplũ de donatio
nibus cauſa mortis ⁊ de eius effectu. po-
natis mihi exemplũ de donationibus in
ter viuos. Ad hoc rñdet: amice ſunt q̃daʒ
donatões q̃ ſine aliqua mortis cogitatõe
fiunt: ⁊ hmõi donatões inť viuos appel-
lanť: ⁊ tales donatões legatis nõ cõpanť
ſi em̃ perfecte fuerint temere reuocari non
poſſunt. Sed dñe dicatis mihi qñ dicunť
pfecte. Ad hoc rñdet: amice hmõi donati
ones pfecte cenſenť cũ donator volũtatẽ
ſue libertatis in ſcriptis vel ſine ſcriptꝭ do
natario manifeſtauerit puta p talia v̓ba:
dabo vel donabo tibi talẽ rem ⁊ in noſtra
cõſtitutione cautũ eſt hmõi donationes
ſemel pfectas traditionis neceſſitateʒ ad
exemplũ venditionis in ſe habere: vt ſicͤ
venditor rem venditã numerato ſibi pre
cio tradere cõpelliť: ita donator poſt emiſ
ſam liberalitatis vocẽ auctoritate nr̃e cõ-
ſtitutionis tradendi neceſſitas imponať.
Sed dñe antiqui p̃ncipes ſtatuerunt do-
nationes ſimplices ſummã ducentoꝝ au
reoꝝ extendẽtes ſine inſinuatõe ſcripture
nõ valere: nũquid placet vobis ꝙ illð ho
die obſerueť. Ad hoc rñdet ꝙ nõ. Nã cuʒ
cõſtitutiones antiquoꝝ p̃ncipũ ſtatuerũt
hmõi donatões ſimplices extendentes

ſummã ducentoꝝ aureoꝝ actis interueni
entibus ĩſinuari: nr̃a ꝯſtitutio hmõi ſum
mam vſq; ad q̃ngentos ſolidos ãpliauit
et ſtatuit vſq; ad q̃ngẽtos ſolidos ſine oĩ
inſinuatione valere donatões: ⁊ p eandẽ
cõſtitutionẽ quaſdã ſpẽs dõationũ intro
duximus q̃ licet q̃ngẽtos ſolidos excedãt
tamẽ nullã inſinuationẽ deſiderãt: ſed in
ſe ſine oĩ inſinuatõne pleniſſimã hñt au-
ctoritatẽ: ⁊ alia inſup multa ad vberioreʒ
exitũ donationũ ĩuenimus q̃ oĩa ⁊ ſingu
la ex ꝯſtitutionibus nr̃is quas ſup hmõi
donatiõibus fecimus manifeſtiſſime col
ligi pñt. Sʒ dñe vos dixiſtis mihi ſup̃ ꝙ
hmõi donationes ſimplices ſemel pfecte
nõ pñt reuocari: nunq̃d ẽ hoc gñaliť veꝝ
Rñdet ꝙ nõ: licet em̃ dixerimus tales do
nationes nõ poſſe reuocari. Tamẽ ſcien-
dum ẽ ꝙ ⁊ ſi pleniſſime ſint hmõi donati
ones ſi donatarij ingrati extiterint erga
donatores licebit ipis donatoribus p no
ſtram cõſtitutionẽ certis ex cauſis eas re-
uocare: ⁊ hoc iõ ſtatuimus ne donatores
qui bñficiũ ſue liberalitatis in alios ꝯtu-
lerũt ab illis ĩiuriã vel iacturã patiantur
ſm̃ modos in nr̃a ꝯſtitutiõe enumeratos
et hec in ſecũda pticula ſecũde partis p̃n-
cipalis vſq; ad illũ. §. Eſt ⁊ aliud. Hic
incipit ſecũda particula ſecũde ptis in q̃
ſic ꝓcedit. p̃mo recitat obſeruatõnẽ iuris
antiqui circa donationes ꝓpter nuptias
ſecũdo recitat ſemiplenã correctionẽ ĩtro-
ductã a iuſtino pr̃e ſuo. tercio ponit ſuam
correctionẽ pfectã q̃ hodie obſeruať ⁊ ita
ĩ pñti. §. pñt notari tria tpa p ordinẽ: p̃mũ
videlʒ antiquoꝝ impatoꝝ ſm̃ iuſti. terciũ
iuſtiniani. Po. igiť ſic ca. Dñe iã vidi de
donatõe ſimplici q̃ appellať dõatio inť vi
uos nũq̃d ẽ aliqð alið gen⁹ dõatõiſ inť vi
uos. Ad hoc rñdet ꝙ ſic. Eſt em̃ q̃ddã alið
genus donationũ qð veteribus iuriſcon
ſultis penitus erat incognitũ: ſed poſtea
a minoribus p̃ncipibus fuit introductuʒ
et ſm̃ eos donatio añ nuptias appellaba
tur ⁊ in ſe hẽbat tacitã ꝯditionẽ vt videli
cet ita demũ rata eẽt hec donatio ⁊ effectũ

haberet cū matrimoniū eſſ; ſubſecutum.
Sed dñe quare appellabat̄ añ nuptias.
Rñdet ꝙ iō q: ſp añ nuptias fiebat lic; ef
fectū nō hr̄et niſi nuptijs ſubſecutꝭ nunqꝫ
poſt nup. celebratas talis donatō potuit
inchoari: ſed poſtea diuus iuſtinus pater
meus hmōi obſeruationē ſemiplene cor-
rexit. Nā cū pmiſſum fuerit dotes ꝯſtan-
te matrimonio poſſe augeri pmiſit in ꝯſti
tutione ſua hmōi donatōes añ nuptias
et poſt nup. celebratas ad ſimilitudinem
poſſe augeri: ſ; tñ nomē incōueniens pe-
nitus remanebat: nā añ nup. vocabat̄ vt
prius licet ex ꝯſtitutiōe ſua poſt nup. tale
ſuſcipiat incrementu; ꝛ ita licet augebat̄
poſt nup. tñ añ nup. appellabat̄. ꝛ ita ma
nifeſte patet ꝙ nomē nō bñ ꝯſonabat rei.
vñ nos pleniſſimo fine ſanctiones trade-
re cupientes ꝛ ꝯſona noīa rebus eē̄ cupiē
tes vel ſtudētes in nr̄a ꝯſtitutione ſtatui-
mus vt hmōi donatōes nō ſolū poſt cele
bratas nup. augmentū ſuſcipiant: ſ; etiā
initiū ſuſcipe pñt ꝛ in hoc dotibus pariſi
cant̄: vt queadmodū dotes ꝯſtāte matri-
monio nō ſolū augeri ſ; etiā de nouo fieri
pñt: ita hmōi donationes q̄ ꝓpt̄ nup. in
troducte ſunt nō ſolū ꝯſtāte matrimonio
cōtracto augeri ſ; etiā de nouo ꝯſtitui pñt
et hec dicunt̄ in ſcḋa pte ſcḋe ptis p̄ncipa
lis vſq; ad illū. §. Erat olim Hic incipit
tercia pticula ſcḋe parti p̄ncipalis in qua
ſic ꝓcedit. p̄rio queadmodū ciuilis acqui
ſitio ſit ſm̄ āti qua iura. ſcḋo aſſignat cām
qua mouebat̄ ad corrigendū talē modu;
acquirendi. tercio dicit qualit̄ hmōi acq̄-
ſitionem correxit. po. igit̄ ſic ca. Dñe vidi
plures modos acq̄rēdi ꝺ iure ciuili: nū q̄d
adhuc reperiunt̄ plures modi ciuilis acq̄
ſitionis. Rñdet ꝙ ſic. erat em̄ olim alius
modus ciuilis acq̄ſitionis p ius accreſcen
di: qḋ quidem ius accreſcendi erat tale. ſi
duo hēbant ſuū cōem puta petrus ꝛ mar
tinus: ſi petrus ſolus int̄ viuos vel in vl-
tima volūtate cōem ſeruū manumitteret
libertas nō valebat: ſ; in eo caſu ps petri
penitus amittebat̄ ꝛ martino nolēti ma-
numittere accreſcebat. ꝛ ita ſeruus q̄ p̄us
coīs erat totus martino p ius accreſcendi
acq̄rebat̄. ſ; cū hoc peſſimū fuerat exēplū
ſeruū quidē manumiſſu; libertate defrau
dari ꝛ impoſitione libertatis humaniori
bus dñis dānū inferri ꝛ ſeuioribus lucrū
acq̄ri. vñ hoc q̄ſi inuidia plenū pio reme-
dio p nr̄am ꝯſtitutionē duximus corrigē-
dum ꝛ īuenimus viā per quā tam manu
miſſor qꝫ ſocius eius manumittere nolēs
qꝫ etiā ſeruus q̄ libertatē accepit nr̄e pro-
miſſionis bñficio coīter perfruāt̄. Statui
mus em̄ vt libertas ſuo coī impoſita de-
bitū effectū ſortiat̄. manifeſtū em̄ eſt anti
quos legiſlatores in fauorē libertatꝭ mul-
ta cōtra regulas coēs iuris ſtatuiſſe: ꝛ ſta
tuimus ꝙ dñs q̄ libertatē impoſuit ſue li
bertatis ſtabilitate gaudeat: ꝛ ſocius in-
demnis ꝯſeruet̄ ꝛ p̄ciū ſerui manumiſſi a
dño manumittēte ſeruū ſm̄ ptē dominij
cōſtitutione diffinim⁹ accipiat: ꝛ hec ī ter
cia particula ſcḋe partꝭ principalis vſq; ī
finem tituli.

Quibus alienare lic; vel nō

C Ontinuatio iſtius rubrice patet
in hūc modū Dictū ē ſup̄ q̄bus
modis aliq̄s adipiſcit̄ dominiū
vel de iure gen. vel de iure ciuili. ꝛ regula
re ē ꝙ q̄ dñs ē rei dominiū eius transferre
poſſit ꝛ q̄ dñs nō eſt dominiū trāſferre nō
poſſit. q: tñ in vtraq; regula qñqꝫ ꝯtrariū
contingit vic; ꝙ ille q̄ dñs ſit rei alienare
nō poſſit ꝛ econuerſo. ſ. ꝙ q̄ dñs non ē do
miniū trāſferre tñ in aliū poſſit. idcirco ꝺ
his ſpecialibus hic tractare intēdit. vnde
de his dicturus ſubicit rubricā q̄bus alie
nare licet vel nō. ꝛ ad euidentiā iſtius ti.
diuidas ti. p̄mo ꝛ p̄ncipalit̄ in duas par-
tes In quarū p̄ma p̄mittit duo ſpecialia
de quibus intendit tractare in titulo iſto.
In ſcḋa pte exemplificat de eiſdē ſpeciali
bus de vtroq; dilucida exēpla ponendo.
prima ps durat vſq; ad illū. §. Nā dota-
le p̄diū. ibi incipit ſcḋa ps ꝛ ꝓtēdit̄ vſq;
in finē tituli. ꝛ q: de duobus ſpecialibus
tñ tractat in ti. iſto vic; qñ dñs non pōt

alienare: ⁊ qñ nõ dñs alienare põt. ſm hͦ
iſta ſecũda ps ſubdiuidit̾ in duas ꝑticłas
ſ; qꝛ nõ ꝯtinue ꝓſequit̾ iſta duo ſ; cõfuſe:
idcirco diuidas hanc ſcđam ꝑtem in tres
ꝑticulaſ. In quarũ pͥa ꝑte determĩat in ꝗ
caſu dñs rei eã alienare nõ põt. In ſecun
da ꝑte determĩat in quo caſu nõ dñs alie
nandi ꝑtãtẽ h;. In tercia ꝑte redit ad pri
mũ ⁊ ponit aliũ caſum in quo ille ꝗ dñs
eſt alienare nõ põt. ꝓͥma ps ſcđe ꝑtis pro
tendit̾ vſq; ad illũ. §. Cõtra. ibi incipit ſe
cunda ⁊ ꝓtendit̾ vſq; ad illũ. §. Nũc aũt
ibi tercia incipit ⁊ ꝓtendit̾ vſq; i fi. ti. po.
igit̾ ſic ca. In pͥa ꝑte dicit iuſti. ꝑmitten-
do ea de ꝗbus intẽdit hic tractare: qꝛ ali-
quando accidit ꝙ ille ꝗ dñs ẽ rei domini-
um tñ eiuſdẽ rei in aliũ trãſferre nõ poſſit
et in caſu cõuerſo ſimilit̾ qñq; accidit vt il
le ꝗ dñs nõ eſt poteſtatẽ tñ dominiũ trãſ-
ferẽdi in aliũ h;. ⁊ hec in ꝓͥma ꝑte vſq; ad
illũ. §. Nã dotale. Hic incipit ꝓͥma ꝑti
cula ſecũde ꝑtis ꝓͥncipalis in qua ſic pro
cedit. ꝓͥmo ponit caſu; in quo dñs nõ po-
teſt alienare. ſecũdo aſſignat cãm q̃re ꝓ-
hibet̾ alienare videl; qꝛ lex iulia ꝓhibet
et corrigit̾ lex iulia in duobus caſibuſ: pri
mo circa ꝓhibitionẽ alienatõis quam in
certo loco concluſit. ⁊ ſecũdo in ꝑmiſſione
alienatõnis quã lex iulia ꝯſentiente mu-
liere fieri ꝑmiſit. ⁊ poſtea aſſignat rõnem
quare corrigit̾ lex illa iulia circa ꝑmiſſio-
nem alienationis. Po. igit̾ ſi ca. Domine
vos dixiſtis mihi ſuꝑ ꝙ dñs rei aliqñ rez
alienare nõ põt. ponatis mihi exẽplũ de
hoc. Ad hoc rñdet. amice ecce maritus li-
cet dñs ſit ꝓdij dotalis tñ inuita muliere
ꝓdiũ ſibi i dotẽ datũ ꝑ. l. iul̾. de fũdo alie
nare ꝓhibet̾ ⁊ ypothecas earũ rerũ ꝗ vo-
lente etiã muliere fiebãt quã. l. iul̾. ꝑ ꝯſti
tutionẽ nr̃am correximus ⁊ in meliorem
ſtatũ deduximus. cũ eñ ꝓhibitio. l. iul̾.
tñmõ in rebus ĩmobilibus ytalicis locũ
hẽbat: ⁊ alienatões rerũ dotaliũ ſ; etiam
in omi ꝗ inuita muliere fiebat inhibebat
vtriq; remediũ adhibuimus: ⁊ ſtatuim⁹
vt nõ ſolũ in ytalia interdicta ſit alienatõ
vel obligatio rerũ dotaliũ: ſ; etiã i oĩ pro-
uincia ꝗ romano ſubiecta ẽ impio: ⁊ non
ſolũmõ iuita muliere locũ hẽat hmõi ꝓ-
hibitio ſ; etiã neq; alienatio vel obliga-
tio l; de conſenſu mulieris facta fuerit ro
bur obtineat. ⁊ hoc iõ ſtatuimus ne fragi
litas ſexus mulieris ꝗ de facili ad ꝯſentiẽ
dum alienationi ꝑ blãdicias mariti poſ
ſit induci in ꝑniciẽ ſubſtãtie mulierũ vidͦ
atur ꝯuerti. ⁊ hec in ꝓͥma ꝑte ſecũde ꝑtis
principalis vſq; ad illũ. §. Ecõtra autem
Hic incipit ſecũda particula ſcđe ꝑtis
principalis in qua ſic po. ca. Dñe iam vi
di caſum in quo dñs alienare non poſſit.
pro deo ponatis mihi exemplũ qñ nõ do
minus dominiũ rei in aliũ trãſferre põt.
ad hoc rñdet. amice l; creditor nõ ſit dñs
rei obligate tñ ſi ipe pignus ex pacto vel
lege alienauerit dominiũ eius in aliũ tñſ
fert. ſ; forſan in primo caſu vic; qñ ex pac
to ſibi facto a debitore pignus alienat̾: vi
detur hoc fieri qꝛ volũtate debitoris ĩtel-
ligit̾ pignus alienare: qꝛ debitor ab ĩitio
cõtractus pactũ fecit vt liceret creditori pi
gnus vendere ſi infra tp̃s ſtatutũ nõ ſol-
ueret̾: ⁊ ita in caſu iſto poti⁹ ex pacto ⁊ vo
luntate debitoris videt̾ dominiũ trãſlatũ
q̃; ex facto ſiue traditõe ipſius creditoris.
ſed certe nõ ſolũ in eo caſu qñ pactũ de di
ſtrahendo pignore a debitore interpoſitũ
eſt l; creditori vendẽti dominiũ pignoris
in aliũ transferre ſ; etiã qñ autoritate le-
gis pignus diſtrahit̾. ne ergo creditores
ius ſuũ ꝓſequi diutius impedirent̾ ⁊ etiã
ne debitores nimis cito rerũ ſuarũ domi-
niũ amittant: nr̃a ꝯſtitutõe vtriq; ꝑti pro
ſpectũ eſt ⁊ ꝑ eãdẽ ꝯſtitutionẽ certus mo-
dus ẽ inuẽtus ꝑ quẽ quidẽ modũ pigno-
rũ diſtractio poſſit ꝓcedere. cuius ꝯſtituti
onis tenore vtriuſq; ꝑtis indẽnitati in eo
caſu qñ pactũ đ diſtrahẽdo ñ interceſſit ſuf
ficient̾ ⁊ abũde ꝑmiſſum ẽ. ⁊ hec in ſecun
da ꝑticula ſecũde ꝑtis pͥcipalis vſq; ad
illũ. §. Nũc aũt. Hic incipit tͨia ꝑticu-
la ſecunde ꝑtis principalis in qua ſic po.
ca. Dñe iam vidi caſu; in quo dñs aliena

re nō pōt: nunq̄d ſunt plures caſus in q̄-
bus dn̄s rei ſue alienā de ptāte nō habet:
et rn̄det q̄ ſic. q: neq̄ pupilli neq̄ pupille
ſine tutoris autoritate vllā rem alienare
pn̄t lʒ dn̄i rerū ſuarū cenſeanť. vnde ſi pu
pillus alicui mutuā pecuniā tutoris auto
ritate nō interueniēte dederit: obligatōez
mutui nō ꝯtrahit. ꝛ h̄ iō q: pecuniā quaʒ
mutuo dat accipienti nō facit. vn̄ ſi nūmi
a pupillo ſine tutoris autoritate mutuo
dati extent vēdicari poterūt: ſi tn̄ ipſe qui
nūmos a pupillo mutuo accepit eoſdem
bona fide ꝯſumpſerit ad exhibendū cum
eo agi poterit. Et licet dixerim tibi q̄ neq̄
pupillus neq̄ pupilla rei ſue dominiū ſi
ne tutore in aliū transferre poſſit: econuer
ſo tn̄ oīs res vicʒ tam mobiles q̄ȝ imobi
les ſine tu. pupillo vel pupille dari pn̄t:
ita vicʒ q̄ dn̄iū in eos transferať. ꝛ iō ſi de
bitor pupillo vel pupille debitū ſoluerit:
neceſſaria ē ei tutoris autoritas. ſi em̄ ſine
tutoris autoritate pupillo vel pupille ſol
uerit: bn̄ficiū liberatōis nō ꝯſequeť: ſʒ hoc
euidentiſſima rōe in nr̄a ꝯſtitutōe quam
ad ceſariēſes aduocatos pmulgauim⁹ ſta
tutū eſt. in qua quidē ꝯſtitutōe diſpoſituʒ
eſt ita demū licere tutori vel curatori de
bitorem pupillarem ſoluere: ſi p̄muʒ ſine
iudicio ꝛ ſine oī dāno ſportularū ꝛ ſine q̄-
libet mercede tabulario p̄ſtanda hoc per
mittat. nā ſi iudex ſoluendū pupillo pro-
nūciauerit ꝛ debitor poſt ſn̄iam iudicis ī-
terpoſitaʒ ſoluerit: hmōi ſolutio pleniſſi-
mam ſecuritatem obtinebit. qm̄ in nullo
euentu poterit debitor poſt hmōi ſolutio
nem interim inq̄etari. ſi vero aliť q̄ȝ in nr̄a
conſtitutōe diſpoſitū eſt debitor pupillo
ſoluerit: ꝛ pupillus hmōi pecuniā ſibi ſo
lutā aut ſaluā habeat aut ex ea locupleti-
or factus ſit: lʒ debitor p hmōi ſolutiōeʒ ip
ſo iure liberat⁹ nō ſit: ſi tn̄ pupillus adhuc
eādē pecuniā petat poterit debitor p exce
ptionē doli mali pupillū iterū petentem
tanq̄ȝ de p̄da ſolicitū repellere. ꝛ hec ſunt
vera qn̄ pupillus habet pecuniā ſaluam
vel ex ea locupletior factus ſit. ſi vero pu-
pillus hmōi pecuniā ſine tu. autoritate ſi
bi ſolutā aut male cōſumpſerit: aut furto
aut alio caſu amiſerit: ſi iterū eandē pecu-
niam petat: īutilis erit debitori doli mali
exceptio. q: nihilomin⁹ ad ſolutionē iterū
faciendam ꝯdemnabiť: ꝛ ſibi imputet q:
debitū ſine tutoris autoritate ꝛ nō ſm̄ no
ſtre ꝯſtitutionis tenorē pupillo ſolueret.
Similiť in caſu ꝯuerſo pupilli vel pupil
le ſine tutoris autoritate ſoluere non pn̄t
q: id qđ ſine tutoris autoritate ſoluiť non
fit accipiētis. nullius em̄ rei alienatio ſi-
ne tu. auto. eis ꝯceſſa eſt. ꝛ hec in ſecunda
pticula ſecūde parti p̄ncipalis vſq̄ in fi-
nem tituli dicunť. Nota p̄diuʒ dotale
nō poſſe alienari vel obligari etiā volen-
te vxore: ne ſexus muliebris ꝛc̄. Ita no
ta q̄ ex volūtate locoꝝ nulla ē differentia
faciēda. Nota q̄ creditor pōt pignus vē-
dere vel ex lege vel ex pacto. Itē nota q̄
pupillus ſine tutoris autoritate nō poteſt
rem ſuā alienare. Item nota mutuū p cō-
ſumptōeʒ recōciliari. Itē nota q̄ debitor
pupilli qn̄q̄ plenā qn̄q̄ pleniorē quādo
q̄ pleniſſimā liberationē ꝯſequiť vt hēs
in textu: ꝛ etiā notať in gloſa q̄ incipit cir-
ca hāc diffuſam ꝛc̄. Itē nota q̄ p̄ceptum
iudicis excuſat q̄ nō debet audiri de p̄da-
tus ſolicitus. Iteʒ nota q̄ imputať ei qui
debitam ſolennitatem omiſit ꝛc̄. Sequiť
alia rubrica.

Per quas pſonas nobis acquiritur.

Ontinuatio iſtius rubrice patʒ
c in hūc modū. Sup̄ determina-
uit iuſti. q̄bus modis acq̄riť do
miniū rerū ſingulariū tam de iure gentiū
q̄ȝ de iure ciuili. ꝛ q: p certas pſonas nob
acquiriť iō hic de illis pſonis p quas no-
bis acquiriť intēdit tractare. vnde de his
dicturus annectit rubricā p quas perſo-
nas ꝛc̄. Et ad euidentiā iſtius ti. diuidas
titu. in. vj. ptes ꝛ planus erit. In quaruʒ
prima enumerat iuſti. pſonas p quas no
bis acquiriť. In ſecūda pte determīat q̄-
liter nobis acquiriť p liberos quos in po
teſtate habemus. In tercia pte determinat

qualit̄ nobis acq̄rit̄ p̲ ſeruos ꝓprios. In
quarta determinat qualit̄ nobis acq̄rit̄ p̲
ſeruos in q̄bus vſufructū habemus:⁊ p̲
liberos hoīes ⁊ alienos ſeruos quos bo.
fide poſſidemus. In q̄nta p̲te ꝯcludit ex
oībus p̄cedentibus. In ſexta ⁊ vltīa par
te excuſat ſe quare nō tractat hic de lega/
tarijs ⁊ fideicō. ⁊ trāſit de acq̄ſitione rerū
ſingulariū ad acq̄ſitionē q̄ fit p̲ vniuerſi/
tatē:⁊ oſtendit qualit̄ res nobis acq̄ritur
cōtinuādo p̄cedētibus ſubſequētia. pⁱa
p̲s ꝓtēdit̄ vſq̧ ad illū. §. Igit̄. ibi incipit
ſecūda ⁊ ꝓtendit̄ vſq̧ ad illū. §. Itē nob̄
acquirit̄. ibi incipit tercia ⁊ ꝓtendit̄ vſq̧
ad illū. §. De his autē. ibi incipit quarta
et durat vſq̧ ad illū. §. Ex his ita apparet
ibi q̄nta ⁊ durat vſq̧ ad illū. §. Hacten⁹.
ibi. vj. ⁊ durat vſq̧ in finē titu. p̀ma pars
ſatis ē plana nec indiget ca. po. ſecūda ſi/
milit̄ eſt plana: verūtamē in ſecūda parte
ita ꝓcedit. p̀mo determīat qualit̄ acquire
bat̄ patri p̲ filios in p̲tāte exiſtētes ſm̄ iu
ra antiqua. ſecūdo corrigit ius antiquū ⁊
aſſignat rōem quare ius antiquū correxit
Et plene determinat qualit̄ patri acquiri
tur ſm̄ iura moderna. tercio corrigit ſtatu
tum ꝯſtāti. impa. circa acq̄ſitionē patri a
conſtātino ꝯceſſam ꝓ p̄mio emācipatōis
et ibidē rōez aſſignat qua mouebatur ad
ſtatutū ꝯſtan. corrigendū. tercia p̲s pla/
niſſima ē nec eget aliqua declaratōe. ī q̄r
ta p̲te ita ꝓcedit. pⁱo determīat ex q̄bus
cauſis nobis p̲ ſeruū frucuariū acquirit̄.
ſecundo parificat alienos ſuos ⁊ liberos
hoīes bo. fi. poſſeſſos ſeruo fructuario. ter
cio differentiā int̄ eos aſſignat. q̄nta p̲s ē
planiſſima ⁊ iō caſus poſitioni nō inſiſto
Nota ꝙ rerū dominia q̄nq̧ ſingulariter
q̄nq̧ vniuerſalit̄ acquirūt̄

De teſtamentis ordinandis.

C Ontinuatio iſtius rubrice ad p̄
cedentia patet ex p̄dictis. Nam
in titulo proximo p̄cedenti et. §.
finali ꝯtinuauit iuſti. ſubſequētia p̄cedē/
tibus ſpecialiter cōtinuationē iſtius titu.
in textu exp̄ſſit. Teſtamentum ⁊c. : Ad
vberiorē iuuenū doctrinā diuidas totum
titulū in duas partes principales. In q̄
rum prima parte tractat impator de teſta
mento facto in ſcriptis. In ſecūda p̲te tra
ctat de teſtamento nūcupatiuo qđ fit ſine
ſcriptura. prima p̲s ꝓtendit̄ vſq̧ ad illū
. §. Sed hoc quidē. ibi ſecūda que breuis
eſt ⁊ durat vſq̧ in finē titu. pōt autē p̀ma
pars ad maiorē euidentiam ſubdiuidi in
tres particulas. In quarū p̀ma determi/
nat de ſolēnitate obſeruanda in teſtamē/
to faciendo in ſcriptis. In ſecūda p̲te de/
termīat qui p̄nt eſſe teſtes in teſtamento.
In tercia p̲te determinat in qua materia
teſtamētum ſcribi pōt. prima p̲s iſtius di
uiſionis ꝓtendit̄ vſq̧ ad illum. §. Teſtes
aūt adhiberi. ibi incipit ſecunda ⁊ durat
vſq̧ ad illum. §. Nihil aūt intereſt. ibi ter
cia ⁊ durat vſq̧ ad ſecūdam p̲tem p̀ncipa
lem ſcꝫ vſq̧ ad illum. §. Sed hoc quidez
In prima p̲te ita ꝓcedit. p̀mo ponit ethi
mologiam teſtamēti. ſecundo recitat tria
genera teſtamentoꝝ de iure ciuili antiq̄ſ/
ſimo introducta. tercio recitat quartū ge/
nus teſtamentoꝝ de iure p̄torio introdu/
ctum. quarto determinat qualit̄ p̲ nouas
conſtitutiones p̄dicta genera teſtamento
rum recipiūt correctionē:⁊ quid de antiq̄
tate tollit̄ p̲ poſteriores impatores: et q̄d
hodie de eadem antiquitate obſeruatur.
quinto determinat iuſtinianus quid per
ſuas conſtitutiones ſtatutis prioꝝ impa/
toꝝ circa ſolennitatem teſtamentoꝝ addi
tum eſt. Pone igit̄ ſic caſum in p̀ma p̲te.
Dn̄e iam video ꝙ vos vultis tractare de
teſtamētis: dicatis ergo mihi ſi placet vn
de appellat̄ teſtamentū. Ad hoc reſpōdet
amice teſtamentū ex eo appellat̄ ꝙ teſtatō
mentis eſt. ſed vt nihil antiquitatis peni
tus ignoret̄ a iuuenibus ſcire debes duo
genera teſtamentoꝝ de iure ciuili antiq̄ſ/
ſimo in vſu fuiſſe: quoꝝ altero genere vte
bant̄ antiqui in pace ⁊ ocio. Et hoc gen⁹
teſtamenti in pace ⁊ ocio facti appellabāt
antiqui kalatis comicis:⁊ altero genere
teſtamentoꝝ vtebant̄ cum eſſent in expe/

ditione armoꝝum exituri. ⁊ hoc ſecūdum
genus appellabant ꝓcinctū. poſtea vero
procedente tempe acceſſit terciū genus te
ſtamentoꝝ: ⁊ hoc tercium genus appella
bant ꝑ es ⁊ libꝛam. ⁊ hoc terciū genus ita
appellabat̄: qꝛ ꝑ quandā imaginariā ven
ditionē fiebāt coꝛam qnqꝫ teſtibus ciui
bus romanis puberibus libꝛipende pre
ſente: ⁊ eo q̄ familie emptoꝛ dicebat̄: ⁊ ita
quodāmodo ſex teſtes de iure ciuili anti
quo in factione teſtamenti requirebantur
Sed certe prima duo genera teſtamento
toꝝ vicꝫ kalatis comicis ⁊ ꝓcinctū ex ve
teribus tēpoꝛibus in diſſuetudinē abiert
terciū vero genus ſcꝫ qđ ꝑ es ⁊ libꝛam ap
pellat̄ licꝫ diutius ꝑmanſerit tamē ⁊ par
tim in vſu eſſe deſijt: ⁊ hec tria genera te
ſtamentoꝝ videlꝫ kalatis comicis ⁊ ꝓcin
ctum: ⁊ ꝑ es ⁊ libꝛam ad ius ciuile referū
tur. Poſtea vero de iure p̄toꝛio quedam
alia forma faciendoꝝ teſtamentoꝝ īuēta
eſt. Nam de iure nulla emancipatio vel
ymaginaria venditio requirebat̄: ſed ſi
gilla ſeptē teſtiū teſtamētis faciēdis ſuf
ficiebant: cū ius iure ciuili antiquo ſigilla
teſtium nō eēnt neceſſaria. Sed cū poſtea
paulatim ⁊ ſucceſſiue tam ex vſu homi
nū q̄ꝫ ex emēdationibus conſtitutionū ce
perit ius ciuile ⁊ ius p̄toꝛiū in vnā ꝯſonā
tiam ⁊ vniformē obſeruationē circa facti
onem teſtamentoꝝ confluere: ſtatutū fuit
vt vno et eodem tꝑe ſigna. vij. teſtiū in te
ſtamētis adhibeant̄. quod ius ciuile an
tiquū quodāmodo exigebat ⁊ hmōi. vij
teſtes adhibiti in teſtamēto ſubſcribebāt
qđ ex ꝯſtitutionibus īuentū eſt: ⁊ ex edic
to p̄toꝛis ſignacula teſtiū teſtamentis ap
ponerēt̄: vt hodie hmōi ius teſtamentoꝝ
faciendoꝝ ex triplici fonte videat̄ eſſe de
riuatum. nam teſtes ⁊ eoꝝ ſigna vno con
textu teſtamenti celebꝛandi gratia a iure
ciuili antiquo vident̄ deſcendere. ſubſcri
ptiones autē teſtatoꝛis ⁊ teſtiū ex ꝯſtituti
onū obſeruatōne adhibent̄: ⁊ ſigilla ⁊ nu
merus teſtiū ex edicto p̄toꝛis. Sed po. do
mine iam video quid obtiebat de iure an
tiquo circa facienda teſtamenta: ⁊ qualit̄
antiquitas coꝛrigit̄ ꝑ conſtitutiones prin
cipum: nunq̄d addidiſtis ꝑ conſtitutōes
noſtras. Reſpondet q̄ ſic. nam oībus pre
dictis ꝓpter ſinceritatē teſtamenti vt oīs
fraus excludat̄ ex nr̄a cōſtitutione h̄ addi
tum ē: vt nomen heredis ꝑ manū teſtato
ris vel ſi ipē neſciat vel nō poſſit ſcribere
ꝑ manū publicam expꝛimat̄: ⁊ omīa ſcḋm
noſtre cōſtitutionis tenoꝛē ꝓcedant. Sꝫ
po. dn̄e iam video q̄ teſtes debent ſigna
re teſtamentū: nunq̄d neceſſe eſt q̄ quili
bet eoꝝ ꝓpꝛio ſigillo vtat̄. Reſpondet q̄
nō. poſſunt em̄ om̄s teſtes vno ſigillo vl̄
vno ānulo ſignatoꝛio ſignare teſtamētū.
Quid em̄ ſi ſeptem ānuli hmōi ſcripture
et eoſdem habentes caracteres. ix. ſuffici
unt. ergo eadem ratione ſufficit ⁊ ſi om̄s
eodem ānulo vtant̄: ⁊ ita papiniano vi
ſum ē: ⁊ nō ſolum ꝓpꝛio ſed etiam alieno
ſignare poſſunt. ⁊ hec in prima pte prime
parti principalis vſqꝫ ad illum. §. Teſtes
autem. Hic incipit ſecūda ꝑticula prīe
partis principalis in qua ſic primo po
nit regulam generalē ꝑ quam deminat
qui poſſunt eſſe teſtes in teſtamēto. ſecun
do excipit a regula. tercio ſubijcit plures
caſus ſpeciales circa dubitatōnes incidē
tes in teſtibus adhibēdis in teſtamento:
et ius antiquū etiam circa hunc titu. coꝛri
git. Po. igit̄ ſic ca. dn̄e iaꝫ video q̄t teſtes
debeāt adhiberi in teſtamento: dicat mi
hi modo qui poſſunt ⁊ debent eſſe teſtes
in teſtamento. Ad hoc reſpondet. amice
teſtes iure adhiberi ſolent hi qui ex teſta
mento cape poſſunt. hoc tamē non ē gnāa
liter verum: qꝛ neqꝫ mulieres neqꝫ impu
bes: neqꝫ mutus neqꝫ ſurdus neqꝫ furio
ſus: neqꝫ ille cui adminiſtratio bonoꝝ in
terdicta ē: neqꝫ in famoſo crimine damna
tus vel muliebꝛia in coꝛꝑe ſuo paſſus quē
lex iubet impꝛobū inteſtabilemqꝫ eſſe in
numero teſtiū in teſtamētis cōdendis ad
hiberi poſſunt. ⁊ hec dicunt̄ vſqꝫ ad illuꝫ
. §. Sed cum aliquis. Adhuc in iſto. §. ꝓ
ſequit̄ ſecūdā ꝑtem principalē in qua ſic

ponit̃ ca. Bñe quidã ꝯdidit teſtamentuꝫ
et in teſtamento ſuo adhibuit. vij. teſtes
ſpecialiter cõuocatos ꝛ coꝛam eis volũta
tem vltimã declarauit ꝛ nomen heredis
expꝛeſſit ꝛ teſtes ſbſcripſerũt ꝛ teſtm̃ ſigilla
uit: q̃ facto deceſſit teſtatoꝛ: moꝛtuo teſta/
toꝛe quidã ex teſtibus apparuit ſeruus: q̃
tamen tempe facti teſtamẽti liber ab omi
bus putabat̃: modo quero vtrũ iſtud te/
ſtamentũ debeat infirmari acſi iure ſolen
nitatis nõ obſuata Et rñdet ꝙ nõ: imo te
ſtamentũ tanq̃ʒ rite factum firmitatẽ obti
nebit. cum eñ aliquis ex teſtibus tempo
re teſtamenti faciendi liber ab oĩbus exi/
ſtimat̃ q̃uis poſtea ſeruus apparuit tam
diuus adrianus q̃ʒ diuus ſeuerus ꝛ ãtho
ninus cathoni ſup tali dubitatiõe querẽ
ti reſcripſerũt ſubueniẽdũ eſſe teſtõ ex hu
iuſmodi libertate putatiua: vt ſic ratum ꝛ
firmũ habeat̃: acſi opoꝛtune omnia facta
fuiſſent: ꝛ hoc tali ratione moti dixerunt:
qꝛ eo tempe quo teſtamentũ a teſtibus ſi/
gnabat̃ iſte teſtis coĩ cõſenſu oĩꝫ loco libe
ri hoĩs habebat̃: nec erat aliquis q̃ eo tẽ/
poꝛe ſtatus q̃ſtionẽ ei moueret. ꝛ hec dicũ
tur vſq ad illum. §. Pater. Adhuc pro
ſequit̃ iuſti. materiã ſuã circa teſtes adhi/
bendos in teſtõ. vñ po. ſic ca. Quidã fecit
teſtm̃ ſuũ ꝛ in teſtõ adhibuit. vij. teſtes ĩ/
ter quos fuit petrus ꝛ martinus filius pe
tri: quẽ martinũ petrus habuit in ſua po
teſtate: mõ quero vtrũ pat̃ ꝛ filius exiſtẽs
in ptãte eius ſcꝫ petri pñt eẽ teſtes in eod̃
teſtõ. Rñdet ꝙ ſic. Nã pat̃ ꝛ ille q̃ in eiuſ
dem pꝛis ptãte ẽ in eodẽ teſtõ teſtes adhi
beri pñt. nihil eĩ nocet ex vna domo plu/
res teſtes alieno negocio adhiberi poſſe.
et hec dicunt̃ vſq ad illũ. §. In teſtibus.

Adhuc in pñti. §. pſequit̃ iuſti. ſecũdã
ptem pͥncipalem in qua ſic po. ca. Quidã
cõdidit teſtm̃ ꝛ in teſtõ ſuo filiũ quẽ hñit
in ptãte teſtẽ adhibuit: mõ q̃ro vtrũ d̃ iu
re hoc potuit facere. Rñdet ꝙ nõ. Nã te/
ſtis nõ debꝫ eſſe ille qui in ptãte teſtatoꝛiſ
ẽ. ꝛ nõ ſolũmõ repellit̃ ille a teſtimõio q̃ ẽ
in ptãte teſtatoꝛis: ſed etiã q̃ hẽt in ptãte
teſtatoꝛẽ. vnd̃ ſi filiuſfa. miles poſt reuer
ſionẽ de caſtrenſi peculio teſtet̃: pat̃ eiꝰ ex
ſuo teſtõ teſtis adhiberi nõ põt: nec etiaꝫ
aliq̃s qui ẽ ĩ ptãte eiuſdẽ pꝛis. nõ ſolũ eñ
in alijs cauſis ſed etiã in teſtamẽtĩ dome/
ſticũ teſtimoniũ repꝛobatũ ẽ: ꝛ nõ ſolum
mõ ſup̃dicte pſone repellunt̃ a teſtamen/
tarijs teſtimõijs ſꝫ etiã heres ſcp̃tus ꝛ pa
ter eius qui eũ in ptãte habꝫ: ꝛ etiã paren
tes heredis ſcripti ꝛ qui in eiuſdẽ patris
ptãte ſunt: ꝛ etiã qui ĩ ptãte teſtatoꝛis ſũt
penitus a teſtamentarijs teſtimonijs re/
pellunt̃. ꝛ hoc ea rõne: qꝛ totuꝫ l̃ negoci/
um qd̃ agit̃ iure faciẽdi teſtamenti credit̃
hodie int̃ heredẽ ꝛ teſtatoꝛẽ agi: licꝫ olim
totũ ius teſtamẽti faciendi circa teſtes ad
hibendos cõturbatũ fuerat Nam q̃dam
veteres in illo teſtõ qd̃ dicebatur p es ꝛ li
bꝛam familie emptoꝛ q̃ loco heredis erat
et cõiũctos eis p ptãtẽ a teſtimonijs teſta
mẽtarijs repellebãt. in pͥmis aũt duabuſ
cõditionibus teſtamẽtoꝝ heredũ ꝯiunctiſ
p ptãtem cõcedebant teſtimonia in teſta
mentis pſtare: licꝫ illi ijdem q̃ heredeꝫ p/
mittebãt hoc iure minime vti debere eum p
ſuadebãt. vñ nos eandẽ obſuationẽ an/
tiquoꝝ corrigẽtes ꝛ qd̃ ab ipis antiq̃s p/
ſuaſum ẽ vicꝫ ꝙ heres vel cõiuncti ei per
ptãtem int̃ teſtes admittant̃. ꝛ licꝫ hoc eiſ
pmiſſum fuerat tñ in legis neceſſitatẽ tñſ
ferentes ad imitatõem familie emptoꝛis
qui in tercio genere teſtamẽtoꝝ vt dictũ ẽ
a teſtimonio repellebat̃. merito heredẽ ꝛ
coniũctos ei p ptãtẽ ab hmõi teſtimonio
repellimus: nec eis licentiã quodãmodo
damus ſibi teſtimonia pſtare. vnd̃ hmõi
veterẽ cõſtitutionẽ in qua hoc pmiſſuꝫ fu
erat nr̃o codici inſeri nõ pmiſimus. ꝛ hec
dicunt̃ vſq ad illũ. §. Legatarijs. Ad/
huc pſequit̃ ſecũdã ptem impa. pͥme par
tis pͥncipalis in hoc. §. Po. igit̃ ſic caſum
Quidã fecit teſtm̃ ꝛ in teſtõ legauit petro
x. verũtamẽ petrũ legatariũ in teſtamẽto
teſtem adhibuit: modo quero vtrũ ille pe
trus legatarius poſſit eſſe teſtis in illo te/
ſtamento in quo ſibi legatũ relictũ eſt. Et

reſpondet ꝙ ſic. licet em̄ heredes qui noſtri ſunt ſucceſſores a teſtamēto repellant̄ legatarius tamē ⁊ fideicōmiſſa. qui non noſtri ſed rei ſingularis ſucceſſores ſunt: et in aliȷ̄s pſonis eis coniūctis teſtimonium p̄ſtare in teſtament̄ nō negamus immo etiam in quadam cōſtitutione noſtra eis ſpecialit̄ cōceſſimus: ⁊ certe multo fortius hiſ qui in poteſtate legatarioꝝ vel fideicōmiſſarioꝝ ſunt vl' q̄ eos in poteſtate habent hmōi licentiā donauimus. ⁊ hec dicunt̄ vſqꝫ ad illum. §. Nihil aūt intēſt.

Hic ſequit̄ tercia particula p̄me partis p̄ncipalis ⁊ po. ſic ca. Dn̄e iam nobis dixiſtis plures ſolennitates que in teſtamēto condēdo debent obſeruari: ſed pro deo dicatis in quo teſtamentum debꝫ ſcribi. Reſpondet: amice nō differt vtrum teſtamentū fiat in tabulis vel in quartis mēbranis vel in alia materia. ⁊ etiam vnuꝫ teſtamētū pōt in pluribus codicibus ſcribi videlꝫ cauſa neceſſitatis: veluti ſi quiſ extra patriā ſecum ferre velit ⁊ domi relinquere ſuoꝝ iudicioꝝ ꝯteſtationē. i. teſtamentum: vel ꝓpter alias īnumerabiles cauſas que nobis īminent. ⁊ hec dicunt̄ vſqꝫ ad illum. §. Sed hec quidem. Hic incipit ſecunda pars p̄ncipalis in qua ſic po. ca. Dn̄e video que ſit obſeruāda ſolēnitas in teſtamēto in ſcriptis cōdito: nunquid tota p̄dicta ſolēnitas in teſtamento nūcupatiō obſeruari debꝫ Et reſpōdet ꝙ nō: nam hec que ſup̄dicta ſunt d' teſtamētis in ſcripto cōficiēdis ſufficiūt. ſi q̄s em̄ voluerit facere teſtamentū de iure ciuili ſine ſcriptis hoc ei facere licebit ſi ſepteꝫ teſtes ad hoc ꝯuocauerit ⁊ voluntatē ſuam eis exp̄ſſerit. ⁊ hoc teſtamentū de iure ciuili factū cōſtituimus fortiſſimū ⁊ firmū et hec dicunt̄ in ſecunda parte principali vſqꝫ in finē tituli. Nota ꝙ nihil nocet ex vna domo ⁊c̄. Nota ꝙ domeſticū teſtimoniū reprobat̄. Nota ꝙ nemo pōt eſſe in re ſua teſtis.

De militari teſtamento.

C Ontinuatio iſtius rubrice patꝫ in hunc modum. Supra tractauit iuſtinianus de ſolennitate obſeruanda in teſtamē. priuatoꝝ: ſꝫ qꝛ milites ꝓpt̄ p̄rogatiuā militaris priuilegiȷ̄ ab obſeruatiōe p̄dicte ſolēnitatis q̄diu ſunt in expeditione militari excuſant̄: ⁊ quedaꝫ p̄uilegia poſt remiſſionē eis conceduntur: idcirco ſeparatim de teſtament̄ militū tractare intendit. Unde de his dicturus ſubȷ̄cit rubricam de militari teſtō. Supradicta diligens ⁊c̄. Ad pleniorē euidentiam diuidas ti. iſtum in ſex ptes ⁊ planus erit. In quarū p̄ma pte determiat de p̄uilegio militari. In ſecūda parte de priuilegio militari circa ſubſtantiā teſtamēti. In tercia parte exponit qualit̄ priuilegiū ꝯceſſum militibus circa ſolennitatē teſtimoniȷ̄ debeat intelligi. In quarta pte reuertit̄ ad ſecundū caſum determinādo plenius de p̄uilegio militari circa ſubſtātiā teſtamēti In q̄nta pte determinat q̄nto tpe durat p̄uilegiū circa ſolēnitatē teſtamenti militibus cōceſſum: ⁊ ad hoc declarādū caſus ſubȷ̄cit ſpeciales. In ſexta ⁊ vltima pte tractat de quaſi caſtrenſi peculio ⁊ beneficio ex anterioribus legibus ⁊ ꝯſtitutionibus quibuſdā ſpecialit̄ in quaſi caſtrenſi peculio indulto: ⁊ illud latius interp̄tat̄ et generalit̄ ad omēs hn̄tes quaſi caſtrēſe peculiū extendit. prima ps ꝓtendit̄ vſqꝫ ad illū. §. Sed teſtari. ibi incipit ſecūda q̄ breuis eſt ⁊ durat vſqꝫ ad illū. §. Plane. ibi tercia ⁊ durat vſqꝫ ad illū. §. Quinimo ibi quarta ⁊ ꝓtendit̄ vſqꝫ ad illū. §. Sed hactenus. ibi q̄nta ⁊ durat vſqꝫ ad illum. §. Sciendū. ibi ſexta ⁊ vltima ⁊ durat vſqꝫ in finē titu. littera planiſſima ē ꝑ totuꝫ

His vero p̄libatis venio ad caſus poſitionē: ⁊ eſt caſus talis. Acceſſi ad iuſtini. et ita ꝓpoſui coram eo. Dn̄e iam video ꝙ vultis tractare de militari teſtamēto: pro deo q̄ ratio mouet vos ad tractādū ſeparatim de militari teſtamento: nunq̄d illa que ſunt a nobis tradita in omi teſtamēto poſſunt ſufficere. Ad hoc reſpondet: amice quoniā ſup̄dicta diligens obſua-

tio quã de ordinãdis ꝓuatoꝝ teſtamẽtis
ſup̃ expoſuimus autoritate p̃ncipaliũ cõ
ſtitutionũ militibus ꝓpter eoꝝ imperiti-
am remiſſa ẽ: ideo hic ſpecialit᷑ de priuile
giatis militũ teſtamẽtis tractare intendi
mus: q̃zuis em̃ milites neq̨ legitimũ nu-
merũ teſtiũ in ſuis teſtamẽtiſ adhibuerĩt
neq̨ aliam teſtamentoꝝ ſolennitatẽ obſ᷑
uauerint nihilominus recte teſtãt᷑. ⁊ hoc
verum ẽ quãdo in expeditiõe militari oc
cupati ſunt. nam vt ita demũ gaudeãt ꝓ
uilegio militari cũ in expeditione armoꝝ
fuerint occupati: nõ ĩmerito noſtra intro-
ducta ẽ cõſtitutio: quocũq̨ em̃ mõ volun
tas ſup̃ma militis in expeditõne occupa
ti ſiue in ſcriptis ſiue ſine ſcriptꝭ inueniat᷑
valet eius teſtm̃ ex volũtate eius. Secus
tamen ẽ quãdo nõ eſt in neceſſitate mili-
taris expeditionis. in illis em̃ tempibus
q̃bus milites in alienis vel ſuis edibus
degunt: ad vendicandũ ſibi tale priuile-
gium nequaq̨ poterũt adiuuari. ⁊ hec in
prima parte vſq̨ ad illum. §. Sed teſtari

Sed pone in ſecũda dicit iuſti. q̨ q̃uis
priuilegiũ militibus cõceſſum circa ſolẽ-
nitatem teſtamẽti poſt miſſionẽ ab expe-
ditione militari finiat᷑. aliud tamẽ priui-
legiũ concedit᷑ eis circa ſubſtantiaꝫ teſta-
menti dũtaxat. nam teſtari poſſunt mili-
tes extra caſtra militaris expeditionis exi
ſtẽtes q̃zuis filijfa. ſint iure tamẽ cõmuni
in hoc caſu qñ morant᷑ extra caſtra eadeꝫ
obſeruatio in eoꝝ teſtamentꝭ adhibẽda ẽ
quam ſcꝫ in teſtamẽto paganoꝝ expoſui
mus. ⁊ hec dicũt᷑ in ſecũda parte vſq̨ ad
illum. §. Plane. Hic incipit tercia ps ĩ
qua ſic pone caſum. Dñe iam video q̨ te
ſtamentũ de militibus mirabilit᷑ eſt priui
legiatum: licet em̃ iuris ſolennitatem nõ
ſeruauerit miles: tamen teſtm̃ eius in ca-
ſtris conditũ valet. Pone igit᷑ q̨ aliq̃s di
cat aliquẽ militẽ in expeditione militari
occupatum ip̃m in ſuo teſtamẽto heredẽ
inſtituiſſe: hoc tñ neq̨ p miniſtrũ neq̨ per
teſtes ad hoc conuocatos ꝓbare poterat:
nunq̃d credet᷑ eius accerſioni ita vt ad he
reditatẽ militis valeat admitti. Et rñdet
q̨ nõ. de militaribus em̃ teſtamẽtis diu᷒
traianus ſtatilio ſeuero in cõſimili caſu q̃
renti reſcripſit ſic. o ſtatili ſeuere illud pri
uilegiũ qđ de militaribus teſtamẽtis da
tum ẽ: videlꝫ vt teſtamẽta quocũq̨ modo
facta rata ſint ſic debꝫ intelligi: vt oĩno ꝓ
us conſtet eos teſtamentũ feciſſe qđ etiaꝫ
ſine ſcriptura nõ ſolũ a militaribus ſed a
nõ militaribus fieri põt. vñ ſi is miles đ
cuius bonis queſtio apud te ventilat᷑ ad
hoc cõuocauit ſaltẽ duos hoĩes vt cauſa
teſtandi coram eis voluntatẽ ſuã exp̃me
ret: ⁊ ita coraꝫ eis locutus ẽ vt declararet ĩ
pñtia eoꝝ quem vellet ſibi heredem eſſe:
et cui vellet libertatẽ tribuere. põt videri
etiaꝫ ſine ſcripto hoc modo recte feciſſe te
ſtamentũ: ⁊ volũtas eius ſup̃ma oĩbus
modis rata habenda eſt. Ceteruꝫ ſi cauſa
ludendi vel demõſtrandi alicui ioco ſe di
xerit: ego te heredẽ facio vel bona mea ti
bi relinquo ſicuti plerũq̨ ſermonibus io
coſis fieri ſolet: nõ optet hoc ꝓ teſtamẽto
obſeruari: nec videmur in hoc priuilegio
militari in aliquo derogare. nec enim vl-
lorum magis intereſt q̃z ipſorum militũ
quibus huiuſmodi priuilegiuꝫ datum ẽ
exemplum pro teſtimonijs non admitti:
alioq̃n ſi tale teſtamentũ admitteret᷑ non
difficult᷑ poſt mortẽ alicuius militꝭ exiſte-
rent teſtes q̃ dicerent ſe audiuiſſe militeꝫ
relinq̃re bona ſua alicui ꝓut ei videt᷑ ex-
pedire: ⁊ ita vera militũ iudicia frequent᷑
ſubuerterent᷑. ⁊ hec in tercia p̃te vſq̨ ad il
lũ. §. Quinimo. Hic incipit q̃rta ps in q̃
reuertit᷑ ad ſecũdũ ca. determinãdo plen᷒
de priui. militari qđ circa ſb̃am teſta. ꝯce
dit᷑ militibus vicꝫ vt q̃zuis ſint filij fami.
teſtari poſſint ſic ⁊ hic vt miles ſurdus et
mutus teſtm̃ facere poſſit. ⁊ hec ĩ q̃rta p̃te
vſq̨ ad illũ. §. Sꝫ hactenus. Hic inci-
pit q̃nta ps in q̃ ſimilit᷑ detmĩat inq̃ntũ
durat priuilegiũ ꝯceſſum militibus tam
circa ſolennitatẽ q̃z circa ſubſtantiã teſta
menti. vnde dixi ei Dñe dicatis ergo mi
bi q̃zdiu durat priuilegiuꝫ militare circa

ſolennit... te. Ad hoc rñdet amice hoc ꝓ
uilegiū circa ſolennitatē te. tādiu ex ꝑnci
palibus ꝯſtitutionibus militibus indul
getur q̄diu militant ⁊ in caſtris degunt
poſt miſſionē vero a caſtris ſiue veterani
ſiue adhuc militātes extra caſtrū fecerūt
te. id qđ iure oīm ci. ro. facere debēt: verū
tñ illud teſtm̄ qđ in caſtris fctm̄ ē infra an
nū tm̄ valet. Po. igit̄ ꝙ aliq̄s miles in ca
ſtris fecerit te. iure militari ⁊ heredez ſub
conditōe inſtituit ⁊ poſtea iſte miles iam
deceſſit: ſi ꝯditio ſub qua erat heres inſti
tutus diu pꝰ annū vel forte pꝰ biennīū ex
titent: nunq̄d valebit illud te. militis. Et
rñdet ꝙ ſic. nā placet hoc te. quaſi militis
valere: ꝯditio enī retrotrahit̄ ⁊ ꝓinde ha
bet̄ acſi heres pure inſtitutus ſtatim poſt
mortē militis adijſſet. ⁊ hec dicūt̄ vſqꝫ ad
illum. §. Sed ſi q̄s añ militiā. Adhuc ꝓ
ſequit̄ iuſti. q̄ntam ꝑtem deſminādo de
ꝓuilegio militari circa ſolennitatez te. vñ
po. ſic ca. Acceſſi ad iuſtinia. ⁊ ita ꝓpoſui
corā eo. Dñe quidā añ militiaz fecit te.
iuris ſolēnitate nō adhibita: qꝛ forte non
adhibuit niſi tres teſtes: ⁊ ita te. nō valu
it ꝓ defectu ſolēnitatꝭ: poſtea idem miles
factus ⁊ in expeditōe militari occupatus
illud te. reſignauit. i. aperuit ⁊ quedā ad
iecit ſiue detraxit vel alio mō manifeſta
uit ſe velle valere hoc te. iure militari: mō
quero vtrū hoc te. qđ ab initio nō valuit
ex volūtate militꝭ ꝯualeſcere poſſit. rñdet
ꝙ ſic. nam in hoc caſu te. valere dicendꝫ
ē quaſi ex noua militꝭ volūtate. Sꝫ po. q̄
dam miles fecit te. ⁊ poſtea dedit ſe in ar
rogationē: ⁊ ita poſt te. paſſus ē capitꝭ di.
vel quidā miles filiuſfa. in caſtrenſi pecu
lio condidit te. ⁊ poſtea a patre emācipa
tus ē: ⁊ ita capite diminutus ē: nunq̄d in
his caſibus ꝑ capitꝭ di. irritat̄ te. Rñdet
ꝙ nō: imo in vtroqꝫ caſu valet te. qđ ex no
ua volūtate militis nō videt̄ capi. dimi.
irritū fieri. qꝛ ſicuti de nouo capi. dimi. iu
re ciuili etiam primū teſtm̄ facere pōt: ita
vetus te. capi. dimi. nō euaneſcit. Et hec
dicunt̄ in q̄nta ꝑte vſqꝫ ad illum. §. Scie
dum ē tñ Hic incipit ſexta ⁊ vltima ꝑs
in qua ſic po. ca. Dñe iam video qualiter
milites ꝓuilegiati ſunt circa factionē te. ⁊
qualit̄ intelligendū ſit ꝓuilegiū datū mi
litibus ⁊ inq̄ntū durat: vñ videt̄ mihi ꝙ
decetero poſſetis quieſcere. Ad hoc rñdet
amice adhuc nō ē locus quieti: imo certe
in hoc loco ſciendū ē ꝙ ad exēplū caſtren
ſis peculij tam anteriores leges q̄ ꝑnci
pales ꝯſtitutiones q̄buſdā ꝑſonis in di
gnitate ꝯſtitutis i q̄ſi caſtrēſi pecu. ſpecia
liter ꝯceſſerūt teſtari: q̄d quidē nr̄a ꝯſtitu
tio latius extēdēs generalit̄ oībus q̄ſi ca
ſtrenſe peculiū hñtibus in his ꝑmiſit te
ſtari. iure tñ cōi obſeruato cuius ꝯſtitutio
nis tenore ꝓſpecto licitū ē nihil eoꝝ q̄ ad
ꝑſatū ius ꝑtinent ignorare. ⁊ hec dicunt̄
vſqꝫ in finem tituli.

Quibus nō ē ꝑmiſſum facere teſtm̄.

c Ontinuatio iſtius rubrice patet
in hūcmodū. Sup̄ tractauit iu
ſtinia. de ſolēnitatibus in teſta
mentꝭ obſeruādis: ⁊ qꝛ quedā ſunt perſo
ne q̄bus oīno denegat̄ ius teſtandi licꝫ ꝑ
dictā obſeruationē obſuauerūt. iō ne cre
deret̄ ꝙ cuilibet ꝑdictā obſuationē obſ
uanti teſtari liceret de his ꝑſonis hic trac
tare intēdit. vñ de his dicturus annectit
rubricā q̄bus nō ē ꝑmiſ. fa. te. Non tñ
oībus. Ad euidentiā iſtius ti. diui. in. vj
ꝑtes. In quarū ꝑma ꝑte deſiniat de his
qui impediunt̄ teſtari rōne ꝑtātis. In ſe
cūda ꝑte determiat de his q̄ impediunt̄
teſtari ratione etatis. In tercia deſminat
de his q̄ impediunt̄ rōne inordinati ꝯſi
lij: ſicut ſunt furioſi ⁊ mente capti ⁊ prodi
gi. In quarta parte deſminat de illis qui
impediunt̄ teſtari ratione morbi: ſic ſunt
muti ⁊ ſurdi. In q̄nta parte determiat q̄
liter licet ceco teſtari. In ſexta ⁊ vltīa ꝑte
determinat de his qui impediunt̄ ratio
ne captiuitatis. prima ꝑs ꝓtēdit vſqꝫ ad
illum. §. Preterea. ibi incipit ſecunda ꝑs
et durat vſqꝫ ad illū. §. Ite furioſi. ibi ter
cia ⁊ durat vſqꝫ ad illum. §. Item mutus.

ibi quarta: ⁊ durat vſq; ad illũ. §. Cecus
aũt. ibi q̄nta ⁊ durat vſq; ad illũ. §. Eius
qui apud hoſtes. ibi ſexta ⁊ vltima ⁊ du
rat vſq; in finẽ ti. In p̄ma pte ita proce
dit. p̄mo ponit regulã generalẽ. ſecundo
excipit a regula. tercio generalit̄ cõcludit
ab vtraq; vic; tam a regula q̄ꝫ exceptõne
cetera q̄ in hoc ti. dicunt̄ planiſſima ſunt

De exheredatione liberorum.

Ontinuatio iſtius rubrice pꝫ in
c
hũc modũ. Sup̄ tractauit iuſti.
de obſ̄uatione ſolẽnitatꝫ circa ſi
dem teſtamẽti: ⁊ qꝛ p̄dicta obſeruatio nõ
ſufficit ad hoc vt teſtamentũ effectũ debi
tum ſortiatur imo neceſſe habꝫ teſtatoꝛ li/
beros ſuos vel exheredare vel heredes in
ſtituere: idcirco in hoc ti. intẽdit tractare
de exheredatione liberoꝝ. ⁊ in hoc titu. ſe
quẽti tractabit de inſtitutõe eoꝝ̃ dẽ. vnd̄
in hoc ti. de exheredatione liberoꝝ tracta
turus ſubijcit rubricã de exheredatiõe li/
beroꝝ. vel alit̄. Supra tractauit de teſta/
mentis: ⁊ qꝛ in teſtamẽtis ſepe fiũt exhe/
redatões id̄ poſt tractatũ illuꝫ hic intẽdit
tractare de exheredatõne: vñ annectit ru
bricam de exheredatõe liberoꝝ. Non
tamẽ ⁊c. Ad vberiorẽ iuuenũ doctrinam
diuidas iſtũ ti. in duas p̄tes p̄ncipales.
In quarũ p̄ma pte determinat qualit̄ fie
bat hmõi exheredatio ſm ius antiquũ. i.
ſm mediã iuris pru. In ſecunda corrigit
ius antiquũ determinando q̄d obſeruat̄
ſm obſeruationẽ ſue ↄſtitutõis. p̄ma ps
durat vſq; ad illum. §. Sed hoc quidam
Hic incipit ſecũda ps p̄ncipalis ⁊ ꝑtẽ
ditur vſq; in finẽ ti. Adhuc prima ps ſub
diuidit̄ in duas ptes: in quarũ prima de/
terminat de exheredatõe liberoꝝ natura/
liũ. In ſecũda de exheredatione adopti/
uoꝝ. prima pticula ꝑtendit̄ vſq; ad illuꝫ
. §. Adoptiui. ibi incipit ſecũda ⁊ durat vſ
q; ad illũ. §. Sed hoc quidã. Item ad/
huc prima ps ſubdi. põt ſubdiuidi ĩ tres
ptes: in quaꝝ prima tractat de liberis na
turalibus ⁊ legittimis iam natis in pote
ſtate exiſtẽtibus. in ſecũda tractat de libe
ris naſcituris. i. poſtumis q̄ ſi viuo teſta/
tore naſcerent̄ in ptãte eius futuri eſſent.
in tercia tractat de liberis emancipatꝫ. pri
ma ps ſcd̄e ſubdi. ꝑtendit̄ vſq; ad illũ. §.
Poſtumi q̄ꝫ. ibi incipit ſcd̄a ⁊ durat vſq;
ad illũ. §. Emãcipatos. ibi tercia ⁊ durat
vſq; ad ſcd̄am partẽ p̄ncipalẽ prime ſub
di. ſ. vſq; ad illũ. §. Adoptiui. ⁊ in prima
parte ita ꝑcedit. primo determinat de ex/
heredatione liberoꝝ maſculoꝝ primi gra
dus exiſtentiũ in ptãte. ſcd̄o determinat de
exheredatõe filiarũ primi gradus ⁊ omni
um liberoꝝ in remotiori gradu exiſtentiũ
aſſignãdo duas d̄ñas int̄ filios maſculos
et filias ⁊ oĩs alios vtriuſq; ſexus ponẽ/
do ſolos filios maſculos ex vna pte: ⁊ fi/
lias ⁊ oĩs alios remotiores ex alia parte
in tercia pte determinat q̄d ſit noĩatim ex
heredare. Pone igit̄ ſic ca. ĩ hac p̄ma pte.
Dñe iam video de obſ̄uatõe ſolẽnitatꝫ ob
ſeruãde in teſtamẽto: nũ q̄d ſufficit hmõi
obſeruatio ad hoc q̄ teſtm̄ inexpugnabi/
lit̄ valeat. r̄ñdet q̄ nõ. nõ eñ vt oĩno vale
at teſtm̄ ſufficit p̄dicta obſeruatio quã. s̄
de teſta. ordi. expoſuim⁹ ſꝫ teſtatoꝛ q̄ filiũ
in ptãte hꝫ eũ vel heredẽ in teſtõ inſtitue
re: vel noĩatim exheredare neceſſe hẽt. ſi
eñ eũ ſub ſilẽtio p̄terierit inutile erit teſta
mentũ: ⁊ intãtũ erit inutile vt lꝫ iſte fili⁹ p̄/
terit⁹ viuẽte teſtatore mortu⁹ fuerit: nẽo tñ
ex eo teſtõ heres exiſtere potit. ⁊ h̄ ea rõne
qꝛ p̄terito filio in ptãte tpe fc̄i teſti exñte
teſtm̄ ipſo iure nullũ fuit. ⁊ h̄ veꝝ fuit in
filijs maſcul⁹ primi graduſ. Sꝫ ſecus erat
in filiabus. nã nõ ita de filiabus vel alijſ
liberis vtriuſq; ſexus in remotiori gradu
ↄſtitutꝫ apd̄ veteres obſ̄uabat̄. neq; eniꝫ
exheredabãt ⁊ teſtm̄ ꝑpt̄ heredis p̄teriti
onẽ nõ infirmabat̄: ſꝫ nõ valebat etiã ius
accreſcẽdi vſq; ad certã portõem. i. dimi/
diã illi⁹ portõis quã hituri eẽnt ab ĩteſta
to eiſ p̄ſtabat̄. nec ſolũ fuit hmõi d̄ñia int̄
filios maſ. ⁊ hmõi pſonas: ſꝫ etiã alia: qꝛ
licꝫ filiũ maſculi noĩatim d̄eant exhereda
ri: nõ tñ ſup̄dictas perſonas nominatim
exheredare parẽtibus erat neceſſe: ſed lice

bat eis illas pſonas int̃ ceteros exhereda
re. Sʒ dñe dicatis mihi q̃d eſt exhereda-
re noiatiʒ. Ad hoc rñdet. amice exhereda
re noĩatim videt̃ qui ꝓprio noĩe expſſo ex
heredat̃: veluti ſi teſtator dicat titius fili-
us meus exheres eſto: vel nõ adiecto pro
prio noĩe ſed appellatiuo tm̃: vtputa ſi te-
ſtatore viuo ſolũ filiũ hũit. ꝛ hec dicũtur
in pͥma pticula ſecũ de ſubdiuiſionis vſqʒ
ad illũ. §. Poſtumi qʒ. Hic incipit ſcd̃a
ps ſcd̃e ſubdiuiſionis in qua ſic ꝓcedit.
pͥmo tractat de veris poſtumis pͥmo aſſi-
gnando ꝯtrarietatem int̃ oĩs poſtumos
tam maſculini qʒ feminini ſexus: ꝛ quem
admodũ exheredãt̃. ſcd̃o determĩat de ex
heredatõe eoꝝ q̃ loco poſtumoꝝ ſunt. Po
ne igit̃ ſic caſum. Dñe iã video q̃d iuris ẽ
circa exheredationẽ liberoꝝ iã natoꝝ: ſed
q̃d dñe ſi teſtator reliquerit vxorẽ p̃gnan
tem: nunq̃d neceſſe habet exheredare vel
inſtituere vterũ. Rñdet q̄ ſic. nam nõ ſo-
lum liberi nati ſed etiam poſtumi exhere
dari debẽt vel heredes inſtitui. ꝛ ĩ eo par
omniũ poſtumoꝝ ꝯditio ẽ: q̄ quocũqʒ po
ſtumo ſiue maſculini ſexus ſiue feminini
p̃terito nõ valet teſtamentuʒ. qꝛ ſi naſcat̃
poſtumus vel poſtuma natiuitate eiꝰ rũ-
pitur teſtamentũ. vñ ſi mulier p̃gnãs de
qua ſpectabat̃ poſtumus naſciturus edi
derit abortiuũ nihil erit impedimẽto he-
redibus inſtitutis ad hereditateʒ ex teſta
mento adeundã. nam iſte abortiuus qui
mortuus natus ẽ vel ꝯtra formã humani
generis editus ꝓ iam noĩato habet̃. ſʒ li-
cet in hac pticula ſit ꝯditio omniũ poſtu-
moꝝ parificata in alio tñ differũt: nam fe
minini ſexus poſtume vel noĩatim vel in
ter ceteros ſolebãt exheredari ꝓut placu-
it teſtatori: ita tñ vt ſi teſtator hmõi perſo
nas int̃ ceteros exheredari aliq̃d eis lega
ret ne videret̃ hmõi poſtume p oblivionẽ
a teſtatore p̃terite eſſe: ſʒ ſecus erit in ma-
ſculis poſtumiſ. poſtumos enĩ maſculos
puta filiũ ꝛ deinceps ſtatutũ eſt nõ poſſe
alit̃ recte exheredari. Sʒ dñe ꝓ deo quali
ter põt poſtumus nomĩatiʒ exheredari ſi
teſtator de ſexu faciat mentionem. Et re-
ſpondet q̄ hoc mõ. quicunqʒ mihi filius
maſ. genitꝰ erit exheres eſto. ꝛ hec dñr de
veris poſtu. vſqʒ ad illũ. §. Poſtũoꝝ. Hic
determĩat iuſtinianus de exheredatõe eo
rũ q̃ loco poſtumoꝝ ſunt. vñ po. ſic caſuʒ
Dñe iam video ꝛ patet mihi qualit̃ exhe
redant̃ liberi nati ꝛ etiã poſtumi: nunq̃d
ſunt plures modi exheredãdi vel inſtituẽ
di. Et rñdet q̄ ſic. nam ſicuti dictũ eſt ve-
ros poſtumos debere exheredari vel iſti-
tui: ita ꝛ hi q̃ loco poſtumoꝝ ſũt. Sʒ dñe
dicatꝭ mihi q̃ ſũt hi q̃ loco poſt. ſũt. Ad h
rñdet. amice loco poſtumoꝝ ſunt hi q̃ tẽ-
pore teſtamenti nõ erant ĩmediate adiun
cti teſtatori: poſtea tñ adhuc viuẽte teſta-
tore in locũ ſui heredis ſuccedũt: ꝛ ita q̃ſi
agnaſcẽdo ĩmediate adiũgunt̃ teſtatori:
et ſui heredes efficiunt̃ vt patet in tali ex
emplo. Titius hʒ filiũ in poteſtate ſua: ꝛ
ex eodẽ filio nepotẽ in hoc caſu qꝛ filius ĩ
vno gradu p̃cedit nepotẽ ſolus filius iu-
ra ſui heredis hʒ: licʒ nepos ꝛ neptꝭ ex eo
in eius ptãte ſint. vñ ſi titij filius viuen-
te adhuc titio mortuus fuerit aut de pote
ſtate eius exierit: incipit nepos ex filio na
tus ĩ locũ pr̃is ſui mortui vel a patria po
teſtate ſuccedere ꝛ eodẽ mõ q̃ſi agnatõne
ſuus heres efficit̃ cum nullus in ptãte exi
ſtens eũ p̃cedat. ꝛ iõ ſicut teſtator ipm fili
um vel heredẽ inſtituere vel noĩatim ex-
heredare debʒ: ita nepotẽ vel neptẽ ex il-
lo neceſſe habʒ exheredare vel heredẽ in-
ſtituere: ne forte viuo adhuc teſtatore filio
eius q̃ ĩmediate erat ei adiũctus mortuo
vel emãcipato vel alio modo a patria po
teſtate liberato nepos ex filio in locũ pa-
tris ſui ſuccedens quaſi agnatione eius
rumpat teſtamentũ. ꝛ iſta prouiſio ad ſe-
curitatem teſtatorum per. l. velleiaʒ intro
ducta eſt: in qua quidẽ. l. ſimilis modus
exheredationis ad exẽplum verorum po
ſtumoꝝ demonſtrat̃. ꝛ hec dicunt̃ vſqʒ ad
illum. §. Emancipatos ꝛc. Iſta eſt ter
cia pars ſecũ de ſubdiuiſionis ꝛ eſt caſus
planiſſimus: et ita expedita eſt prima

pars prime diuiſionis in qua tractat d̃ ex
heredatõe adoptiuoꝝ. ⁊ ẽ caſus plan⁹: ⁊
ita expedita ẽ tota ps p̃ma p̃ncipal' vſq̶
ad illũ. §. Sed hoc quidẽ. Hic icipit ſcd̃a
ps principalis iſtius titu. in qua corrigit
differẽtias iuris antiq̃ circa exheredatio-
nẽ liberoꝝ. Et ad vberiorẽ iuuenũ doctri
naꝫ ſubdiuidas iſtã partẽ in tres particu
las. In quarũ prima pte determĩat iuſti.
de illis q̃ neceſſario hñt filios vel liberoſ
ſuos naturales vel legitimos noĩatim in
ſtituere vel exheredare In ſecũda pte deť
minat de legitimis tñ̃ videlꝫ de adopti-
uis. In tercia ⁊ vltima pte determĩat de
illis quoꝝ p̃teritio habeať p exheredatõe
prima ps durat vſq̶ ad illum. §. Circa ad
optiuos aũt. ibi incipit ſecũda ps ⁊ durat
vſq̶ ad illũ. §. Sed ſi ĩ expeditione. ibi in
cipit tercia ⁊ ꝑtendiť vſq̶ in finem tituli.
In p̃ia pte ꝓcedit primo aſſignãs tres
rõnes q̃bus motus fuit ad corrigendum
ius antiquũ. Secũdo determĩat qualiter
correxit. Pone igiť ſic caſum. Dicit iuſti.
q̶ hmõi differẽtias ſexus ⁊ mõi exhereda
tionis de q̃bus dictum eſt vſq̶ ibi. vetu-
ſtas. i. media iuris prudẽtia ĩtroducebat:
ſed nr̃a ꝯſtitutio differẽtias amouet ⁊ ni-
hil inť maſcu. ⁊ femi. q̶tũ ad modũ exhe
redandi vel inſtituẽdi intereſſe exiſtima-
uit: ⁊ hoc triplici rõne. Prima q̶ꝛ vtreq̶ p
ſone in ꝓcreatõe hoĩm ſimili nature offi-
cio funguť. Secũda rõ: q̶ꝛ. l. antiqua. xij
tabu. oĩs tam maſculos q̶ femĩas pari
ter ad ſucceſſiones parentuꝫ ab inteſtato
vocabat Tercia rõ eſt: q̶ꝛ p̃tores ſecuti ſũt
l. xij. tabu. dando. ſ. filiabus ſicuti ⁊ filijs
p̃teritis bo. poſ. cõtra tabu. in totũ. vnde
nos his rõnibus moti ſimile ac ſimplex
ius antiquũ differẽtijs exploſis in filijs ⁊
filiabus ⁊ in oĩbus alijs p virilẽ ſexũ de-
ſcendẽtibus nõ iam natis ſꝫ etiam poſtu
mis introduximus ⁊ ſtatuimus in ꝯſtitu
tione noſtra vt oĩs ſiue ſint ſui ſiue emã
cipati aut inſtituanť heredes aut noĩatiꝫ
exheredenť: ⁊ oĩs ſiue ſint iam nati ſiue
adhuc in vtero cõſtituti ⁊ poſtea nati ſũt
eundem habẽt effectũ circa parentũ ſuo-
rum teſtamentũ infirmandũ ⁊ hereditatẽ
in ſcriptis heredibus heredũ: quẽ quideꝫ
effectũ filij ſui vel emancipati p̃teriti vel
exheredati habere poterunt: ⁊ hec dicunť
in prima pte ſcd̃e ptis p̃ncipalis vſq̶ ad
illũ. §. Circa adoptiuoſ. ⁊ caſus planus ẽ
vſq̶ ad illũ. §. Sed ſi ĩn expeditione. ibi ĩ
cipit tercia pticula illius ſecũde parti p̃n-
cipalis: ⁊ primo ponit caſum ſpecialẽ in
quo p̃teritio habeť ꝓ exheredatiõe. ſcd̃o
tractat de pſonis illis quarũ p̃teritio gñ̃a
liter hẽtur. ⁊ caſus planus ẽ vſq̶ ĩ finẽ ti.

De heredibus inſtituendis.

C Ontinuatio iſtius rubrice patꝫ
in hũc moduꝫ. Sup̃ in ti. ꝓximo
p̃cedenti tractauit iuſti. ſpeciali
ter de exheredatõe vel inſtitutõe liberorũ
q̃ exheredatio tñ̃ locũ hꝫ in ſuis: ſꝫ q̶ꝛ nõ
ſolũ ſui ſed etiã extranei ⁊ non ſolũ liberi
ſed etiã ſerui inſtitui heredes pñt: idcirco
intendit tractare generaliť de inſtitutione
heredũ. vñ hic ſubijcit rubricã de heredi
bus inſtituendis: vel aliť. Sup̃ tractauit
iuſtinia. de teſtamentis: ⁊ q̶ꝛ in teſtamen
tis fiunt inſtitutiones. Nam teſtamenta
ab inſtitutione heredis ſubſtantiaꝫ capi-
unt ⁊ robur ſuũ atq̶ firmamentũ. vt ĩfra
de le. §. Ante heredis. idcirco poſt tracta-
tum de teſtamẽtis intẽdit tractare de he-
redum inſtitutõne. vnde annectit rubri-
cam de heredibus inſtituendis dicens:
Heredes ⁊c̃. Ad maioreꝫ euidentiã iſti
us titu. diuidas titu. in ſex partes princi-
pales ⁊ planus erit. In quarũ prima pte
determinat qui poſſunt heredes inſtitui
et quis ſit effectus inſtitutionis de h̃ plu-
res caſus ſubijciendo. In ſecunda parte
determinat qualiter diuiditur hereditas
per legem. In tercia parte determinat
qualiter diuiditur per teſtatoris volunta
tem tacitam videlicet vel expreſſam: ⁊ ad
hoc declarandum plures caſus ſubijcit
ſpecialeſ. In quarta parte determinat
de inſtitutione conditionali. In quinta

parte determinat qualiṫ ꝯditione vicia-
ta de iure remanēt inſtitutionis iura. Jn
ſexta parte ⁊ vltima redit ad primā ꝑtem
tituli adijciendo quoſdā qui pn̄t heredes
inſtitui de q̄bus dubitabaṫ. prima ps ꝑ-
tendiṫ vſq; ad illū·§·Hereditas.ibi ſcḋa
et durat vſq; ad illū·§·Nō aūt.ibi tercia ⁊
durat vſq; ad illū·§·Heres.ibi quarta et
durat vſq; ad illū·§·Jmpoſſibilis condi
tio.ibi q̄nta ⁊ durat vſq; ad illum·§·Hi
quos.ibi ſexta ⁊ vlṫ. ⁊ durat vſq; in finē
ti. Pone igiṫ ſic caſū. Jn prima ꝑte dn̄e
vos vultis tractare de heredi. inſti. dicat̄
igiṫ mihi qui pn̄t heredes inſtitui. Ad h̄
rn̄det. amice heredes inſtitui pn̄t tam li-
beri hoīes q̄3 ſerui: ⁊ tā ꝓprij ſerui q̄3 alie
ni. ſ3 olim ſm̄ ſnīas pluriū nō licebat pro
prios aliṫ inſtituere heredes q̄3 cū liberta
te exꝓſſe data: ſ3 hodie ſecus ē nā autori-
tate nr̄e ꝯſtitutionis l3 dn̄s nulla mentio
ne de libertate facta ꝓprios ſuos in teſta
mēto ſuo heredes inſtituerit: hoc tn̄ d̄ no
uo nō induximus nā antiq̄tus attilicin⁹
iuriſcōſultus hoc induxerat. paulus etiā
in libris ſuis quos tam ad maſſuriū ſabi
um q̄3 ad plauciū ſcripſit refert hoc idem
attilicino antiquo iuriſcōſulto placuiſſe.
vn̄ qḋ āntiq̄tus attilicino ⁊ paulo placuit
nr̄a ꝯſtitutio in legis neceſſitatē introdu-
xit. ⁊ hec diciṫ vſq; ad illū·§·Propri⁹ aūt
ſeruus Adhuc ꝓſeq̄tur primā partem
inſti. determinādo qui pn̄t heredes inſti
tui. Vn̄ po. ſic ca. Dn̄e vos dixiſtis mihi
q; ꝓprius ſeruus pōt heres īſtitui: modo
dicatis mihi q̄s dicaṫ ꝓprius ſeruuſ. Ad
hoc rn̄det. amice ꝓprius ſuus quo ad h̄
vt poſſit inſtitui intelligiṫ etiā in quo ille
teſtator nudā hēt ꝓprietatē l3 alius in eo
vſuf. hēat: nā nihilominus ꝓprius ſuus
intelligiṫ. ⁊ hec dicūṫ vſq; ad illū·§·Eſt
aūt. Adhuc ꝓſequiṫ inſti. primā ꝑtem
et excipit hec ab illo generali qḋ ꝑmiſit ī
principio titu. Pone igitur ſic caſū. Do-
mine vos dixiſtis mihi ſupra q; dn̄s pōt
ſeruū ſuū in teſtamento heredē inſtituere
nunq̄d ē hoc generaliter verum q; liceat cui
libet dn̄o ſeruū ſuū heredē inſtituere. Et
reſpondet q; nō. Eſt em̄ caſus in quo non
licet dn̄o ſeruū ſuū heredem inſtituere q̄3
uis libertatē eidē ſeruo ſe dediſſe in teſta.
ſuo exꝓſſerit. ⁊ ita caueṫ ꝯſtitutōne diuo
rum ſeueri ⁊ anthonij: cuius ꝯſtitutionis
verba ſunt hec. rationis eſt ſeruū macula
tum. i. accuſatū de adulterio cū dn̄a ſua
cōmiſſa nō videri iure manumiſſum an-
te ſnīam ab eadē dn̄a ſua q̄ fuerat rea po
ſtulata eiuſdem criminis. vnde ſequereṫ
q; ex quo manumiſſio in teſtamēto ſuo nō
valet: nec eum inſtitutione valere poſſit.
manifeſtū eſt igiṫ vt inſtitutio heredis in
eūdē a dn̄a collata nullius momēti hēaṫ
et hec vſq; ad illum·§·Alienus. Jn quo
ſic pone caſum. Dn̄e vos dixiſtis mihi ſu
pra quis intelligitur ꝓprius ſeruus. di-
catis mihi q̄s intelligiṫ ſeruus alienus.
Ad hoc reſpondet. amice alienus ſuus
non ſolū diciṫ ille in quo teſtator nihil iu
ris habet ſed etiam ille in quo teſtator ha
bet vſufru. ⁊ hec dicunṫ vſq; ad illum·§·
Seruus aūt a dn̄o. Adhuc ꝓſequiṫ in
ſtitia. primā ꝑtem ti. determinādo de ef-
fectu inſtitutionis. vn̄ po. ſic ca. Dn̄e iā
video q; ꝓprius ſeruus a dn̄o in teſtamē-
to heres inſtitui pōt. pro deo dicat̄ modo
mihi q̄s ſit effectus illius inſtitutionis.
Ad hoc rn̄det. amice inſtitutio ꝓprij ſui
a dn̄o facta glorioſum h3 effectū. ꝓprius
em̄ ſuus a dn̄o ſuo heres inſtitutus ſi in
eiuſdē dn̄i dn̄io vſq; ad mortē ei⁹ ꝑſeuera
uerit: mortuo teſtatore ſit ex teſtamēto li-
ber ⁊ heres ſ3 neceſſarius: ſ3 ſi teſtator vi-
uus manumiſerit tūc poſt mortē teſtato-
ris adire hereditatē ſuo arbitrio poterit.
nam in hoc caſu qn̄ a viuo teſtatore ma-
numiſſus fuerit nō cogiṫ heres neceſſari⁹
eſſe. qꝛ nō ſeq̄tur hereditatē ⁊ libertatē ex
teſtamento dn̄i. ad hoc em̄ q; cogatur he
res neceſſarius eſſe neceſſe eſt eum tam li
bertatē q̄3 hereditatē ex dn̄i teſtamēto ha
buiſſe. ⁊ hec obtinēt qn̄ dn̄s viuus ſuū
inſtitutū manumiſit. Sed po. q; domin⁹
ſeruū ꝓpriū inſtituit ⁊ poſt inſtitutionē

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

alienauerit vel quolibet alio mõ in aliuꝫ
tranſtulerit: certe in iſto caſu mortuo teſta
tore iuſſu noui dñi debet iſte ſeruus adire
hereditatẽ ꝛ eã nouo dño acq̃rere: ꝛ ea ra
tione ꝑ eius aditionẽ iuſſu noui dñi fcãm
nouus dñs heres efficiť. nã ipe ſuus poſt
inſtitutionẽ alienatus nec liber nec heres
eẽ põt: licꝫ etiã cũ libertate in teſtamento
expſſa heres fuerit iſtitutus. dñs eñi poſt
inſtitutionẽ eũ alienãdo a libertatꝭ datõe
videť deſtitiſſe. ꝛ hec dicunť vſqꝫ ad illuꝫ
·§· Alienus q̃ꝫ. Adhuc ꝓſequiť inſti. in
·§· pñti pmã ꝑtem huius ti. determinãdo
de effectu inſtitutionis qñ alienus ſuus
inſtituiť. vñ po. ſic ca. Dñe non video q̃s
ſit effectus inſtitutõnis alieni ſerui. Ad h̃
rñdet. amice alienus ſuus heres inſtitu-
tus ſi durauerit in eadẽ cã debꝫ iuſſu dñi
ſui adire hereditatẽ: ꝛ eidẽ ꝑ aditionẽ he-
reditatẽ acq̃rere: ſi vero alienatus fuerit a
dño ſuo viuente adhuc teſtatore aut etiã
poſt mortẽ teſtatoris tñ anteqꝫ heredita-
tem adierit in hoc caſu iuſſu noui dñi dꝫt
adire hereditatẽ. ꝛ hec ſũt vera qñ iſte ſer
uus in ſuitute remãſerit: ſꝫ ſi a pmo dño
vel a nouo viuente teſtatore vel mortuo
añ diuiſionẽ hereditatꝭ mãumiſſus fuerit
tũc liber fctũs ſuo arbitrio hereditatẽ adi
re ꝛ ſibi ipi acq̃rere potit. ꝛ hec dicũť vſqꝫ
ad illũ ·§· Seruus alien⁹ Adhuc ꝓſeq̃-
tur inſti. primã ꝑtem ti. determinãdo qui
pñt heredes inſtitui. vñ po. ſic ca. Dñe iã
video ꝙ ſeruus alienus viuente dño poſ
ſit heres iſtitui: nũq̃d poterit iſtitui poſt
mortẽ dñi. Et rñdet ꝙ ſic. ſuus eñi alien⁹
poſt mortẽ dñi heres põt inſtitui recte. nã
et cũ hereditarijs ſeruis ẽ teſtamẽti factio
Nam hereditarij ſerui acq̃rũt hereditati:
et ꝑ ꝯſequẽs heredi futuro. hereditas eñi
nondũ adita ſuſtinet vicem pſone defun
cte nõ heredis futuri. vñ ſicuti ſi defũctus
viueret ex teſtamẽto capere poſſꝫ: ita ꝛ eo
mortuo cape poſſꝫ hereditatẽ cũ heredi-
tas quãtũ ad hoc vicẽ pſone defuncte re-
pͥſentet. Item nõ ſoluꝫ ſeruus alicui⁹ iaꝫ
nati inſtitui põt: ſꝫ etiam ſeruus eius qui

in vtero ẽ recte heres inſtitui poterit: quia
quantũ ad hoc q̃ in vtero eſt ꝓ iam nato
habeť cũ in hoc caſu de cõmodo eius tra
ctať. ꝛ hec dicũť vſqꝫ ad illum ·§· Seruus
pluriũ. Adhuc ꝓſequiť inſti. primam
partẽ determinãdo qui pñt heredes inſti
tui. Po. igiť ſic ca. Dñe iam video q̃s ſit
effectus inſtitutionis qñ ſeruus vni⁹ alij
inſtituiť. Sed ponamus ꝙ aliq̃s inſtitu-
at ſeruũ pluriũ dñoꝝ: dicatꝭ mihi quis ſit
effectus hmõi inſtitutõis. Ad hoc rñdet.
amice ſeruus pluriũ dñoꝝ cũ q̃bus teſta-
menti factio ẽ ab extraneo heres inſtitut⁹
vnicuiqꝫ dñoruꝫ cuius iuſſu adijt heredi
tatem acq̃rit pro portõe dñij quam in ſer
uo habꝫ et efficiť heres. Sed pone dñe iã
video ꝙ ꝑ inſtitutionẽ ſerui pluriũ dñoꝝ
plures heredes inſtitui pñt: ẽ ne hoc verꝫ
Et rñdet ꝙ ſic. nam ꝛ vnũ hoĩem ꝛ pluresſ
vſqꝫ in infinitum q̃t teſtator voluerit here
des facere põt. ꝛ hec dicunť vſqꝫ ad illum
·§· Hereditas. ꝛ ita plane expedita ẽ pͥa
pars pncipalis iſtius ti. Hic incipit ſe
cunda pars pncipal' in qua ſic pone caſuꝫ
Domine iam video qui poſſunt heredes
inſtitui ꝛ quis ſit effectus inſtitutionis: ꝓ
deo dicatis mihi qualiter diuiditur here
ditas. Ad hoc reſpõdet. amice hereditas
plerunqꝫ diuiditur in. xij. vncias que aſ-
ſis appellatione continenť. habent auteꝫ
he partes hec nomina ab vncia vſqꝫ ad
aſſem. vtputa hec vncia ꝛc. prout in litte
ra continetur. ꝛ hec dicuntur in ſecunda
parte vſqꝫ ad illum ·§· Non autẽ. Hic
incipit tercia pars principalis in qua ſic
pone caſum. Domine vos dixiſtis mihi
ꝙ hereditas diuiditur in. xij. vncias ꝛ ꝓ-
pͥa nomĩa vnciarum mihi expreſſiſtis:
nunquid generaliter oportet eſſe duode-
cim vncias in hereditate. Et reſpondet ꝙ
non: ſemper eñi duodecim vncias oportꝫ
eſſe in hereditate. nam tot vncie aſſeꝫ con
ſtituunt quot teſtator voluerit. ſi enim te-
ſtator vnum tñ heredem ex ſemiſſe inſti-
tuerit: totus as in ſemiſſe continebitur. ꝛ
hoc ideo: quia idem ex parte teſtatus et

ex parte īteſtatus decedere nō pōt. ⁊ hoc
eſt verū niſi ſit miles qui in caſtrēſibus te
ſtari pōt ⁊ in paganicis inteſtatus decede
re. ſola em̄ volūtas militis in teſtādo ſpe
ctat̄. cū igit̄ aliquis in ſemiſſe vnū tm̄ in-
ſtituerit ⁊ aliū poſtea nō inſtituerit preſu-
mit̄ in totū aſſem inſtituere ⁊ ſimilit̄ in ca
ſu cōuerſo. qꝛ ſicuti ego tibi dixi nō ſꝑ eſſe
neceſſe. xij. vncias ꝯtineri ī aſſe: ita ī quā-
cūqꝫ voluerit plurimas vncias pōt q̄s he
reditatē diuidere: ⁊ hec dicūt̄ vſqꝫ ad illū
. §. Si plures inſtituant̄. Adhuc ī pn̄ti. §.
proſequit̄ iuſti. terciā ꝑtem huius ti. det-
minando qualiter diuidit̄ hereditas ex
volūtate teſtatoris. po. igit̄ ſic ca. Dn̄e po
ne ꝙ aliquis plures inſtituit heredes: nū
quid neceſſe ē ꝙ teſtator exprimat ꝑtes in
q̄bus eos inſtituit. Et rn̄det ꝙ nō niſi vo
luerit eos ex diſparibus ꝑtibus heredes
eſſe. ſi em̄ plures heredes inſtituūtur ita
demū neceſſaria eſt partim diſtributio ſi
voluerit teſtator heredes inſtituendos ex
equalibus ꝓportionibus ſuccedere. ſatis
em̄ manifeſtū eſt ꝙ ſi eos ſimplicit̄ inſtitu
at ꝑtibus inſtitutionis nō exꝑſſis oēs in-
ſtitutos ex equalibus portionibus here-
des eſſe intelligendū eſt. Sed pone ꝙ te-
ſtator quoſdā inſtituit in certꝪ portionibꝰ:
puta ticiū in triente ⁊ meuiuꝫ in ſextante:
et poſtea ſemproniū inſtituerit ſimplicit̄
nulla portione in eius ꝑſona exꝑſſa: dica
tis mihi quid iuris erit in caſu iſto. Ad h̄
rn̄det. amice ſi plures inſtituant̄ in certis
ꝑtibus quorundā ꝑſonis exꝑſſis ⁊ aliq̄s
poſtea ſine ꝑte inſtitutus fuerit ille q̄ ſine
parte inſtitutus ē ſi aliqua ps aſſis deeſt
ex ea ꝑte inſtitui intelligit̄. vn̄ in caſu pre
dicto ille qui ſine ꝑte inſtitutus ē in ſemiſ
ſe erit heres. ⁊ idem iuris ē ſi plures ſine
ꝑte inſtituti ſunt: nā oīs in eam ꝑteꝫ que
aſſi deeſt cōcurrunt. ⁊ hec ſunt vera quan
do aliqua ps deeſt aſſi. Sꝫ po. ꝙ totus as
cōpletus ſit: qꝛ inſtituit p. in ſemiſſe ⁊ m.
in alio ſemiſſe poſtea vnū vel plures ſine
ꝑte inſtituit q̄d iuris ē in iſto caſu. Ad hoc
rn̄det. amice ſi totus as ſit cōpletus oīs
inſtituti vocant̄ in dimidiā ꝑtem heredi-
tatis: ⁊ ille ſolus q̄ ſine ꝑte inſtitutus fue
rit vel etiā ſi plures ſine parte inſtituti fu
erint in alterā dimidiā vocabunt̄: nec eti-
am intereſt in eo caſu qn̄ aliq̄ ſunt inſtitu
ti in certa portōne ⁊ poſtea alius ſine por
tione inſtitutus ē: vtrū ꝑmus vel mediuſ
an nouiſſimus ſine ꝑte inſtitutus fuerit:
nam ſꝑ illa ps q̄ vacat intelligit̄ data ei q̄
ſine certa portione inſtitutus ē. ⁊ hec dicū
tur vſqꝫ ad illū. §. videamꝰ ſi. In quo ſic
pone caſum. Dn̄e iam video q̄d iuris eſt
qn̄ aliqua ps deeſt aſſi ⁊ aliq̄s inſtituat̄ ſi
ne ꝑte: ſꝫ pone ꝙ aliqua ps ꝑualet ⁊ tn̄ ne
mo ſit inſtitutus ſine ꝑte vt in tali exēplo
teſtator inſtituit petrū in quadrāte ⁊ M.
in alio quadrante ⁊ titiū in triente: et ita
tres inſtituit ex quartꝪ ꝑtibus: mō manife
ſte liquet ꝙ quarta ps hereditatꝪ vacat: di
catis mihi quid iuris ē in caſu iſto. Ad h̄
rn̄det. amice ſi tres ex quartꝪ ꝑtibus here-
des inſtituti ſunt ⁊ hoc caſu ꝯſtat vacātē
ꝑtem ſingulis tacita voluntate teſtatoris
pro hereditaria portione accedere ⁊ ꝑinde
erit ac ſi ab īitio ſinguli ex certis portioni
bus fuiſſent inſtituti. idē iuris erit in ca
ſu cōuerſo. nam ſi plures in portionibus
inſtituti fuerint ſingulis ꝓ hereditarijs
portionibus decreſcet: vt puta ſi iure ī cer
tis portionibus inſtituti ſunt: nā teſtator
petrū inſtituit in triēte ⁊ martinū in alio
triente: nā in hoc caſu ꝑinde erit ac ſi vnꝰ
quiſqꝫ ī quadrāte inſtitutus fuiſſꝫ: ⁊ hec
dicūt̄ vſqꝫ ad illū. §. Si plures vncie. In
quo ſic pone caſū. Quidā inſtituit p. in ſe
miſſem ⁊ m. in beſſem ⁊ ita plures vncie
q̄ꝫ. xij. ſunt diſtribute: ⁊ poſtea inſtituit ti
tiū ſine ꝑte: mō quero q̄d iuris ē in hoc ca
ſu Ad hoc rn̄det. amice ſi plures vncie q̄ꝫ
xij. a teſtatore diſtribute ſunt: ⁊ poſtea ali
quis ſine ꝑte inſtitutus fuerit in hoc caſu
ad diſpondiū trāſeūdū erit: ⁊ qui inſtitu
tus ē ſine ꝑte q̄d deeſt diſpōdio habebit.
⁊ idem iuris ē ſi diſpōdius fuerit comple
tus: nā tūc trāſeundū eſt ad tripondium:
et ſic deinceps nec ꝓpt̄ hoc auget̄ heredi-

tas licet in plures vncias diſtribuat̄ q̄a omnes ptes diſtribute poſtea ad aſſez reuocātur q̄uis ſint pluriū vnciarū. ꝛ hec dicuntur vſqꝫ ad illum .§. Heres ꝛ pure. ꝛ ita expedita ē. iij. ps principalis. Et hic incipit quarta in qua ſic pone caſum. Dn̄e quidā inſtituit heredē ſub cōditione. nū quid valet talis inſtitutio. Et reſpondet ꝙ ſic. nā heres pure ꝛ ſb̄ conditione inſtitui poteſt. ex certo tn̄ tempe vl' vſqꝫ ad certum tempus nō poteſt inſtitui. veluti ſi quis ita inſtituerit titium poſt q̄nquēniū āteq̄ꝫ moriar heredē inſtituo. in hoc enim caſu nō valet inſtitutio eo modo q̄ facta ē dies enī in inſtitutione adiectus ꝓ ſuperuacuo ſiue ꝓ nō adiecto habebit̄. ꝛ ꝓinde erit acſi titius pure ꝛ ſine diei adiectione inſtitutus fuiſſet. ꝛ hec dicūtur in quarta parte vſqꝫ ad illū .§. Impoſſibilis ꝯditio. His verbis titiū heredē inſtituo ſi celū digito tetigerit quero a vobis vtrū valeat inſtitutio iſta. Et rn̄det ꝙ ſic. nā ī hoc caſu impoſſibilis ꝯditio nō viciat ſed viciatur ꝛ inſtitutio ꝓ pura habetur. impoſſibilis enī cōditio in inſtitutionib' ꝛ legatis ꝛ fideicōmiſſariꝭ libertatib' adiecta ꝓ nō ſcripta habetur. ꝛ ꝓinde ē acſi nulla cōditio fuiſſet appoſita. Sed pone quidam inſtituit heredē ſub pluribus cōditionibus: nūq̄d oportet omnes cōditiōes adimplere āteq̄ꝫ poſſit adire. Ad h̄ rn̄det amice. ſi plures inſtitutioni aſcripte ſunt conditiōes diſtinguo vtrū ꝑ cōiūctionē copulatiuā vel diſiūctiuā ille cōditiones ſunt appoſite. nā ſi per cōiunctionē copulatiuā vtputa ſi illud ꝛ illud factū fuerit titiū heredē inſtituo: neceſſe hꝫ heres in h̄ caſu omnes cōditiōes adimplere. ſi vero ſub diſiunctiua cōiunctiōe plures conditiones appoſite ſunt. vtputa ſi illud aut illō factū fuer. ꝛ neceſſariū titiū heredem inſtituo. ꝛ in hoc caſu tantū alteri obtemperare ſatis ē. ꝛ hec dicūtur in q̄nta parte vſqꝫ ad illū .§. Hi quos nūq̄ꝫ. Hic incipit ſexta ꝛ vltima ps in qua redit ad p̄mam partē determinādo q̄ poſſunt inſtitui heredes. vn̄ ſic pone caſum. Dn̄e quidā inſtituit quoſdā ſibi ignotos heredes. nunquid valet talis inſtitutio. Et rn̄det ꝙ ſic nam hi quos nūq̄ꝫ vidit teſtator heredeſ inſtitui poſſunt veluti ſi aliq̄s fratris ſui filios peregrinatos heredes inſtituit. nec iō impedit̄ inſtitutio ſi teſtator ignorauerit qui eſſent. ignorātia enī teſtatoris inutilē inſtitutionē non facit. ꝛ hec dicunt̄ vſqꝫ in finē tituli.

De vulgari ſubſtitutiōe

Continuatio iſtius rubrice patet in hunc modū. Supra determinauit de inſtitutiōibus primis: ꝛ q2 frequenter fiunt ſubſtitutiōes: iō hic intēdit tractare de ſubſtitutiōe vulgari. ſed quoniā vulgaris ſubſtitutio magis cōmuniſ ē inter ceteras ſubſtitutiōes idcirco de ea p̄mittit. vn̄ de ea dicitur' ſbicit rubricā de vulgaribus ſubſtitutionib' dicēs. Pōt aūt. In preſenti .§. ita procedit iuſti. p̄mo oſtendit ī generali qualit̄ fit vulgariſ ſubſtitutio. ſcd̄o ſubicit caſus ſpecialeſ ad naturā vulgaris ſubſtitutiōis declarādam. Pone igitur ſic ca. Dn̄e vos vult̄ tractare de ſubſtitutiōe vulgari. dicatī mihi q̄liter fit vulgaris ſubſtitutio. Ad h̄ rn̄det amice. teſtator ī te. pōt facere plures gradus heredū. vnde hoc mō hꝫ fieri vulgaris ſubſtitutio veluti ſi teſtator p̄mo ita īſtituit. petꝝ heredē īſtituo. ꝛ ſi petrus heres nō erit. m. ei ſubſtituo. ꝛ ſi. m. nō erit heres titiū ei ſubſtituo ꝛ ſic deīceps inq̄ꝫtum teſtator voluerit ſubſtituere pōt per negatiua v̄ba gradus ſubſtitutiōis multiplicādo. ꝛ nouiſſimo ſi hꝫ hereditatem ſuſpectam ſuū ſuum pōt heredē de neceſſitate ſubſtituere: vt ſi forte omnes aliȷ̄ hereditatē repudiauerīt ſaltē ſuum ī ſubſidiū heredē hꝫ. ꝛ nō ſolū vnus in locū vnius ſubſtitui pōt. ſꝫ ēt plures ī locum vni' poſſunt ſubſtitui: ꝛ vnus ī locum plurū ſubſtitui pōt. ꝛ etiam ipſi heredes īſtituti inuicē ſubſtitui pn̄t: veluti ſi teſtator ita dixerit. p. ꝛ. m. heredes īſtituo ꝛ eos ſibi

inuicē ſubſtituo .nā in h̄ caſu tacite vul-
garit̄ alter alteri ītelligitur ſubſtitutus ⁊
hec dicunt̄ vſq̧ ad illū. §. Et ſi ex diſpari-
bus. Hic icipit ponere ca. ſpeciales ad na
turam vulgaris ſubſtitutiōis declarādā
Pone igitur ſic caſum. quidam fecit teſta
mentum ⁊ in teſtamēto ſuo inſtituit tres
heredes ex diſparibus partibus puta. p.
in. vi. vncias. m. in. iiij. ⁊ titium in duas ⁊
poſtea adiecit vos inuicē ſubſtituo: ⁊ nul
las ptes in ſubſtitutione expſſit: mortuo
teſtatore petr᷒ ī ſex vncias inſtitut᷒ āteq̧
adierit deceſſit vel forte vnus portionez
ſuam repudiauit. modo q̄ro ī q̄s portiōeſ
ſubſtituti petro debeāt ſuccedere. Ad hoc
rn̄det: amice ſi ex diſparib᷒ ptibus here-
des inſtitutos teſtator inuicē ſubſtituerit
⁊ nullā mētionē ptiū in ſubſtitutione fec̄
eaſdē ptes videtur in ſubſtitutione dediſ
ſe q̄s ī inſtitutione expſſit. ⁊ ita diuuſ pi
us reſcripſit. vn̄ dico tibi q̄ in caſu ppoſi
to. m. inſtitutus in q̄ttuor vncias q̄ttuor
vncias ex ſubſtitutiōe habebit. ⁊ titius
inſtitutus in duabus ex ſubſtitutiōe ad
duas ſimilit̄ vocabit̄. eodē em̄ modo quo
eos teſtator dilexit ī inſtitutiōe videt̄ eos
in ſubſtitutiōe dilexiſſe. ⁊ hec dicitur vſ-
q̧ ad illū. §. Sed ſi inſtituto. Adhuc pſe
q̄tur iuſti. materiā ſuā exemplificādo de
vulgari ſubſtitutiōe. Po. igit̄ ſic ca. Qui
daz fecit te. ⁊ in teſtō ſuo titiū ⁊ ſeium he
redes inſtituit. ⁊ poſtea adiecit ſi titi᷒ he-
res nō erit ſeium coheredē ſuū ſubſtituo
⁊ ſi ſeius heres nō erit meuium ſubſtituo
mortuo teſtatore titius p̄mo repudiauit
ſeius ſecūdo. mō meui᷒ q̄ fuit ſubſtitutuſ
ſeij vult admitti ex ſubſtitutiōe. mō verti
tur in q̄ſtione vtrū debeat admitti meui᷒
ad totā hereditatē vel ad ptē dimidiam:
Et certe rn̄det q̄ ad vtrāq̧ ptem admittit̄
⁊ ita diuus ſeuerus ⁊ anthonius ī h̄ caſu
requiſiti ſine diſtictione reſcripſerunt. ⁊
hec dicuntur vſq̧ ad illum. §. Si ſeruum
alienum. Adhuc pſeq̄tur imperator ma
teriam ſuam ponēdo exēmpla de vulga
ri ſubſtitutiōe. Et ſciēdū ē q̄ ī pn̄ti. §. tria

cōtinētur rubrica. in p̄mo errauit teſtator
ī ſc̄do ⁊ tertio nō errauit: ⁊ duo vltima ru
brica ponūtur ad pbationē ⁊ cōfirmatio
nem eq̄tatis in p̄mo rubrico ſtatute. vn̄ po.
ſic ca. q̄dā fecit teſtm̄ ⁊ in te. ſuo ſeruuz. p.
quē credebat liberū hominē heredē inſti
tuit ⁊ poſtea adiecit ⁊ ſi inſtitutus heres
nō erit meuiū ei ſubſtituo. mortuo teſtato
re apparuit q̄ ille quem teſtator errore de
ceptus credebat fuiſſe liberū ⁊ tāq̧ liberz
heredē īſtituit ſuus erat petri ⁊ ita iuſſu
p. dn̄i adiuit hereditatē q̄ eā dicebat ſibi
acq̄ſitam. ex aduerſo meuius ſubſtitutuſ
viriliter ſe. p. opponebat ⁊ allegabat ī hūc
modū. Ego dn̄e petre dico q̄ p aditionē
ſui tui in caſu iſto nō pōt tibi acq̄ri here-
ditas. q: teſtator errore decept᷒ credebat
fuiſſe liberū ſeruū tuū quē ſibi heredē in-
ſtituit. vn̄ cū in rei veritate nō tenuerit in
ſtitutio facta. iō deficiente inſtitutiōe di-
co me ex ſubſtitutione ad totā hereditatē
admittēdū. ⁊ te oīno repellēdum. Sz in
ꝯtrariū. p. videbatur ſibi poſſe defendere
hereditatē in huncmodū allegādo ꝯtra
dicens. dn̄e meuij ego dico q̄ vitas prefe
renda ē opinioni. vn̄ cum in veritate ſu᷒
meus ſit inſtitut᷒ ⁊ ſi heres non eſſet tu ei
futurus eras ſubſtitutus ⁊ ipſe ſeru᷒ iuſ-
ſu meo ad hāc hereditatem m̄ p aditionē
totam hereditatē acq̄ſiuit ⁊ vulgaris ſb-
ſtitutio expirauit. ⁊ ſic ex virtute vulga-
ris ſubſtitutionis nihil iuris in hac here
ditate poteris vendicare cū p aditionem
ſubſtitutio penit᷒ ſit extīcta. ⁊ ita magna
cōtētio int̄. p. dn̄z ſerui inſtituti ⁊ meuiuz
ſubſtitutū. ⁊ iō ſupplicauit imperatori di-
cēs. p deo dn̄e ſi placz termines iſtā cōtē
tionē ⁊ dicatis q̄d iuris ē in iſto caſu ppoſi
to. Ad h̄ rn̄det: amice ſi q̄s alienū ſeruum
patremfa. arbitratus heredē inſtituerit
⁊ ſi heres nō eſſet meuiū ſubſtituerit: licz
iſte ſeruus p errorē inſtitut᷒ iuſſu dn̄i adi
erit hereditatē: non tn̄ ſubſtitutio vulga
ris penitus euanuit. immo meui᷒ vulga
riter ſubſtitutus in pte hereditatis acq̄ſite
admittendus. ē. Sz dn̄e qualit̄ rn̄debitis

ad allegationes hīcīnde ꝑpoſitas. Ad h
rn̄det: amice allegatio dn̄i ꝓ ſeruo inſtitu
to locū hꝫ ī eo ſeruo quē teſtator ſciēs eſſe
ſuū heredē inſtituit. illa eī̄ v̄ba que po-
nūtur in vulgari ſcꝫ ſi heres nō erit in eo
quē teſtator in rei veritate ſcit eſſe ſeruū
ita intelligūtur ſi neqꝫ ipe ſeruus īſtitut'
acq̄rit ſibi hereditatē neqꝫ dn̄o p̄nti neqꝫ
futuro qꝛ tūc demū admittit' ſubſtitut' ſi ī
hoc caſu p̄mo ignorabat ip̄m eſſe ſeruuꝫ
ꝛ ita nō omnino obtinet allegatio dn̄i. al
legatio vero meuꝫ ſubſtituti locū hꝫ ī eo
ſeruo quē teſtator ſciēs hominē liberū in
ſtituit ꝛ ei vulgarit' ſubſtituit. illa eī̄ ver
ba ſcꝫ ſi heres nō erit ī eo ſeruo queꝫ teſta
tor ſcit eſſe patremfa. hoc ſignificat ſi neqꝫ
ip̄e ſibi acq̄rit hereditatē neqꝫ illi cuius
iuri poſtea ſubiectus erit: tūc eī̄ demū ad
hereditatē admittit' ſubſtitut'. ſed certe ſe
cus erat in caſu ꝑpoſito. nā teſtator crede
bat ip̄m eſſe liberū. ꝛ ī rei veritate ſeruuſ
fuit. vn̄ nō ē mirū ſi aliud in p̄mo rn̄ſo q̄ꝫ
in ſc̄do vel in t̄tio ſtatutū ſit. nec videat'
alicui nos aliq̄d durū in h caſu ſtatuiſſe.
Nā ita tiber' ceſar in ꝑſona ꝑthēnij ſerui
ſui quondā a teſtatore ꝑ errorem inſtituti
conſtituit.

De pupillari ſubſtitutione.

Ontinuatio iſtius rubrice patet
in hūc modū. Sup̄ determinauit
imp̄r de vulgari ſubſtitutiōe. ꝛ qꝛ nō ſolū
ſubſtituit' vulgarit' ſed etiā pupillarit' id
circo d' pupillari ſbſtitutiōe hic tractare ī
tendit. vn̄ de ea dicturus annectit rubricā
de pupillari ſubſtitutiōe. Liberis ſuis ī-
puberib'. Ad euidētiā iſti' tituli diuidas
totū titulum in. xij. ꝑtes. ꝛ plan' erit. In
quarū p̄ma ꝑte det'minat q̄bus heredib'
īſtitutis ſubſtitui pōt pupillarit'. ꝛ ꝑ q̄ v̄ba
fit pupillaris ſubſtitutio: ꝛ q̄s ſit eius ef-
fectus. In ſc̄da ꝑte det'minat q̄re fuit in-
troducta pupillaris ſubſtitutio. In t̄tia
ꝑte det'minat de exēplari ſubſtitutione q̄
ad exēplū pupillaris ꝛ eadē rōne fuit ītro
ducta. In. iiij. ꝑte ꝯcludit ex precedētib'
In. v. inſtruit teſtatorem caute facere pu
pillarem ſubſtitutionem ne ſubſtitut' cā
captā de hereditati ī mortē pupilli poſſit
machinari. In. vi. determinat quibus
hereditas ſubſtitui pōt pupillarit' ꝛ quiſ
ſit effectus talis ſubſtitutionis. In. vij
ꝑte dic' illa que de ſubſtitutiōe impuberū
liberoꝝ vel heredū inſtitutoꝝ vel exhere
datoꝝ dixit eſſe de poſtumis intelligēda
In. viij. ꝑte det'minat q̄d ē neceſſe intue
nire ex ꝑte teſtatoris ad hoc vt teneat pu-
pillaris ſubſtitutio. In. ix. ꝑte det'minat
q̄lit' pōt ſubſtitutio pupillarit' fieri quan
do plures impuberes ſunt ſubſtituti. In
x. ꝑte aſſignat differētiā int' ſubſtitutionē
pupillarē noīatim factam: ꝛ int' eam q̄ fit
generaliter. In. xi. ꝑte det'minat vſqꝫ ad
q̄d tempus durat pupillaris ſubſtitutio
In. xij. ꝑte ꝛ vltima det'minat de cōpen-
dioſa fideicō. ſubſtitutiōe: ꝛ in q̄b' perſo
nis locū hꝫ. p̄ma ps durat vſqꝫ ad illū. §.
Nā moribus. ibi ſc̄da ꝛ durat vſqꝫ ad il-
lum. §. Nā q̄ rōne. ibi tertia ꝛ durat vſqꝫ
ad illū. §. Igitur. ibi quarta ꝛ durat vſqꝫ
ad illum. §. Si autem quis. ibi. v. ꝛ durat
vſqꝫ ad illū. §. Nō ſolū. ibi vi. ꝛ durat vſ
qꝫ ad illum. §. Quēcunqꝫ. ibi. vij. ꝛ durat
vſqꝫ ad illū. §. Liberis aūt. ibi. viij. ꝛ du-
rat vſqꝫ ad illū. §. Singul' aūt. ibi. ix. ꝛ du
rat vſqꝫ ad illū. §. Subſtituūtur. ibi. x. et
durat vſqꝫ ad illum. §. Maſculo. ibi. xi. ꝛ
durat vſqꝫ ad illuꝫ. §. Extraneo. ibi. xij. ꝛ
vltima ꝛ durat vſqꝫ in finem ti. Litt'a to-
tus tituli planiſſima ē.

Quibus modis teſtā infirmant'.

Ontinuatio iſtius rubrice patꝫ ī
hūc modū. Sup̄ det'minauit q̄lit'
fiunt teſtā ꝛ qualit' ſolēnitate iuris ſuata
firmētur. ſed qꝛ ꝯtingit teſtamēta iure fa-
cta varijs modis infirmari. q̄cq̄d eī̄ liga
tur ſolubile ē. iō de his modis dicturus
ſubiāt rubricā q̄bus modis teſtā īfirmāt'
dicēs. Teſtamētū iure factū. Ad euiden-
tiā iſtius ti. diuidas eū ī quattuor partes

p̄ncipales. Jn quaruꝫ p̄ma pte determinat
quãtũ durat teſtm̃ recte factum. Jn ſcd̕a
pte determinat q̄bus mo. te. recte factũ im
taꝛ. Jn t̃tia pte determinat qual'r capit̃ di
minutione illius q̄ fec teſtm̃ teſtamẽta in
firmanꝛ. Jn quarta ⁊ vltima pte dicit ꝙ
nõ ſolũ q̄libet volũtas teſtatoris ſufficit
ad infirmãdũ teſta. rc̃e factũ. p̄ma ps bre
uis ẽ ⁊ durat vſq; ad illũ. §. Rũpitur aũt
ibi incipit ſcd̕a ⁊ durat vſq; ad illum. §.
Alio aũt mõ. ibi t̃tia ⁊ durat vſq; ad illuꝫ
§. Ex eo aũt ſolo. ibi q̃rta ⁊ vltima ⁊ pro
tendiꝛ vſq; in finẽ ti. Po. igiꝛ ſic caſuꝫ in
p̄ma pte. dñe voſ vult̃ tractare q̄b' mõis i
firmaꝛ te. dicat̃ m̃ p̄mo ſi placꝫ q̃diu valꝫ
te. recte factuꝫ. Ad h̃ rñdet amice te. iure fa
ctũ ſemper valet donec aliq̃ mõ rũpaꝛ vl'
irritũ fiat. ⁊ hec in p̄ma pte vſq; ad illũ. §.
Rũpiꝛ. Hic incipit ſcd̕a ps q̄ ſubdiuidiꝛ
i tres ptes. Jn q̃rũ p̄ma pte determinat q̄li
ter rũpiꝛ te. arrogatiõe vl' agnatione ſui
heredis. Jn ſcd̕a pte determinat q̄liꝛ rũpi
tur te. p̄mũ p ſecũdi te. factionẽ: ita ꝙ nul
lo iure valeat p̄mũ. Jn tertia pte determi
nat q̄liter rumpiꝛ p̄mũ te. p ſcd̕m ita ꝙ p̄
mũ nõ valeat iure directo valet tñ iure fi
deicõ. Po. igiꝛ ſic ca. in p̄ma pte ſcd̕e ptis
p̄ncipalis: dñe iã video q̃diu valet te. di
cat̃ m̃õ m̃ ſi placꝫ qñ intelligiꝛ te. rumpi.
Ad h̃ rñdet. amice te. ꝓprie dicit rũpi qñ
ĩ eodẽ ſtatu manẽte teſtatore eius ipſi' te.
viciaꝛ vt patet in tali exẽplo. Quidã fecit
teſta. ſolẽne ⁊ poſt teſta. arrogauit ĩperia
li reſcripto quẽdam ſibi in filiũ aut forte
p emptorẽ aliquẽ adoptauit ſcd̕m tenorẽ
noſtre ꝯſtitutiõis. nã in caſu iſto p arro
gationẽ vel p adoptionẽ iſtuſ filij q̄ nec ẽ
exheredatus nec eſt inſtitutus rũpiꝛ teſta
mẽtũ ſicuti rũpereꝛ ſi poſt factũ teſtamen
tũ aliq̄s ſuus heres teſtatori naſcereꝛ. ⁊
hec dicunꝛ in p̄ma pte ſcd̕e partĩ p̄ncipal'
vſq; ad illũ. §. Poſteriore quoq;. Hic inci
pit ſcd̕a pticula ſcd̕e partĩ. ĩ qua ſic pone
caſum. Dñe iã video qualiꝛ rumpiꝛ teſta
mentũ arrogatione ⁊ agnatione ſui here
dis. nunq̄d pluribus alijs mõis rumpi
põt. Et rñdet ĩperator ꝙ ſic. nã certe p̄mũ
teſtamẽtũ qð iure factũ ẽ rũpitur p ſcd̕m
teſtamen. iure factum. ſed in h̃ caſu refert
vtrum q̄s heres extiterit ex ſcd̕o teſtamen
to: an nõ: nam h̃ ſolum ſpectaꝛ q̃tuꝫ ad h̃
vt p ſcd̕m rumpaꝛ p̄mũ an alia cã ex ſecũ
do te. ĩſtitut' aut vl' repudiauerit heredi
tatẽ aut viuo teſtatore aut poſt mortẽ ei'
anteq̃ adierit deceſſerit. aut forte deficiẽ
te cõditione ſub qua fuit heres inſtitutuſ
eſſe nõ poſſit. in omnibus his caſib' pa
terfa. intelligiꝛ inteſtat' deceſſiſſe. nã pri
mũ teſtamentum nõ valet q: ruptum eſt
p ſcd̕m in ſolennitate factũ ⁊ ſil'r ſecundũ
nullas vires hꝫ cũ ex eo nullus heres ex
titerit. ⁊ ita nec valet p̄mũ nec valet ſcd̕m
⁊ hec dicunꝛ in ſcd̕a pticula ſcd̕e ptis pri
cipalis vſq; ad illum. §. Sed ſi q̄s. Hic in
cipit. iij. pticula ſcd̕e ptis p̄ncipal' in qua
ſic pone. ca. Dñe iam video qualiter rũpi
tur te. p̄mũ p ſcd̕ꝫ lꝫ ſcd̕ꝫ te. nõ hẽat effectũ
nunq̄d pluribus alijs mõis rũpi põt. Et
rñdet ꝙ ſic. nã aliquãdo rumpiꝛ p̄mũ per
ſcd̕m ita tñ ꝙ vtrũq; valeat. ſi p̄mum va
let iure fideicõ. nõ tanq̃ ex p̄mo lꝫ tãq̃ ex
ſecundo vt liquet in tali exẽplo. Quidam
fecit teſtamentum ſolennitate obſeruata
poſtea fec teſtamen. ſcd̕m ſimiliꝛ debita
iur. ſolẽnitate ⁊ ĩ ſecũdo teſta. inſtituit he
redẽ ĩ cert̃ rebus ⁊ cũ feciſſet ſcd̕ꝫ teſt. adie
cit volo ꝙ illud qð dixi in p̄mo teſta. va
leat ĩ caſu iſto dubitaꝛ vtrũ p̄mũ teſtamẽ
tum videaꝛ ruptũ p ſcd̕m. diu' ſeuerus ⁊
anthoninus reſcripſerunt p̄mũ teſtamẽ
tum p ſcd̕m ſublatum eſſe: lꝫ in ſecũdo te
ſtamẽto heres in certis rebus ſit inſtitu
tus ⁊ verba cõſtitutionis p̄dictorũ prin
cipũ in h̃ titulo inſeruimus. ⁊ ſunt v̓ba
conſtitutiõis hec. imꝑatores ſeuerus ⁊ an
thoninus cocceio capano ſalutẽ: dubita
ri nõ oportet teſtamẽtũ ſecũdo loco factũ
licꝫ in eo ĩ reb' cert̃ heres ſcriptus ſit iure
valere ac ſi certarũ rerum mẽtio ĩ eo facta
nõ eſſet: ſed tanq̃ heres eſſet ſimpliciꝛ in
ſtitutus. verũtamẽ ĩ h̃ caſu heres ſcript'
in ſecũdo teſtamento dꝫ eſſe ꝯtentus reb'

ſibi in ſecūdo teſtamēto datis ſi ſufficiāt
ad quartā totius vel ſi nō ſufficiāt ſuple
ta ſibi quarta ex.l.falcidia tenebaťiur.ſi
deicō.hereditatē heredib⁹ ſcriptꝭ in ꝑore
teſtamēto reſtituere.⁊ h̄ ꝓpť hec verba
inſerta in ſcđo teſtamēto q̄bus teſtator ex
preſſit vt prius teſtamētum valeret ⁊ his
modis ſupradictꝭ videlicet arrogatiōe et
ſui heredis agnatiōe ⁊ ſecūdi teſtamenti
cōpoſitione teſtamētū iure factū rumpi ī
telligiť.⁊ hec dicunť in tertia pte ſcđe par
tis ꝑncipalis.⁊ ita expedita ē tota ſecūda
pars ꝑncipalis vſqꝫ ad illū.§.Alio quo-
qꝫ mō.Cetera que req̄runť in h̄ titulo pla
niſſima ſunt

Deinofficioſo teſtamēto rubrica.

Continuatio iſtius rubrice ad ſu-
periora patet in hūc modū.Sup̄
deťminauit iuſti.qualiť ipo iure infirmā
tur teſtamēta.⁊ q꞉ cōtingit qn̄qꝫ ꝑ quere-
lam inoffi.te.infirmari.iō h̄ de querela in
offi.te.tractare intēdit.vn̄ đ ea tractatur⁹
ſubicit rubricam de inoffi.teſta.dicēs.Qz
plerūqꝫ.Ad euidentiam iſtius tituli diui
das eum in.vi.ptes.In quarū ꝑma pte
aſſignat cām quare introducta fuit quere
la inof.teſta.In ſcđa pte deťminat q̄bus
ꝯpetit querela inof.teſta.In ťtia pte deť
minat qualiť q̄s nō excludiť a querela in
offi.te.In quarta pte ponit duos caſus
ſpeciales in q̄bus videbať nō poſſe cōpe-
tere querela inoffi.teſt.cuius ꝯtrariū ťmi-
nať in littera.De q̄nta ⁊ ſexta videbiť in
littera.ꝑma ps durat vſqꝫ ad illū.§.Non
tantū.ibi incipit ſecūda ⁊ durat vſqꝫ ad il
lum.§.Sꝫ hoc ita.ibi tertia ⁊ durat vſqꝫ
ad illum.§.Si tutor.ibi q̄rta ⁊ durat vſqꝫ
ad illum.§.Igiť.ibi quinta ⁊ durat vſqꝫ
ad illum.§.Qđ aūt.ibi ſexta ⁊ vltima et
durat vſqꝫ in finem.ti.Pone igiť ſic caſū
In ꝑma pte dn̄e vos vultis tractare de q̄
rela inoff.teſtamēti dicatꝭ m̄ ſi placet qua
re q̄rela inoffi.teſtamen.fuit introducta
Ad hoc reſpondet.amice ideo fuit intro-
ducta quia plerūqꝫ parētes ex linea pa
terna in teſtamēto inſtituunt extraneos
heredes.⁊ liberos ſuos ſine iuſta cā exhe
redāt.vel ēt ex linea materna pretereunt
idcirco in ſubſidiū liberoꝝ introducta fu
it q̄rela inoffi.teſtamēti vt liberi q̄ ꝯquerū
tur ſe a parētibus ſine iuſta cā exhereda-
tos aut iniq̄ ꝑteritos ꝑ querelā inoffi.te-
ſtamēti parentū ſuoꝝ teſt.in quo iniuſte
beneficio ſucceſſiōis exheredati ſunt:aut
ex linea materna ꝑteriti poſſūt expugna-
re:⁊ eodē mō hereditatē ſcriptꝭ heredibuſ
auferre.⁊ ſub hoc verboꝝ colore q̄relā ꝓ-
ponēt quaſi inſane mētis fuiſſent paren
tes cū ordinarent teſtamētum:nō autem
dicēt parentes fuiſſe furioſos eo tēpore q̄
fecerunt teſtamētū ſꝫ recte q̄dem fecerūt
teſtamētum:officium tn̄ pietatꝭ circa ſan-
guinem ſuūꝫ omiſerūt liberos ſuos ſine
iuſta cā exheredādo vel ꝑtereūdo ⁊ inſtitu
endo extraneos.⁊ hec dicūť in ꝑma pte vſ
qꝫ ad illum.§.Nō tn̄ in liberis.Hic inci-
pit ſcđa ps in qua determinat q̄b⁹ cōpe-
tit querela inof.teſtamē.⁊ plana ē illa ps
⁊ durat vſqꝫ ad illū.§.Sed hec ita accipi
enda.Hic incipit tertia ps in qua deťmi.
q̄liter quis nō excludiť a querela inoffi.te
ſtamenti.⁊ hec tertia ps ſimiliť plana eſt
vſqꝫ ad illum.§.Si tutor.Hic icipit quar
ta ps ad cuius euidētiam notādū ē ꝙ qui
ſemel approbat teſtamētū agnoſcēdo ali
q̄d ex illo teſtamēto poſtea idē teſtamētū
reprobare nō pōt ⁊ ſimiliťi caſu cōtrario
qui ſcꝫ reprobat teſtamētū intētando q̄re
lam inoffi.teſtamen.approbare vel aliq̄d
ex eo petere nō pōt.his breuiter prenotatꝭ
pone caſuꝫ ſicut poniť in apparatu.cetera
que dicūtur plana ſunt vſqꝫ in fineꝫ tituli

De heredū q̄litate ⁊ differentia

Continuatio iſtius rubrice patet
in hunc modum.Sup̄ tractauit
de heredum inſtitutione.⁊ q꞉ heredes di
uerſi ſunt ⁊ qualitate differūt:ſunt enim
tres qualitates heredū:aut enī ſunt here
des neceſſarij tantum:aut ſui ⁊ neceſſarij
aut extranei.vt.j.eo.in prin.ideo de diffe
rētia ⁊ qualitate heredū hic tractare intē

dit. vnde de ea tractaturuſ annectit rubri
caꝫ de heredū q̄litate ꝛ differentia dicēs
Heredes autē. Et ad vberiorē iuuenū do
ctrinā diuide totū titulū in tres parteſ p̄n
cipales ꝛ planus erit. Jn quaꝝ p̄ma pte
determinat de heredibus neceſſarijs tātuꝫ
Jn ſc̄da pte determinat de ſuis ꝛ neceſſa
rijs. Jn tertia parte determinat de extra
neis. Jn prima pte ita ꝓcedit. p̄mo dicit
q̄s eſt neceſſarius heres tantum. ſecundo
aſſignat ratiōē quare dicit̄ neceſſarius.
tertio aſſignat cām quare talis instituit̄ ꝛ
cuiuſmodi cōmodū cōſequit̄ ex inſtitutio
ne. ꝛ durat hec p̄ma ps vſq3 ad illum ·§·
Serui aūt. Hic incipit ſecunda ps ī qua
ſic ꝓcedit. primo enumerat ſuos ꝛ neceſ-
ſarios heredes. ſecūdo determinat qua-
re dicunt̄ ſui. tertio determinat quare di-
cunt̄ neceſſarij ꝛ durat hec ps ſecūda vſ-
q3 ad illum ·§· Ceteri. Hic incipit tr̄tia que
pōt ſubdiuidi in ſex partes. Jn quarum
p̄ma determinat qui ſunt extranei here-
des. Jn ſecunda parte aſſignat differen
tiam int̄ extraneos heredes ꝛ ſuos ꝛ ne-
ceſſarios tantum detminādo quot tēpo-
ra ꝯſiderari reqrunt̄ vt extraneus heres
habeat teſtamēti factionem ad hoc ꝙ va
leat inſtitutio. Jn tertia parte detminat
quis intelligit̄ habere teſtamēti factiōeꝫ
Jn quarta pte detminat q̄d ē proprium
extranei heredes ꝛ quid proprium ſui aſ-
ſignando quādam cōueniētiam int̄ eos
ꝛ quoddam bn̄ficium a diuo adriano cui
dam ſpeciali priuilegio indultū ꝛ poſtea
a diuo gordiano ad militātes tantū por
rectum quod tn̄ p conſtitutionē ſuam ad
omnes imperio ſuo ſubditos extēdit. Jn
q̄nta pticula detminat qualr̄ extraneus
heres acq̄rit ſibi hereditatem. Jn. vi. de
t̄minat quis intelligit̄ gerere ꝓ herede.
Jn. vij. ꝛ vltima enumerat quaſdam p-
ſonas q̄ videbant̄ nō poſſe gerere ꝓ he-
rede nec hereditatem acq̄rere de q̄buſ tn̄
demonſtrat̄ contrarium. prima particula
hmōi tertie p̄tis principal̄ ꝓtendit̄ vſq3
ad illum ·§· Jn extraneis heredibus. ibi
incipit ſecunda ꝛ durat vſq3 ad illum ·§·
Teſtamenti. ibi tertia ꝛ durat vſq3 ad il-
luꝫ ·§· Extraneis autē. ibi quarta ꝛ durat
vſq3 ad illū ·§· Jtē extrane᷒. ibi q̄nta ꝛ du
rat vſq3 ad illū ·§· Eum qui. ibi ſexta ꝛ vl
tima ꝛ durat vſq3 in finem tituli. Nota ꝙ
qui grauatur in vno in alio eſt alleuian-
dus. Jtem nota filios viuo patre domi-
nos eſtimari. Jtem nota ꝙ ſi quis īteſta
tus mortuus fuerit prima cauſa eſt in ſuc
ceſſione liberoꝝ. Nota de iure pretorio li
citum eſt liberis ab hereditate penit᷒ ab
ſtinere. Jtem nota ꝙ extraneus dicit̄ om
nis ille qui non eſt in poteſtate defuncti.
Nota ꝙ femine non habēt liberos in po
teſtate ſua. Nota ꝙ tribus tēporibus dꝫ
eſſe heres capax. ꝛ etiā nota ꝙ teſtamenti
factio duobus modis dicit̄. Nota ꝙ licitū
eſt heredibus deliberare. Jtem nota mi-
norē. xxv. an. reſtituēdū in ītegrū. Nota
duobus modis adiri hereditatē. Nota ꝙ
heres dicatur id ē dn̄s. Nota ꝙ ſolo animo
pōt hereditas repudiari ſicut ſolo animo adi
ri. Jtem nota ꝙ furioſus non pōt adire
hereditatem

De legatis.

Ontinuatio iſtius rubrice patet
in hunc modum. Sup̄ tractauit
iuſtinia. de teſtamēt̄ qualiter inſtituūtur
ſeu conſtituuntur. ꝛ q2 legata in teſtamen
tis relicta ab heredibus p̄ſtant̄ idcirco h̄
tractare intēdit de legat̄: vn̄ de his dictu
rus ānectit rubricā de legat̄ dicēs. Poſt
hec videamus ꝛc̄. Ad vberiorem iuuenū
doctrinā q2 titulus ꝓlixus eſt diuidas to
tum titulū in ſeptē ptes p̄ncipales ꝛ pla
nus erit. Jn quarum p̄ma pte ponit con
tinuationem ꝛ opponit cōtra ordinē ꝯti-
nuationis ꝛ ſoluit in littera. Jn ſecunda
pte diffinit legatū. Jn t̄tia pte recitat ge-
nera legatoꝝ ſc̄m iura ātiq̄ ꝛ p ꝯſtitutionē
ſuam ad vnā naturam concordat ꝛ redu
cit. Jn q̄rta pte exequat legata ꝛ fideicō. ꝛ
aſſignat rōnem quare in libro iſto non
tractat de his cōiunctim licet ſint exequa

ta ⁊ ad vnam naturam redacta. In q̇nta
pte determinat que res legari poſſunt ⁊ q̄
non. In ſexta pte determinat quibuſ pōt
legari. In ſeptima ⁊ vltima pte corrigit
āṫiqua iura circa legata in tribus vł quat
tuoꝛ caſibus. ṗma ps durat vſq̧ ad illuz
§. Legatū itaq̧. ibi incipit ſecūda ⁊ du-
rat vſq̧ ad illum. §. Sȝ olim. ibi īcipit ter
tia ⁊ durat vſq̧ ad illum. §. Sȝ non vſq̧
ibi incipit q̇rta ⁊ durat vſq̧ ad illum. §.
Non ſolū. ibi incipit q̇nta ⁊ durat vſq̧
ad illum. §. Legatarij aūt. ⁊ hec ps ē mul
tū plixa. ⁊ ibi ſexta ⁊ durat vſq̧ ad illū. §.
Ante heredis inſtitutionē. ibi ſeptima ⁊
vltima ⁊ durat vſq̧ ī finē tituli. Po. igit̄
ſic caſum. In ṗma pte dicit iuſtinia. cōti
nuādo pceſſum ſuum: poſt hec q̄ diximꝰ
ſupra de teſtamētiſ videamus de legatis
nunc: ſed certe hec ps iuris q̄ circa legata
vertit̄ videt̄ eſſe extra ppoſitā materiam
nā locuti ſumus ſup̄ de illis ſolis iuribꝰ
q̇bus res per vniuerſitatē nobis acq̇rūt̄
igitur videt̄ mihi q̧ materia legatorum
hic nō debeat tractari: ſed licet hoc prima
facie videri poſſit tñ cū diligent̄ de teſta-
mentis locuti ſumus ⁊ de heredibꝰ qui ī
teſtamēto inſtituunt̄ cum legata reliquā
tur in teſtamentiſ ⁊ ab heredibus preſtent̄
iō pōt in hoc loco nō ſine ratione cōpetēti
materia legatoꝝ tractari. ⁊ hec dicunt̄ in
ṗma pte vſq̧ ad illū. §. Legatū itaq̧ ē ⁊c̄.
Hic incipit ſcd̄a ps in qua ſic pone caſuz
Dñe iā video q̧ vultiſ tractare de legatiſ di-
catiſ ergo m̄ ſi placȝ q̇d ē legatum. Ad hoc
rn̄det. amice legatū ē donatio quedā a de
functo relicta. ⁊ hec dicunt̄ vſq̧ ad illū. §.
Sed olim. Nota q̧ acq̇ſitio alia vniuer-
ſalis alia ſingularis. Itē nota q̇d ē lega-
tū. Nota ſolēnitatē ſupuacuā abiciēdaȝ
Itē no. mentem potius q̄ȝ verba īſpecta-
ri. Nota q̧ hodie paribus paſſibus ābu-
lant legata ⁊ fideicōmiſ. Nota hūc librū
cauſa rudium factū. Et ideo ſubtilia vel
obſcura hoc libro ponēda nō ſunt. Nota
tria auxilia regularit̄ competentia legatiſ
vel fideicom. Sed olim quidē. Hic īcipit
tertia ps in q̄ ſic po. caſum. dic̄ īpatoꝛ q̧
olim erāt quattuoꝛ genera legatoruȝ aſſi
gnata p quedam v̉ba p que q̇dem v̉ba
genus legatoꝝ diſcernebat̄. ſi em̄ teſtatoꝛ
legabat his verbis puta vendica tibi rē
illam: tūc dicebatur illud genus legati p
vendicationē. ſi autēȝ dicebat teſtatoꝛ he
redi ſuo damno te titium legatario illam
rem dare: tunc illud legatū dicebatur per
damnationē: ſi dicebat heredi ſinito titio
illā rē hr̄e. tunc dicebat̄ p ſinēdi modum
ſi v̉o dicebat alteri heredū illam rem pre
cipito. id ē ante ptē hereditariam capito
tunc dicebat̄ p preceptiōem. ⁊ ita ſingula
genera legatoꝝ ex verbis ſingulis quibꝰ
teſtatoꝛ in legādo vtebat̄ ppꝛium nomē
ſortiebant̄. ⁊ hoc ita āṫiq̇tas obtinebat.
Sed poſtea ex conſtitutionibus diuoruȝ
principum huiuſmodi verboꝝ ſolēnitas
penitus ſublata ē. nos v̉o cupientes vo-
luntates teſtatorum eſſe validiores. ⁊ nō
verb̄ teſtatoꝝ ſȝ volūtatibꝰ coꝝ fauētes in
cōſtitutiōe nr̄a quā cum magna ſua deli
beratione fecimus. diſpoſuimꝰ vt omnibꝰ
legatiſ de cetero vna ſit natura. ⁊ q̇buſcun
q̧ v̉bis ydoneis aliq̇d a teſtatore relictuȝ
ſit liceat legatarijs id legatū pſeq̄. nō tan
tum p pſonales actiones ex teſtamento
ſed etiā p rei vendicationem ⁊ p ypothe-
cariā videlicet in alijs rebꝰ que erant teſta
toris tempore mortis. ⁊ ita triplex reme-
dium competit legatario ad legatuȝ ſibi
relictum proſequendum ⁊ huius noſtre
conſtitutionis perpenſum modum pote-
ſtis ex ipſius conſtitutionis tenore perfe
ctiſſime accipere. ⁊ hec dicunt̄ in t̄tia pte
vſq̧ ad illum. §. Sed non vſq̧. Incipit
hic quarta pars in qua ſic pone caſum.
Domine iam video q̧ feciſtis ſatis vtilē
conſtitutionem circa materiam legato-
rum in qua quidem conſtitutione ſatiſ di
ligenter legatarijs prouiſum ē. vnde vi
detur mihi q̧ illa conſtitutio poſſit ſuffice
re. ſȝ ad hoc reſpondēt. amice certe minꝰ
bene videtur ſufficere. nō enim predicta
ↄſtitutione cōtenti ſumus. Inuenimꝰ em̄

ꝙ antiquitas ſtricto iure concludebat le-
gata ⁊ fideicommiſſis pīguiorē naturam
indulgebat. idcirco nos hac differētia ab
antiquo iure introducta moti neceſſariuz
duximus oīa legata omnibus fideicōmiſ
ſis penitus exequare vt decetero inter ea
nulla ſit differētia. ſtatuimus enim in ea-
dem cōſtitutione vt qđ hactenus legatiſ de
fuit hoc ex natura fideicōmiſſoꝝ īpleatur
ſi q̄d amplius etiā fuit in legatiſ hoc fidei
cōmiſſis accedat ⁊ per hoc fideicōmiſſa ⁊
legata ꝑ noſtram ꝯſtitutionem exequata
ſunt. vnde dixi: quare igit̃ coniunctim nō
tractatis de legatiſ ⁊ fideicōmiſſis. Ad hoc
rñdet. amice ad hoc optima ratio nos in-
duxit vt diuiſim de illis tractare deam⁹.
Ne enim in his p̄mis legum cunabulis
ꝯiunctim de legatiſ ⁊ fideicō. tractando ad
oleſcētibus ſtudioſis difficultatem intro
ducamus: vtile nobis viſum ē ſeparatim
primo de legatiſ ⁊ poſtea de fideicom. ani
mos informare. vt ita natura vtriuſq̧ iu
ris ꝑ ſe cognita facile poſſent iuuenes de
vtriuſq̧ natura erudiri ⁊ per mixtionem
eorundem ſubtilioribus auribus intelli
gere. ⁊ hec dicunt̃ in quarta ꝑte vſq̧ ad il
lum. §. Nō ſolum. Hic incipit ſexta ꝑs p̄n
cipalis iſtius tituli in qua determinat iuſti
nia. que res legari poſſunt. ⁊ iſtā materiā
ꝓſequitur vſq̧ ad illuz. §. Legatarij. ⁊ mł
tos ⁊ diuerſos caſus ad declarationē iſti
us materie ſubicit. Pone igit̃ ſic caſum.
Dñe iam video q̄d eſt legatuz ⁊ q̄t erant
olim gña legatoꝝ ⁊ qualit̃ auct. noſtre cō
ſtitutionis natura legatoꝝ ⁊ fideicō. exe-
quata ē. ⁊ que rō vos induxit ad ſeparatī
tractandū p̄mo de legatiſ ⁊ poſtea de fidei
cō. pro deo dicatiſ modo m̄ ſi. placet q̄ res
legari poſſunt. Ad hoc rñdet amice. non
ſolum res teſtatoris vel heredis legari po
teſt: ſed etiam aliena. ſed in hoc caſu quā-
do teſtator rē alienā legat. heres eius cō-
pellit̃ rē legatam a dño rei emere ſi pōt. ſi
enim nullo mō vel pro nō certo p̄cio redi
mere pōt ad eiuſ eſtimationē tenet̃. ⁊ hoc
verum ē ſi talis eſt res cuius cōmertium
haberi poſſit. ſi eñ res legata ſit talis ꝙ ſu
per ea cōtrahere nō licet: tunc nec ipſa reſ
nec eius eſtimatio debet̃ veluti ſi teſtator
alicui legauerit campum marcianū vł ba
ſilicas vel tēpla vel ea que ſunt publico
vſui deſtinata. nam in his caſibus lega-
tum nullius momēti eſt. ſed qđ diximus
generalit̃ alienā rē legari poſſe: hoc ita in
telligendū eſt ſcz ſi teſtator qñ legauit ſcie
bat rem alienam eſſe nō autem ſi ignora-
bat rem alienam eſſe. qꝛ tunc forſitā ſi ſci-
uiſſet eam alienam eſſe nō legaſſet. ⁊ ita
hec oīa diuus reſcripſit. Sed po. quidaz
legauit petro rem alienam. vnde mortuo
teſtatore pe. illud legatum petebat ab he
rede. heres autem ex aduerſo ad ſui defen
ſionem allegabat teſtatorem ignoraſſe il
lam rez eſſe alienā ⁊ idcirco dicebat ſe nō
teneri ad huius legati p̄ſtationem. lega
tarius vero in contrarium aſſerebat teſta
torē ſciuiſſe rem eē alienam ⁊ ita dicebat
legatuz valere. vnđ magna fuit diſcordia
int̃ heredem ⁊ legatarium ſuꝑ iſto lega-
to. pro deo domine dicatiſ mihi quid iuriſ
eſt in caſu iſto vicz vtrum legatarius de-
beat ꝓbare teſtatorem ſciuiſſe rem alienā
eſſe vel heres debeat probare teſtatorem
ignoraſſe. Ad hoc reſpondet. amice ī hoc
caſu verius eſt ipſum legatarium oporte
re probare ſcientiam teſtatoris: non autez
oportet heredem probare ipſius ignorā-
tiam. ⁊ hoc ꝓpt̃ illam regulam generalē
qua cauet̃ ꝙ ſemper neceſſitas probandi
illi incumbit qui agit. igitur cum legata-
ri⁹ in h̃ caſu agat ad legatū ſibi relictū p̄-
ſtādū merito on⁹ ꝓbādi ei dz incūbere. ⁊
nō ſolū ī caſu iſto p̄dicto locū hz diſtictio
ſz etiā ī alio caſu veluti ſi teſtator legauit
rē creditori ſuo obligatā nā in h̃ caſu idez
placz qđ in ſuperiori ſit vt vicz ita demuz
neceſſe habeat heres eā a creditore luere ſi
teſtator ſciebat rem eſſe obligatam ⁊ ita
diuus ſeuerus ⁊ āthoninus reſcripſerunt
⁊ hoc eſt verum niſi appareat de cōtraria
voluntate teſtatoris. nam ſi teſtator volu
erit legatariū luere ⁊ h̃ in teſtamento et

codicill' expreſſit q̃uiſ teſtator ſciebat rez
obligatam. heres tamen in hoc caſu eam
luere nõ debz. ⁊ hec dicunt' vſq; ad illum
§. Si res aliena. Adhuc ꝓſequit' iuſtiñ.
materiã ſuã ſubijciẽdo aliũ caſũ ſpecia
lem circa rem alienã alicui legataz. Po.
ergo ſic ca. in h̃. §. dñe q̃dã legauit. p. rez
alienã ⁊ p. viuẽte adhuc teſtatore ꝯſecut'
fuit dominiũ illius rei: mõ q̃ro vtrũ mor
tuo teſtatore. p. rõne illius legati cui' do-
miniũ habuit ãte mortẽ teſtatoris aliq̃d
ꝯſequi ab eius herede poſſit. Ad h̃ rñdet
amice: ſi res aliena legata fuerit ⁊ eiuſdẽ
rei dominiũ legatarius viuo teſtatore cõ
ſecut' fuerit diſtinguẽdũ ẽ ex q̃ cã legata-
rius cõſecutus fuerit dñiuz rei legate. nã
ſi ex cã emptionis vel alia cã oneroſa do-
miniũ cõſecut' fuerit nihilominus actio
ne ex teſta. eſtimationẽ eiuſdẽ rei ab here
de teſtatoris ꝯſeq̃ poterit. ſi vero ex cã do
nationis vel ex alia cã lucratiua puta ex
cã legati in alio teſtamen. ſibi relicti fact'
fuerit dñs rei illius tunc de cetero ab here
de nihil petere poterit. ⁊ hoc ꝑpt' regulã
iuris generalẽ qua cauet' duas lucratiuaſ
cauſas in eũdẽ hominẽ ⁊ in eãdẽ rez non
poſſe directe cõcurrere. ⁊ eadem rõne ſi ex
duorum teſtamẽt̃ eadẽ res alicui legata-
rio deatur ml'tum refert vtrũ legatarius
rem aut eſtimationẽ ex teſtõ minus conſe
cutus ſit. nã ſi ipam rẽ habeat aduerſus
heredẽ alterius agere nõ poterit cum ex
cã lucratiua iam ipam rẽ habeat. ſi vero
eſtimationẽ illius rei ꝯſecutus ꝑus fuerit
nihilomin' ab herede alteri' ipaz rẽ ꝯſeq̃
poterit. ⁊ hec dicũtur vſq; ad illũ. §. Ea q̃
q; res. Adhuc ꝓſeq̃t' iuſti. i h̃. §. materiaz
ſuã detminãdo q̃ res legari poſſunt. Po.
igit' ſic caſuz. Dñe pone q; aliq̃s legauit
rẽ q̃ tempe conditi teſtamẽti in rerũ natu
ra nõ erat futura tamẽ ſperabat' nunq̃d
valet legatũ. Et rñdet q; ſic. ea eñi res que
in rerũ natura nõ ẽ ſi tñ futura ſperet' recte
legari p̃t veluti ſi teſtator legauerit fruct'
qui in fundo ſemproniano nati erunt vel
ſi legauerit qd ab ancilla natũ erit: naz in

vtroq; caſu valet legatũ. ⁊ hec dicũt' vſq;
ad illum. §. Si eadẽ res duobus. po. igit'
ſic ca. in preſenti. §. Domine quidam le-
gauit eãdem rez duob' puta. p. ⁊ m. ego
quero a vobis quid iuris ſit in iſto caſu.
Ad hoc reſpondet. amice: ſi duobus eadẽ
res legata ſit ſi diuiſim vel coniũctim le-
getur ſi ãbo peruenerint ad legatum di-
uiditur inter eos legatum. ſi aũt alter eoꝝ
p modum repudiandi deficiat vt quia le
gatum peruenit in caſum caduci vtputa
quia legatarius deceſſerit viuo teſtatore
vel ſi q̃libet alio modo deficiat veluti per
mortem ciuilem tunc omnibus his caſi-
bus totum legatũ ad collegatariũ iur. ac
creſcẽdi pertinebit. Sz domine iaz video
quid iuris ẽ quando eadẽ res legat' duo-
bus ſiue coniunctim ſiue diſiunctim. pro
deo dicat̃ mihi quando quis cenſet' lega
re cõiunctiz ⁊ quando diſiunctim. Ad h̃
reſpondet q; coniunctim videtur quis le
gare in hunc modum. veluti ſi quiſ dicat
titio ⁊ ſeyo hominem ſtichuz do lego. ſed
diſiunctim videt' quis ita legare veluti ſi
dicat titio ſtichum do lego: ſeyo ſtichum
do lego. naz in hoc caſu etiam ſi expreſſe
rit eundem hominem ſcz dicẽdo ſic ſtichũ
do lego nihilominus eam diſiunctim le
gare intelligitur. ⁊ hec vſq; ad illum. §.
Si cui fundus. In preſenti. §. ita pone ca
ſum. Domine quidam legauit. p. funduz
alienum: poſtea legatarius. p. ſ. proprie-
tatem eiuſdem fundi emit vel ex alia cau
ſa oneroſa deducto vſufructu acquiſiuit
Procedente tempore vſufructus eiuſdez
fundi peruenit ad. p. per mortem vel per
capitis diminutionem vſufructuarij vel
ex alia cauſa lucratiua vſufruc. finito ⁊
ad proprietatem reuerſo. ⁊ ita. p. legatari
us fundum in plena proprietate habuit
modo. p. nihilominus agit ex teſtamen-
to contra heredem ⁊ petit totuz fundum
in plena ꝓprietate ab herede teſtatoris:
mõ q̃ro vtrum. p. legatarius recte agere
videatur. Et reſpondet q; ſic: nã ſicut fun
dus alien' legat' fuit ⁊ poſtea legatarius

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

emerit proprietatem eiuſdez fundi dedu
cto vſufructu licet poſtea vſufructus ad le
gatarium ex cauſa lucratiua peruenerit
tñ ad fundum petendum nihilominus
act. ex teſtamēto recte agere poterit. ⁊ ita
iul. ait: ꝯtrariū tñ videbat̄. nā ſi legatariꝰ
petat fundū in plena ꝓprietate que ꝓpe
tas ꝯſtat ex duobus videlicz ex nuda pro
ṗetate ⁊ vſufructu: ſi legatarius ex cā lu-
cratiua habuit vſumfructū videt̄ ꝙ fun-
dum in plena ꝓprietate petere non pōt.
Ad iſtā tacitā obiectionez que fieri poſſet
rn̄det iuſtinia. in littera dicēs. ꝙ hec obie
ctio nō obſtat q: vſufructus in petitiōe ta
li videlicet q̄ fit ꝑ actionē ex teſtamēto nō
obtinet ptē dominij ſz vicē ſeruitutꝭ. ⁊ iō
petēdo fundum in plena ꝓprietate nō vi
det̄ petere illaz ptē rei q̄ ſibi obuenerat ex
cā lucratiua. ſ. vſufru. ⁊ h̄ ē vēz ḋ rigore iu
ris ſz de equitate ait iul. officio iudicis cō
ueniri vt eſtimatiōe vſufru. deducto here
dem ad eſtimationē nude ꝓprietatꝭ dēat
cōdēnare. ⁊ hec dn̄r vſq; ad illū. §. Sz ⁊ ſi
rem legatarij ⁊c. Adhuc ꝓſequit̄ materi-
am ſuā dēminādo que res legari poſſūt
vn̄ pone ſic caſuz. Dn̄e quidā legauit. p.
fundum ipſius. p. mō quero a vob vtrum
valeat legatū. ⁊ rn̄det ꝙ nō. naz lz ſuṗ di
ctum ſit alienā rē legare poſſe: ſi tñ aliq̄s
rē ꝓpriam ipſius legatarij ei legauerit in
utile ē legatū. ⁊ hoc iō q: illud qḋ ꝓpriuz
ē ipſius legatarij amplius eius fieri non
pōt. ⁊ in hoc caſu iterū iutile ē legatum ⁊
nullius ē momēti. q: nec ipā res nec ipſa
eſtimatio debet̄. Sz po. q̄dā teſtator rē ſu
am ꝓpriā credēs eſſe alienā eā q̄ſi alienā
legauit. p. ego q̄ro vtruz valeat. rn̄det iu
ſtinia. ꝙ ſic dicēs ita. ſi quis rē ſuā q̄ſi alie
nā legauit in h̄ caſu bene valet legatū. nā
plus valet qḋ ē ī veritate q̄ȝ qḋ ē ī opinio
ne. Sz dn̄e ponamus ꝙ teſtator putans
rē ſuam eſſe legatarij legauit nūq̄d valet
tale legatum. Rn̄det ꝙ ſic. in hoc em̄ caſu
legatū valere ꝯſtat. q: volūtas teſtatoris
volentibꝰ huiuſmodi rē acq̄ri legatario exi
tum habere pōt. ⁊ hec dicunt̄ vſq; ad il-

lum. §. Si rem ſuā. In preſenti. §. ita po-
ne caſum. quidā legauit. p. fundū poſtea
idē teſtator eundem fundum vēdidit. m.
quero vtrū valeat legatū: an videat̄ adē-
ptū ꝑ alienationē factā a teſtatore. Rn̄det
iuſtinianus ꝙ in hoc caſu ſententia celſi
tenēda ē. celſus em̄ in hoc caſu exiſtimat
ꝙ ſi teſtator nō adimēdi animo fundū le-
gatum vendidit nihilominus etiam poſt
alienationē deberi legatū. ⁊ hoc idē duꝰ
ſeuerus ⁊ āthoninus reſcripſerunt ⁊ q̄dā
principes in q̄dam alio caſu idē ius ſtatu
erunt videlicz in tali caſu. Quidā fec̄ teſta
mētū ⁊ ī teſtamēto ſuo q̄dam p̄dia lega-
uit. p. ⁊ poſtea eadem p̄dia pe. legata pi
gnori obligauit. inā recte in hoc caſu re-
ſcripſerūt teſtatorē obligādo p̄dia legata
legatū nō videri ademiſſe ⁊ ideo legata-
rius cū herede experiri poterit actione ex
teſtamēto vt predia a creditore luat. ⁊ qḋ
dixit ſupra quādo teſtator totam rem le-
gatam alienauit: idē iuris ē ⁊ ſi partē rei
legate alienauerit. nā in parte nō aliena-
ta ita demū valet legatū ſi teſtator nō ad
imēdi animo eā alienauit. ⁊ hec dicuntur
vſq; ad illū. §. Si quis debitori ſuo. In
p̄ſenti. §. ita pone caſum. Quidā habuit
debitorē in. c. ⁊ in teſtamento ſuo legauit
debitori ſuo liberationē mō quero vtrum
valeat huiuſmodi legatum: ⁊ reſpondet
iuſtinia. ꝙ ſic. nam ſi quis debitori ſuo li-
berationē ſiue quittationem legauit in h̄
caſu vtile ē legatum. ⁊ neq; ab ipſo debi-
tore: neq; ab herede debitoris vel a quo-
cunq; alio eius ſucceſſore heres teſtatoris
aliquid conſequi poterit. ſed etiam debi-
tor cui liberatio legata ē cum herede teſta
toris agere poterit vt eū liberet. Et nō ſo
lum in caſu predicto valet legatum vi
delicet quando liberatio legata ē ſed etiā
ſi dilatio debita legata ſit valet legatum
vicz quando dilatio debiti legata ē. pōt
enim teſtator iubere ne heres ſuus vſq;
ad aliqḋ certum tempus a debitore petat
ſed licz dixerim tibi valere legatū libera-
tionis: ſecus tñ ē in caſu conuerſo. nam ſi

debitoꝛ qđ dꝫ pure creditoꝛi ſuo eidē lega
uerit īutile ē legatū. ꝛ h̄ ē vꝫ ſi nihil pl'
ē in legato q̄ꝫ in debito. qꝛ in hoc caſu le-
gatarius nullā vtilitatē ex hmōi legato
habiturus ē. ꝛ hoc vꝫ ē qñ pure debitū
legauit. ſꝫ ſi debitoꝛ qđ in diē vel ſub con
ditiōe dꝫ creditoꝛi ſuo pure legauit eidē
in h̄ caſu vtile ē legatū. videlicꝫ ꝓpť mo-
dū repreſentationis. qꝛ illđ qđ p̄mo erat
ī diē vel ſub cōditione debitū p legatum
mortuo teſtatore purificatū ē. ſed quid ſi
viuo teſtatore dies venerit vel cōditio ex
titerit nunq̄d euaneſcit legatū: ꝛ certe vi
debať q ſic. cū debitū p aduētū diei vł cō
ditionis iā ſit effectū purū. ꝛ ita nihil am
plius ē in legato q̄ꝫ ī debito. pap. tñ in h̄
caſu ſcripſit nihilomin' valere legatū. ꝛ
hoc iđ qꝛ ab initio tenuit ꝛ certe ſnīa pa-
pi. ē vā. nō eñ placuit nobis ſnīa quoꝛū
dā exiſtimātium in h̄ caſu extinctū eſſe le-
gatū qꝛ in eā cām peruenit a q̄ incipe non
pōt. ꝛ hec dñr vſqꝫ ad illū. §. Sꝫ ꝛ ſi vxori
caſus q̄ ſequūtur planiſſimi ſunt vſqꝫ ad
illū. §. Si peculiū. In pñti. §. ita po. ca. q̄
dā in teſtō ſuo legauit peculiuꝫ ꝛ viuo te-
ſtatore augmētatuꝫ ē: vel forte diminutū
ē. mō q̄ro cuius lucro vł piculo hmōi au
gmentatio ꝛ diminutio peculij ē. Ad h̄
rñdet iuſti. generaliť q ſi peculiū legatuꝫ
fuerit q̄cq̄d viuēte teſtōre peculio acceſſe-
rit vel diſceſſerit ſine dubio legatarij dā-
no vł lucro cedit. ꝛ in h̄ caſu ſi augeť vł di
minuiť peculiū viuēte teſtatore nō refert
vtrū legeť ſuo ꝓprio cū libertate an ali-
cui extraneo: ſec' tñ ē ſi augeať peculium
poſt mortē teſtatoꝛis añ aditā hereditatē
nā ſi ſeruus hereditari' aliq̄d acq̄ſiuit vł
alio mō peculiū legatū augmentū ſuſce-
pit. iul. ait q ſi ipo ſeruo manumiſſo pecu
liū legatū fuerit q̄cq̄d añ aditā herditatē
peculio acceſſerit ipi ſuo legatario cedit.
ſed ſecus ē ſi peculiū extraneo fuerit lega
tū. in pſona eñ extranei dies legati a moꝛ
te teſtatoꝛis in peculio legato cedit. ꝛ hoc
ē vꝫ niſi ex rebus peculiarib' auctum fu
erit peculiū. in hoc eñ caſu augmentū ex
rebus peculiarib' ꝓcedēs legato cedere
dꝫ. ꝛ hec dicūtur vſqꝫ ad illū. §. Peculiuꝫ
aūt. In pñti. §. ita po. ca. q̄dā cōdidit te-
ſtamētū ꝛ in teſtamēto ſuo ſtico q̄ valde
pīgue habuit peculiū legauit libertatem
nulla mētione facta de peculio: mō quero
vtrū legādo libertatē videať legaſſe pe-
culiū. ꝛ rñdet q nō. nā peculiū niſi expſſe
fuerit legatū ſeruo manumiſſo: nō debeť
ꝛ h̄ vꝫ ē in vltima volūtate: ſecus tñ ē
inť viuos. qꝛ ſi manumiſerit videť ei do-
naſſe peculiū: niſi illud expreſſe ademe-
rit. ꝛ ita diuus ſeuerus ꝛ āthonin' reſcri
pſerūt. Sꝫ po. q̄dam legauit ſeruo ſuo pe
culiū iſte ſeruus idēqꝫ legatarius multa
de peculio īpēdit in rōnes dñi ꝛ ita dñs
factus ē debitoꝛ peculiaris. mō q̄ro vtruꝫ
ſeru' mortuo teſtatore ab herede dñi pete
re poſſit illud qđ in rōnibus dñi īpende
rat. Et rñdet q nō: nā ij dē p̄ncipeſ ſcꝫ ſeue
rus ꝛ āthoninus in h̄ caſu reſcripſerūt pe
culio legato ñ videri id relictū ſuo vt peti
tionē hēat pecunie quā in rōnes dñicas ī
pendit. ꝛ hec dñr vſqꝫ ad illum. §. Idē
reſcripſerūt peculio. Po. igiť ſic ca. q̄dam
legauit ſeruo ſuo libertatē his v̄bis. vo-
lo q ſuus meus redditis rōnib' liber ſit
ꝛ de peculio reliqua ſoluātur. i. ea in q̄b'
apparuerit eum mihi teneri: mō q̄ro vtrū
teſtatoꝛ his verbis videatur legaſſe pe-
culiū. Et rñdet q ſic: nā p̄dicti duo princi-
pes reſcripſerūt peculiū videri legatū cū
rōnibus redditis ſeru' liber eſſe viſus ē ꝛ
ex ipo peculio reliq̄ inferre. ꝛ hec dicitur
vſqꝫ ad illū. §. Tam aūt corpales res. Ce
teri caſus q̄ ſequūtur in p̄te iſta planiſſi-
mi ſunt vſqꝫ ad illum. §. Legari aūt. Ca-
ue tibi tamen in. §. Optionis legatū. qꝛ
iuſti. recitat quandam antiquitateꝫ circa
legatum optionis quam per ſuam conſti
tutionem correxit. vt ibidem dixit. littera
tamen euſdem. §. in ſe planiſſima ē. Ex-
pedita. v. parte principali iſtius titu. in
qua determinauit iuſti. q̄ res legari poſ
ſunt. hic accedit ad. vi. partem ꝛ determi
nat quibus poteſt legari vnde po. ſic ca.

Dñe iã video q̃ res legari pñt. dicatis mi
hi ſi placet q̃bus legari pñt. Et ipe rñdet
ꝙ illis cũ q̃bus teſtamẽti factio ē id ē ad
quorũ vtilitatē teſtm̃ fieri pōt. ſ; ſcdm̃ an
tiqua iura multe erãt perſone q̃bus lega
ri nõ poterat. Incerti eñi pſonis neq; le
gata neq; fideicõmiſſa reliqui olĩ ꝯceſſu;
erat. ⁊ hoc intm̃ ſm iura antiq̃ obtinuit:
vt nec etiã miles ĩcerte pſone legare potu
erit. ⁊ ita diuus adrianus reſcripſit. Sed
po. dñe iã video ꝙ olim incerti pſonis le
gari nõ poterat. ꝓ deo ſi plac; dicati q̃ per
ſona cẽſebat̃ ĩcerta. Ad hoc rñdet: amice
ĩcerta pſona videbat̃ quã teſtator ĩ opini
one ĩcerta in aĩo ſuo ſubiciebat. veluti ſi
q̃s dicat in hunc modũ q̃cũq; filiã ſuã fi-
lio meo ĩ matrimonio copulauerit heres
meus illi fundu; ſempronianũ dato: na;
in hoc caſu hm̃oi legatũ incerte pſone vi
debat̃ relictũ. ⁊ ſilr in h̃ caſu veluti ſi q̃s
ita dicat. vel qui poſt teſtamẽtũ ſcriptum
p̃mi cõſules deſignati erunt heres meus
c. dato. nã in hoc caſu incerte perſone ſicu
ti in ſupiori caſu legari videbat̃. ⁊ multe
alie ſpecies repiri poſſunt in q̃bus incer-
te pſone legari videbat̃. incerte pſone da
ri veluti ſi q̃s ita dicat illũ ſeruũ q̃ p̃mum
aſcenderit capitoliũ liberũ eſſe volo. olim
eñi libertas hoc mõ data inutilis erat. et
hoc iõ q̃ꝛ placebat ſuos nominatim libe-
ros fieri. S; lic; dixerim tibi ĩcertis per-
ſonis legari antiq̃tus non poſſe ſub certa
tñ demõſtratione. i. ex certi pſonis ĩcerte
pſone etiam olim recte legabat̃. veluti ſi
q̃s ita dicat. ex cognatis tuis qui nũc ſũt
q̃cũq; filiam meam ĩ vxorē duxerit. heres
meus illi fundum ſempronianum dato.
Nã in caſu iſto lic; incerte perſone vide-
bat̃ relictũ rõne tñ demõſtratiõis etiã olĩ
valebat. ſ; l; dixerĩ tibi legata vl̃ fideicõ.
ĩcertis relicta olĩ nõ valere. cautũ tñ erat
ſacris cõſtitutiõib⁹ talia legata vl̃ fideic.
per errorē ſoluta repeti nõ poſſe. ⁊ hec di-
cuntur vſq; ad illum. §. Poſtumo quoq;
alieno ⁊c. Adhuc ꝓſequit̃ iuſti. i. §. p̃ſenti
materiã ſuam determinãdo q̃bus lega-
ri nõ pōt. vñ po. ſic ca. Dñe iã video plu-
res pſonas quibus olim legari nõ pote-
rat: nunq̃d ſunt adhuc plures pſone qui
bus olĩ legari non poterat. Et rñdet ꝙ ſic
nam poſtumo alieno olim inutiliter lega
batur. ſ; dixi. Dñe ſi plac; dicati m̃ quis cẽ
ſetur poſtumus alienus. Ad hoc reſpon-
det. amice alienus poſtumus ē q̃ inter he
redes ſuos heres teſtatoris futurus nõ ē
ſicuti nepos ex filio emancipato cõceptus
extraneus poſtumus erat auo. ⁊ hec oĩa
ſup̃dicta ſm iura antiqua obtinebãt ſed
nõ ſolũmõ omnia ſupradicta ab eo. §. In
certi. ſ; etiã ſpẽm circa poſtumũ alienum
correximus. nã in ca. noſtro quedã ꝯſtitu
tio poſita ē per quã q̃dem cõſtitutionem
etiã huic pti remediũ adhibuim⁹ nõ ſolũ
ĩ hereditatibus vt alicuius poſtumus he
res inſtitui poſſit. ſ; etiã in legatĩ ⁊ fideic.
⁊ hoc euidẽter ex ipius ꝯſtitutionis lectõ
ne clareſcit. Sed quanq̃; dixerĩ tibi incer
tis pſonis auct. noſtre cõſtitutiõis hodie
legari poſſe tutor eñi ĩcertus nõ ſolũ ſm
antiqua iura. ſed etiã ꝑ noſtrã ꝯſtitutiõe;
dari nõ debet. ⁊ hoc iõ q̃ꝛ certo iudicio d;
q̃ſq; ꝓ tutela ſue poſteritati proſpicere
⁊ lic; ſup̃ dixerĩ alieno poſtumo ſm iura
antiqua legari nõ poſſe. alienus tñ poſtu
mus ⁊ olim de iure p̃terio ⁊ hodie pōt he
res inſtitui de iure ciuili. ⁊ hoc ē v̾um niſi
ſit ĩ vtero illius mulieris q̃ de iure noſtra
vxor eſſe nõ pōt. ⁊ hec dicitur vſq; ad il-
lum. §. Si q̃s ĩ noĩe. Po. igit̃ ſic ca. ĩ h̃. §.
q̃dã fec̃ teſta. ⁊ ĩ teſtõ legauit cuidam. c. ſ;
tñ errauit in noĩe legatarij. nã cũ deberet
dicere. Dñe lego titio dicebat lego ſem-
pronio. vnde ꝯſtabat de pſona legatarij
mõ quero vtrũ hm̃oi error viciet legatu;
Et rñdet ꝙ non. ſi q̃s eñi in noĩe cognomi
ne vel agnoĩe vel prenoĩe legatarij erra-
uerit ſi tñ de pſona ꝯſtat nihilominus va
let legatũ. ⁊ idē ſeruat̃ in heredib⁹ ĩſtitue
dis. vt ſi q̃s errauit in noĩe cognoĩe pre-
nomine ipius heredis inſtituti nihilomi
nus valet ĩſtitutio ſi de pſona heredĩ cõ
ſtat ⁊ certe in vtroq; caſu h̃ optima rõne

ſtatutū fuit. Noīa eñ ſignificandoꝝ ho-
minū grā īuenta ſunt. igit̄ ſi ꝑ qđcūqꝫ ali
ud iudicium intelligāt̄ nihil refert. vñ ar
gumento huius regule cauet̄ falſa noīa-
tione legatū nō ꝑimi. Eſt eñ quedā alia
iuris regula qua cautū eſt falſa demōſtra
tione legatū nō viciari: veluti ſi q̄s ita le-
gauerit ſtichū ſeruū vernā titio do lego: lꝫ
eñ ſtichus nō verna ſed emptus ſit ſi tñ
de pſona cōſtat: nō obſtante hmōi falſa
demōſtratōe valet legatuꝫ: ꝛ ſimilit̄ ſi ita
demōſtrauerit teſtator: ſtichū ſeruū meuꝫ
quem a ſeio emi titio do lego. licet eñ ab
alio emptus ſit nihilominus valet lega
tum ſi de pſona ſerui ꝯſtat. ꝛ ſicut dixi ti-
bi ſcire debes ꝙ longe magis adiecta cau
ſa legato legatū nō viciat: veluti ſi quis
ita dixerit: titio q̄ abſēte me negocia mea
vtilit̄ curauit vel geſſit ſtichū do lego: vl̄
ſi ita dixerit titio: qꝛ patrocinio eius a ca-
pitali crimīe liberatus ſum ſtichū do le-
go nam ſi ita dixerit valet legatū. licꝫ eñ
titius legatarius negocia teſtatoris nūꝗ̄
geſſerit: neqꝫ teſtator patrocinio titij lega
tarij a capitali crimīe liberatus ſit: ī vtro
qꝫ tñ caſu legatū valet. ſed aliud ius ſta-
tutū ē ſi hmōi cā ꝯditionalit̄ enūciata ſit:
veluti ſi q̄s dixerit hoc modo: ſi negocia
mea curauerit funduꝫ do lego: nā in hoc
caſu ita demū valet hoc legatū ſi cōditio
extiterit. ꝛ hec dicunt̄ vſqꝫ ad illū. §. In ꝓ
uo heredis. Adhuc ꝓſequit̄ iuſti. ma-
teriā ſuaꝫ determinādo q̄bus legari pōt.
vñ po. ſic ca. in hoc. §. Dñe quidā fecit te-
ſtamentū ꝛ in teſtō ſuo titiū inſtituit here
dem ꝛ ſticho ſeruo ipius heredis inſtituti
legauit fundū: mō q̄ro vtrū hmōi legatū
valeat. Ad h̄ rñdet iuſti. diſtinguēdo vtꝝ
ſeruo heredis īſtituti pure vel ſub ꝯditōe
leget̄. nā ſi pure leget̄ īutile ē legatuꝫ nec
q̄cꝫ ꝓficit etiā ſi viuēte teſtatore ꝓuus le
gatarius de ptāte heredis exiterit. illđ eī
qđ īutile foret ſi ſtatim poſt te. fcm̄ teſta
tor deceſſiſſꝫ nō dꝫ iō valere: qꝛ teſtator di
utius vixit. ſub ꝯditōe tñ ꝓuo heredis re-
cte legari pōt. nā in hoc caſu ſi tpe exñtis

cōditionis in ptāte heredis nō ſit legatū
valet: ſꝫ q̄cꝫ dixerim tibi ꝓuo heredis in
ſtituto dño ipius ſine ꝯditōe legari poſſe
nō dubitat̄: veluti ſi q̄s ita dixerit ſtichuꝫ
ſeruū ſempronij heredē inſtituo: ꝛ poſtea
adiecerit ſempronio dño ſtichi heredis ī-
ſtituti fundū do lego. nā in hoc caſu q̄cꝫ-
uis ſtatim poſt fcm̄ teſtm̄ teſtator deceſſe
rit: nō tñ apud euꝫ q̄ heres ſit dies legati
cedere intelligit̄. ꝑ ſeruū eñ inſtitutum ſi
añqꝫ iuſſu dñi adierit hereditatē in alteri
us ptāte trāſlatus fuerit alij hereditas ac
quiri poterit. vel ſi forte ipe ꝓuus añ adi-
tionē a dño ſuo fuerit manumiſſus tunc
eñ ipe heres efficit̄ ꝛ placet legatuꝫ vtile
eſſe. ſꝫ ſi ille ſeruus in eadē cā ꝑmāſerit ꝛ
viuēte dño eodēqꝫ legatario hereditateꝫ
adierit euaneſcit legatū. ꝛ hec dicūt̄ vſqꝫ
ad illū. §. Añ heredis inſtitutionē. Ex
pedita ſexta pte iſtius ti. hic accedit iuſti.
ad. vij. ꝛ vlt̄. ptē in qua corrigit antiq̄ iu
ra circa legata in tribus vel q̄ttuor caſibꝰ
et caſus planiſſimi ſunt ꝛ lr̄a leuiſſima vſ
qꝫ in finē ti. Nota regl̄am canonicā. ſ.
qꝛ inutilit̄ ꝛc̄. Nota ꝙ idē nō pōt eē heres ꝛ
legatarius. No. militū voluntates fauo
rabiles. No. oīa legata valere niſi ſint im
poſſibilia vel legibus interdicta vl̄ aliter
improboſa. Sequit̄ alia rubrica.

De ademptōe ꝛ trāſlatione legatoꝝ.

C Ontinuatio iſtius rubrice ad ſu
perioꝛa patet in hūc modū. Su
pꝛa tractauit iuſti. de legatis: ꝛ qꝛ
qñqꝫ ꝯtingit hmōi legata in totū adimi:
et qñqꝫ de vno legatario in aliū transferri
iddirco poſt materiā legatoꝝ de adēptiōe
et trāſlatōe legatoꝝ tractare intēdit. vnđ
de his tractaturus ſubijcit rubricā de ad-
emptōe ꝛ trāſlatōe ꝛc̄. dicēs. Adēptio le-
gatoꝝ ꝛc̄. Ad euidentiā iſtius ti. diuidas
eū in duas ptes ꝛ planus erit. In quarū
ꝑma pte tractat de ꝑma pte rubrice ſcꝫ de
adēptōe legatoꝝ. In ſcđa pte determiat de
ſcđa pte rubrice. ſ. de trāſlatōe legatoꝝ pꝛi
ma ps durat vſqꝫ ad illū. §. Transferri qꝫ
ibi incipit ſcđa ꝛ durat vſqꝫ in finē ti. ca-

ſus planiſſimi ſunt ⁊ lr̄a planiſſima p̱ to
tum titulū. De lege falcidia.

c Ontinuatio iſtius rubrice ad ſu
perioꝛa patet in hūc modū. Su
pꝛa deſinīauit iuſti. de ademp.
et trāſla. lega. ⁊ qualiter admittāt legata
et qꝛ qn̄qꝫ cōtingit legata bn̄ficio. l. falci.
diminui: idcirco de hac diminutōe dictu
rus ſubijcit rubricā de lege falci. dicens.
Supeſt ⁊c̄. In hoc ti. ita ꝓcedit iuſti. pri
mo ponit ꝯtinuationē ſui ꝓceſſus. ſecun
do aſſignat rōem quare. l. fal. fuit īuenta
et q̄s ſit effectus eius. tercio deter. q̄ndā q̄
ſtionē dubitabilē incidentē circa effectū
l. fal. quarto deter. quo tp̄e inſpicit̄ vtrū
hēat locū rō. l. fal. vel nō. ⁊ ad hoc decla
randū caſus ſubijcit ſpeciales. q̄nto ⁊ vl
timo deter. qualit̄ ⁊ in q̄bus habet̄ rō. l.
fal. ⁊ ad hoc plene declarandū tres caſus
diuerſos ſubijcit. igit̄ ſm̄ hoc ad vberio
rem iuuenū doctrinā diuidas ti. i. v. par
tes quarū p̄ma durat vſqꝫ ad illū. §. Cū
eīm lege. ibi incipit ſecunda ⁊ durat vſqꝫ
ad illum. §. Et cū queſitū eſſet. ibi tercia ⁊
durat vſqꝫ ad illū. §. Quātitas autē. ibi
quarta ⁊ durat vſqꝫ ad illū. §. Cū autē rō.
ibi. v. ⁊ vlt̄. ⁊ durat vſqꝫ in finem ti. Po.
igit̄ ſic ca. ī p̄ma pte. dn̄e mlt̄a dixiſtis no
bis circa materiā legatoꝝ ⁊ de adēp. ⁊ trāſ
la. eorūdē. vn̄ videt̄ q̄ ad aliquā aliā ma
teriā decetero poterit̄ transire. ſatis eīm vi
detur q̄ ea q̄ iam dicta ſunt circa materiā
legatoꝝ pn̄t ſufficere. Ad hoc rn̄det iuſti.
amice nō bn̄ tibi videt̄ imo circa materiā
legatoꝝ etiā inſiſtendū eſt adhuc. nā ex
quo de adēptōe ⁊ tranſlatōne legatoꝝ vi
dimus: ſupeſt vt de. l. falci. p̱ quā modus
legatis nouiſſime īpoſitus eſt diſpiciam᷒
et hec in p̄ma. Sed po. in ſcd̄a. Domi
ne iam video q̄ vos vultis tractare de le
ge falci. dicatis mihi ſi placet quare fuit ī
troducta. l. falci. ⁊ quis ſit eius effectus.
Ad hoc rn̄det. amice lex fal. optima rōne
fuit introducta ⁊ eius effectus fructuoſus
eſt. cū eīm olim. l. xij. tab. libera erat legā
di ptās intm̄ vt liceret teſtatoribus totū
patrimoniū ſuū p̱ legata erogare: ⁊ nihil
penitus apud heredes ſcriptos relinq̄re:
nā lege. xij. ta. ita cautū erat q̄ ſicuti q̄ſqꝫ
legaſſet rem ſuā ita ius eſſet. idcirco vtile
erat viſū legū latoꝛibus hm̄ōi liberā licē
tiā legandi coartare: qꝛ ꝓpt̄ hm̄ōi plerū
qꝫ moriebant̄ hoīes inteſtati. nā licet he
redes eēnt inſtituti: ſcripti tn̄ heredes pro
nullo hereditatꝫ lucro eā volebāt adire. ⁊
q̄uis etiā ſup̱ hm̄ōi licētia legandi coar
tanda tam lex furia q̄ʒ aconia late ſunt:
neutra earū ad rei ꝯſūmationē ſufficere vi
debat̄: vn̄ nouiſſimo lata ē lex falcidia q̄
cauet̄ ne liceat teſtatorib᷒ plus legare q̄ʒ
dodrātē totoꝝ bonoꝝ vt ſiue vnus heres
ſit inſtitutus ſiue plures apud eū quādo
vnus eſſet inſtitutus vel apud eos quan
do plures eſſent inſtituti: quarta ps toti
us patrimonij ipſius teſtatoris integra re
maneat. ⁊ hec dicunt̄ in ſcd̄a pte vſqꝫ ad il
lum. §. Et cū q̄ſitū. Hic īcipit tercia ps
in qua iuſti. determīat quandā dubitabi
lem q̄ſtionē inſurgentē ex p̄miſſis. vn̄ po.
ſic ca. Dn̄e iā video q̄ effectus. l. fal. talis
ē q̄ teſtator nō pōt legare vltra dodrantē
totoꝝ bonoꝝ vicꝫ vt q̄rta ps patrimonij
ipſius teſtatoris remaneat apud heredes
ſiue ſit vnus heres ſcriptus ſiue plures:
dicatꝫ igit̄ mihi quid iuris ē in tali ca. qui
dam fecit teſtm̄ ⁊ in teſtō ſuo inſtituit du
os heredes ꝓ eq̄s portionibus: puta titi
um ⁊ ſeiū: ⁊ pte titij aut totam exhauſit le
gatis q̄ noīatim reliq̄t a titio p̄ſtāda q̄ ni
hil penitus apud titiū remāſit: aut ſi ali
quid remāſit ſup̱ modū tn̄ pte titij one
rauit: a ſeio vero aut penitus vlla legata
reliq̄t: aut ſi qua ab eo reliq̄t ptē tn̄ dimi
diā portionē eandē integrā penes ipſum
ſeiū dimiſit. ⁊ ita q̄rta ps totius heredita
tis apud ſeiū heredē ſcriptū ſine aliq̄ di
minutōe ſine onere remāſit. vn̄ in hoc ca
ſu multū fuit dubitatū ⁊ q̄ſitū vtrū liceat
titio vltra q̄rtā ptem ſue portionis grauā
to aliquid ex legatꝫ ab eo noīatim relictis
retinere: vt ita bn̄ficio. l. fal. quartā ptem
ſue portionis ſaluam hēat. Ad hoc rn̄det

iuſtinia. amice certe in queſtione ꝓpoſita
placuit vt liceat titio vti bñficio. l. fal. et
hoc ſingulis legatis ab eo relictꝪ intm̃ re/
trahere vt quartã ptẽ ſue portionis ſaluã
hẽat. nõ obſtãte ꝙ q̃rta ps totius heredi/
tatis apud ſeiũ coheredẽ ſuũ ĩtegra rema
net. Nã in ſingulis heredibus rõ. l. falci.
habẽda ẽ: vt q̃libet quartã ſue portionis
ſaluã habeat. ⁊ hec dicunt̃ in tercia parte
vſqꝫ ad illũ. §. Quãtitas aũt. Hic inci/
pit q̃rta ps in qua ſic po. ca. Dñe iam vi/
deo ꝙ bñficio. l. fal. ſingul' heredibus ꝓ/
uiſum ẽ: ſꝫ dicatis mihi ſi placet quo tpe
inſpiciat̃ vtrũ. l. fal. locũ hẽat. Ad hoc rñ/
det. amice q̃titas patrimõij a teſtatore re
licta ad quã rõ. l. fal. reducit̃ tpe mortꝪ ip
ſius teſtatoris inſpiciat̃ ſicut manifeſte liq̃t
in tali exẽplo. Quidã hẽbat. c. aureos in
bonis ipe laborãs in extremis cõdidit te/
ſtamentũ ⁊ in teſtõ inſtituit heredẽ: ⁊ cẽ
tum aureos legauit ⁊ ita totũ patrimoni
um ſuũ exhauſit legatꝪ: vñ mortuo teſta/
tore bñficiũ. l. fal. locum ſibi vendicabat.
Sed quid ſi añq̃ꝫ heres adient heredita/
tem bona hereditaria ꝑ fuos hereditari/
os vel ex fetu pecoꝝ vel ex partu ancilla/
rũ intantũ ſunt aucta ꝙ omibus legatis
inſolidũ ſolutis heres quartã partẽ toti'
hereditatꝪ vel etiã amplius ſaluã habere
poſſit. Et rñdet ꝙ certe huius augmentũ
poſt mortẽ teſtatoris añ aditionẽ heredi/
tatꝪ aduenĩẽs legatarijs nõ ꝓderit: ſed ni
hilominus heres bñficio. l. fal. q̃ tempo/
re mortis ipſius teſtatoris cõpetit vtetur ⁊
quartã ptem a ſingulis legatis detrahet
Et idem iuris in caſu ꝯuerſo obſeruat̃. nã
ſicut augmentũ rerũ hereditariaꝝ añ adi
tam hereditatẽ nõ põt ꝓdeſſe legatarijs:
ita diminutio rerũ hereditariaꝝ eis nõ no
cet. verbigrã ponamus retento ꝑmo the
mate ꝙ ille qui hẽbat. c. in bonis legauit
lxxv. ⁊ ita reliq̃t q̃rtam ptem hereditatis
vñ mortuo teſtatore rõ. l. fal. locũ ſibi vẽ
dicare nõ poterit: ſed tñ añ aditionẽ here
ditatis bona hereditaria intantum decre
uerunt incẽdijs forte aut naufragijs aut

forte ꝑ mortẽ fuoꝝ aut pecoꝝ vt. lxxv. tẽ/
pore aditionis in hereditate vix ĩueniebã
tur. certe in hoc caſu hmõi diminutio le/
gatarijs nõ noceret ãmo nihilomin' heres
ad ꝑſtationẽ legatoꝝ inſolidũ tenet̃ Sed
forte obiceret aliq̃s ſic: hoc videt̃ iniquũ
vicꝫ cõpelli adire heredẽ hmõi dãnoſam
hereditatẽ ⁊ nihil lucrari. ad iſtam tacitã
obiectionẽ rñdet iuſti. in lr̃a aciſi facta eſſꝫ
ſibi dicẽs. amice hoc nullatenus damno
ſum ẽ heredi: nã liberũ habꝫ arbitriũ nõ
adire hereditatẽ ⁊ ita hmõi ꝑiculũ euita/
re. vñ in hoc caſu neceſſe ẽ ipis legatarijs
cũ herede de certa portione legatoꝝ reci/
pienda paciſci ne heres deſerat teſtamen
tum. ⁊ ita deficiẽte teſtõ legata in eo relic
ta nõ debeant̃. Hec dicunt̃ in q̃rta parte
vſqꝫ ad illũ. §. Cũ aũt rõ. Po. igit̃ ſicca. ĩ
hac parte. Dñe video q̃re. l. fal. fuit intro
ducta ⁊ q̃s eius effectus ſit ⁊ quo tpe ſpe/
ctat̃ vt. l. fal. locũ ſibi vẽdicet: ꝓ deo dica
tis mihi ſi placet in q̃bus rebus locum ſi
bi vẽdicet. l. fal. Ad hoc rñdet. amice cuꝫ
rõ. l. fal. petit̃ ꝑmo deducit̃ omne es alie/
num. i. q̃cquid teſtator tpe mortꝪ alijs de/
bebat. Itẽ impenſe circa funus teſtatoris
facte: ⁊ etiã ꝑcia ſeruoꝝ manumiſſoꝝ ſimi
liter deducunt̃: ⁊ facta tali deductõne tũc
deinde in reſiduo habet locuꝫ rõ. l. fal. vt
ex eo q̃rta ps integra apud heredes rema
neat: ⁊ tres ptes reſidue int' legatarios ꝓ
rata portione eius qđ cuiqꝫ legatarioꝝ re/
lictũ fuerit diſtribuãt̃. Ponamus igit̃ ꝙ
aliq̃s hñs patrimoniũ. cccc. aureoꝝ q̃dri
gentos aureos legauerit. certe in hoc cãu
quarta ps ſinguloꝝ legatarioꝝ de ſingul'
legatis detrahi dꝫ: vt ꝑ hmõi detractionẽ
q̃rtam ptem. c. heres ſcriptus. l. fal. bñfi/
cio hẽat. ⁊ eſt verum hoc qñ tantũ erat le/
gatũ q̃tũ erat in patrimonio. Sed po. re/
tento ꝑmo themate ſcꝫ ꝙ ille q̃ hẽbat in
patrimonio quadringẽtos aureos lega/
uit. ccc. l. ⁊ ita. vij. ps quadringẽtoꝝ apđ
heredẽ remãeat: in hoc caſu heres nõ q̃r/
tam ſꝫ tm̃ octauã partẽ de ſingul' legatis
detrahet retẽta pte octaua quã ſaluã ha/

buit hac.ſ. octaua a ſingulis legatis de-
tracta q̄rtā totius patrimonij integrā ha-
beat.ſ; po.retēto p̄mo themate ꝙ teſtator
hn̄s quadringētos aureos in bonis lega
uerit q̄ngētos: ⁊ ita plus legauerit q̄ꝫ erat
in patrimonio. in hoc caſu p̄mo.c.in qui
bus exceſſit patrimoniū detrahēda ſunt:
id eſt ꝑinde hn̄da acſi nō eſſent relicta: et
poſtea q̄rtam ꝑtem ſingulis legatarijs d̄
trahit heres.⁊ ſic p̄mo detrahendū eſt qđ
vltra patrimoniū teſtatoris relictū eſt.et
poſtea illud qđ ex bonis teſtatoris ſupeſt
apud heredē remanere opꝫ.⁊ hec dicūt̃
in ſexta ⁊ vltima ꝑte vſqꝫ in finē tituli.

De fideicōmiſſarijs hereditatibus

Continuatio iſtius rubrice ad ſu
periora patet in hūcmodū. Di
ctū eſt.ſ̄.de legatis ⁊ de adēpti
one ⁊ trāſla.lega.⁊ qualit̃ legata q̄nqꝫ ꝑ
l.fal.minuūtur: ſ; q: iuſti.ꝓmiſit ſe de fi-
deicō.tractaturū poſt materiā legatoꝝ vt
ſ̄.de lega.in.§.ſed nō vſqꝫ.in illo ꝟſiculo
ſed ne in p̄mis.idcirco qđ ꝓmiſit hic ſol-
uere intēdit.ſ; q: fideicōmiſſoꝝ q̄dā gn̄a
lia quedā ſpecialia.iō hic de gn̄alibus tā
q̄ꝫ de dignioribus p̄mo tractare intendit.
vn̄ de his dicturus annectit rubricā de fi
deicō.hereditatibus dicēs. Nūc transea
mus ⁊c̄. Qm̄ titulus iſte aliquātulum ꝓ-
lixus ē:ad vberiorē inuenū doctrinā diui
das titulū in q̄nqꝫ ꝑtes p̄ncipales. In q̄
rum p̄ma ꝑte ponit iuſti. ꝯtinuationē ꝓ-
ceſſus ſui. In ſecūda ꝑte tractat de fidei-
cōmiſ.in teſtamē. relictū ſ̄m iura antiqua
In tercia deter.de fideicō.relictis in teſtō
ſ̄m iura noua. In q̄rta deter.qualit̃ fidei
com.relinquit̃ ab inteſtato. In q̄nta ⁊ vl
tīa ꝑte ponit quoddā ſpeciale bn̄ficiū qđ
ipe iuſti.in fauorē vltimarū voluntatū ⁊
ad pleniorē ꝓuiſionē fideicō.introduxit.
p̄ma ps durat vſqꝫ ad illū.§.Sciendum
ibi incipit ſecūda ⁊ durat vſqꝫ ad illuꝫ.§.
Sed q: ſtipulatōes.ibi tercia ⁊ durat vſ-
qꝫ ad illū.§.Preterea inteſtatus.ibi q̄rta
et durat vſqꝫ ad illū.§.Et q:.ibi q̄nta ⁊ vl
tima ⁊ durat vſqꝫ in finē tituli. Po.igit̃
ficca.in prima ꝑte Dn̄e multa iā dixiſtis
nobis circa materiā legatoꝝ:ꝓ deo dicatꝭ
mihi q̄d ꝓponitis in hac materia facere.
Ad hoc r̄ndet.amice certe ex quo expedi-
ta ē materia legatoꝝ.nūc ad fideicō.titu.
tranſeundū eſt.⁊ p̄mo de fideicō.heredi-
tatibus breuit̃ videamus.⁊ hec dicuntur
in p̄ma ꝑte vſqꝫ ad illū.§.Sciendum eſt.

In hac ſecūda ꝑte ſic ꝓcedit. primo d̄
terminat qualit̃ olim relinq̄bant̃ fideicō.
in teſtō ⁊ q̄re appellata ſunt fideicō.⁊ per
quē ⁊ qua rōe ad iuris neceſſitatē primo
fuerūt introducta.⁊ licꝫ ſe ꝓmiſerit dictu
rum tm̄ de fideicō.hereditatibus:tn̄ q̄dā
ponit cōīa tam in gn̄alibus q̄ꝫ ſpecialibꝰ
fideicō.ſecūdo determīat q̄d exigat̃ ad h̄
ꝙ aliq̄s poſſit fideicō.gn̄ale in teſta.reli
querc.tercio deter.q̄d iuris erat oli qn̄ re-
ſtituebat̃ fideicom. hereditas ex ſenatuſ-
con.tre.qđ primo erat introductū circa fi-
deicō.q̄rto deter.q̄d iuris erat qn̄ reſtitue
bat̃ fideicō.heredi.ex ſenatuſcō.pegaſia-
no:⁊ rōem p̄mittit quare pega.ſenatuſc.
fuit introductū. Et ad declarationē natu
re ſenatuſcō.caſus ſubijcit ſpeciales det̃-
minādo in q̄bus caſibus vendicabat ſi-
bi locū tre.ſenatuſcō.⁊ in q̄bus pegaſia.
⁊ in quo illa duo ſenatuſcon. differebant
⁊ ꝯueniebāt.⁊ ſ̄m hoc ſubdiuidas ſecun
dam partē principalē in quattuor ꝑtes.q̄
rum prima durat vſqꝫ ad illū.§.In pri-
mis igit̃.ſecunda ibi incipit ⁊ durat vſqꝫ
ad illum.§.Sed q: heredes ſcriptꝰ.ibi ter
cia ⁊ durat vſqꝫ ad illum.§.Reſtituta.ibi
quarta ⁊ durat vſqꝫ ad terciā ꝑtem princi
palē iſtius ti.vicꝫ vſqꝫ ad illuꝫ.§.Sed q̄a
ſtipulatōes. His igit̃ ad maiorē euidētiā
materie ſub cōpendio p̄notatis ita po.ca
ſum. Dn̄e iā video ꝙ vultis tractare de fi
deicō.here.dicatis mihi mō ſi placet q̄lit̃
erant introducta fideicō.⁊ q̄re ſic appella
bant̃. Ad hoc r̄ndet.amice ſcire debes ꝙ
olim oīa fideicō.tā gn̄alia q̄ꝫ ſpecialia pri
mitiuis tꝑibus īfirma erāt.q: nēo īuitus
hmōi fideicō.de q̄bus erat a teſtatore ro-
gatus ſoluere cogebat̃.⁊ ꝓ filijs ſpurijs ⁊

ceteris nõ capacibus q̃bus teſtatores nõ poterãt h̃ditates ⁊ legata in teſtõ ſuo relinq̃re fuerũt fideic. introducta: vñ ſb̃ hac cautela relinq̃bãt. nã fideic. q̃ cape poterãt ex teſtõ cõmittebãt. ⁊ iõ fideicõ. appellata ſunt q꞉ nullo vinculo iuris ĩnodata erãt: ſꝫ tm̃ pudori eoꝝ cõmittebãt teſtatores hm̃õi fideicõ. ſoluere ſꝫ nõ cogebant. ⁊ ita hec vſq꞉ ad tp̃s diui auguſti obtinebãt poſtea xo pꝰ diuꝰ auguſtꝰ gr̃a pſonarũ capaciũ q꞉ fideic. defraudabãt motus fideic. hm̃õi ad iuris neceſſitatẽ induxit. vñ q꞉ aliq̃ñ p fidẽ ſuam vel p ipſius pn̄cipis ſalutẽ aliq̃s rogatus non ſoluebat fideic. iõ ppter magnã quorundã pfidiam qui fidẽ implere recuſabãt p̃cepit ꝯſulibꝰ vt ipi auto. ſuã interponerẽt: vt illi q̃ rogati eſſent fideic. ſoluere ad eoꝝ p̃ſtatõẽꝫ cogerent. ⁊ q꞉ hoc iuſtũ videbat ⁊ populo expediebat paulatim ꝯuerſum ẽ in aſſiduã iuriſdictionẽꝫ: ⁊ p pceſſum tp̄is fauor fideic. in tantũ augebat vt ẽt pprius p̃tor circa hm̃õi fideic. crearet. quẽ fideicõmiſſariũ p̃torẽ appellabãt. ⁊ hec dñr in p̃ma pticula ſecũde ptis p̃ncipalis vſq꞉ ad illum. §. In primis. Hic incipit ſecunda pticl̃a ſecũde ptis p̃ncipalis in qua ſic po. ca. Dñe iam video qualit fideicom. q̃ olim erãt infirma: poſtea p diuũ auguſtũ ad neceſſitatẽ iuris ſunt introducta: pro deo dicatis mihi mõ qualit teſtator in teſtamẽto ſuo rogat aliquẽ ſoluere hm̃õi fideic. Sed anteq̃ꝫ iuſtinia. ſoluat hãc queſtionẽ p̃mittit quoddã aliud ⁊ dicit. amice In p̃mis ſciendũ ẽ q neceſſe ẽ q aliq̃s heres inſtituat in teſta. ⁊ poſtea fidei heredis inſtituti cõmittat vt illã hereditatẽ alicui alij reſtituat. ſi em̃ ſecus fieret teſtamentũ inutile eẽt in quo nullus heres eſſꝫ inſtitutus. ⁊ p ꝯſeq̃ns ea q̃ in illo teſta. relinq̃rent nullius eẽnt momẽti. cũ igit aliq̃s in teſta. ſibi aſcripſit heredẽ puta per talia verba lucius titius heres eſto: poterit poſtea ſic adijcere: lucius titius heres meus cũ p̄mũ poſſis hereditateꝫ adire: eã gaio ſeio reddas ⁊ reſtituas: ⁊ nõ ſolũ de hereditate reſtituẽda poteſt teſtator rogare heredẽ ſuũ ſed etiã de pte h̃ditatis alicui reſtituẽda eũ rogare põt: ⁊ liberũ ẽ ipſi teſtatori vel pure vel ſub ꝯditione: vel ex die certo fideic. tam gn̄ale q̃ꝫ ſpeciale relinquere. ⁊ hec dñr in ſecũda pticula ſecũde ptis p̃ncipalis vſq꞉ ad illũ. §. Reſtituta. Hic incipit tercia pticula ſecũde partis principalis in qua ſic po. ca. Dñe iã video qualit teſtator põt rogare heredẽ inſtitutum vt ipe alicui reſtituat totã h̃ditateꝫ vel eius ptem. ſed po. quidaꝫ inſtituit p. heredẽ ⁊ rogabat eũ p fideic. vt totã hereditatẽ reſtitueret m. modo q̃ro a vob̃ vtꝫ facta reſtitutione ſerui volũtatem teſtatoris p. nihilominꝰ debeat heres cẽſeri. Et rñdet iuſti. q ſic. nã reſtituta hereditate ille heres inſtitutus q̃ nihilominus poſt reſtitutionẽ pmanet heres. fideic. vero cui hereditas reſtituit q̃ñq꞉ loco heredis q̃ñq꞉ loco legatarij h̃ebat. ſed neronis temporibus maximo eneo ſeuero exiſtẽtibus ꝯſulibus factũ fuit ſenatuſcõ. tre. in quo quidẽ ſenatuſcon. cautũ eſt vt ſi h̃ditas ex cã fideic. alicui reſtituta ſit: om̃s actiones q̃ de iure ciui. ipi heredi vel aduerſus heredẽ cõpeterẽt fideic. ⁊ aduerſus ipſuꝫ poſt reſtitutionẽ hereditatis ei tactã darẽtur. ⁊ poſt illud ſenatuſc. p̃tor vtiles actõnes ipi fideic. ⁊ aduerſus ipꝫ q̃ſi heredi ⁊ ĩ eadẽ dare cepit. ⁊ ita mãifeſte liq̃t q ſm ſenatuſc. tre. ille cui ex fidecom. reſtituta erat hereditas q̃ꝫtũ ad emolumentum et onus loco heredis habebat. ⁊ hec dicunt in tercia pte ſecunde ptis p̃ncipalis vſq꞉ ad illum. §. Sed q꞉ heredes ſcripti. Hic incipit quarta ps ſecũde ptis p̃ncipal in qua ſic pone ca. dñe iam video q ſm ſenatuſc. tre. cui reſtituebat hereditas quo ad onus ⁊ emolumentũ loco heredis habebat hereditas quo ad onus: ſꝫ vos dixiſtis mihi ſup̃ q q̃ñq꞉ h̃ebat. Ad hoc rñ det iuſti. q꞉ ẽ. diximus q heredes ſcripti in teſta. totius hereditatĩ poterãt grauari nec p ſenatuſc. tre. aliq̃d remediũ h̃ebant et idcirco h̃ditatẽ ob nullũ vel minimũ

lucrũ adire plerũqȝ recuſabãt: cũ vel totã
hẽdi. vł fere totã ꝑ fidic. reſtituer̃ cogebãt
vñ teſtõ ab hẽdib' ſcripti deſ̃to fideic. ĩ te
ſta. relicta penitus extinguebant. iõ poſt
ea tp̃ibus vaſp. auguſti pega. ꝛ puſione
exñtibus ꝯſulibus factũ erat ſenatuſc. pe
ga. in q̃ quidẽ ſe. con. ſtatutũ fuit vt lice-
ret hẽdi ſcp̃to q̃ rogat' eẽt ꝑ fideic. hẽdita
tẽ reſtituere q̃rtã totius hẽditatꝫ retinere ſi
cuti bñficio. l. fal. ex ſingulꝭ legatꝫ q̃rtã re-
tinere ꝯcedit. ꝛ nõ ſolũ hmõi bñficiũ retẽ
tionis q̃rte in vniuerſitate erat hẽdibus
ꝯceſſuz ſꝫ etiã in ſingulꝭqȝ rebus ꝑ fideic.
relictis eadẽ retẽtio q̃rte ex pega. ſe. con.
heredi indulgebat. vñ poſt ſe. con. pe. he
res ſcriptus occaſione illius q̃rte quã au-
to. pega. retinebat. ille vero q̃ ex fideicõ.
tres ptes hẽditatꝫ r̃cepit loco legatarij pti
arij hẽbat. i. illiuſ legatarij cui ps bonoꝝ
legabat. nã hmõi ſpẽs legati vocabatur
ptitio. ꝛ hoc iõ qꝛ talis legatarius cũ he-
rede ptiebat hereditatẽ ꝛ in hoc caſu ps
heredi. ꝛ fideic. ꝛ heredẽ ſcriptũ q̃ ei reſti-
tuebat hẽditatẽ interponebãt. i. vt lucrũ
ꝛ damnũ hẽditariũ ꝓ rata portione inter
eos cõe eẽt. vñ tũc demũ hẽbat locũ ſe. ꝯ.
tre. qñ nõ totã hẽditatẽ vel vltra dodran
tẽ hẽditatꝫ reſtituere nõ rogabat heres. ꝛ
in hoc caſu ex ſe. con. tre. fiebat reſtitutio.
ꝛ ſine intpoſitõe ſtipulatõis actões hẽdi
tarie in vtrũqȝ vicꝫ hẽdẽ ſcriptũ ꝛ fideicõ.
q̃ loco hẽdis hñtur ꝓ rata portõe diuide-
bant. ſi ṽo pluſq̃ȝ dodrãtẽ vel totaȝ here.
fideic. reſtituere rogabat: tũc ex ſe. cõ. pe-
ga. fiebat reſtitutio: ꝛ heres q̃ ſemel adi-
bat here. ſi ſua volũtate ꝛ ſi cõpulſus hoc
faciebat ſiue bñficio pega. vſus q̃rtã ſibi
retinebat ſiue quartam ſibi retinere vole
bat niſi ꝑ interpoſitionẽ ſup̃dicte ſtipula
tionis ſibi ꝓſpexiſſꝫ vniuerſa onera here
ditaria ꝑ ſe. con. pega. ſuſtinebat: q̃rta tñ
ab herede retẽta etiã ad euitationẽ onerũ
hereditarioꝝ q̃ſi ptis ꝓ pte ſtipulatões ĩ
terponebant q̃ ſolebãt interponi int̃ par-
tiariũ legatariũ ꝛ hẽdẽ. alt̃ ei ab altero ſti
pulabat vt vterqȝ eoꝝ onera hereditaria
ſicut emolumentũ ꝓ rata portiõe ſuſtine
ret. ſi ṽo heres ſcriptus totã hereditatẽ fi
deicõ. reſtituebat. in hoc caſu empte ꝛ vẽ
dite hẽditatꝫ ſtipulatõ es int̃ ip̃m heredeꝫ
ꝛ fideic. interponebant. ꝛ hec dñr vſqȝ ad
illũ. §. Sꝫ ſi recuſat. Adhuc ꝓſequit iu
ſti. in hoc. §. q̃rtam ptem ſcd̃e ptis p̃ncipa
lis aſſignãdo quandã ꝯuenientiã int̃ ſe.
con. tre. ꝛ pega. vñ po. ſicca. dñe iam vi-
deo in quo caſu hẽbat locũ ſe. con. tre. olĩ
ꝛ in quo caſu locũ hẽbat pega. ꝛ q̃ fuit rõ
ſue ĩuentionis pegaſiani. ꝛ in q̃bus diffe
runt illa duo ſenatuſcõ. ꝓ deo dicatis m
ſi placꝫ ſi ĩ aliquo caſu cõueniẽtiã habeãt
illa duo ſenatuſc. Ad hoc r̃ndꝫ iuſti. q' ſic
dictũ eſt eñ ſup̃ q̃d iuris ẽ qñ heres ſcrip
tus ſua ſpõte adibat ꝛ reſtituebat hẽdita
tẽ: ſꝫ certe ſi ſcriptus heres recuſauerit he
reditatẽ adire: qꝛ dicit eã ſibi ſuſpectã eſſe
q̃ſi dãnoſam ĩ h̃ caſu cauebat ſe. ꝯ. pega.
vt d̃ſiderãte fideic. ſibi reſtitui hereditatẽ
iubẽte p̃tore ſcriptus heres hẽditatẽ adi-
re ꝛ reſtituere fideic. cõpellebãt: ꝛ tũc oẽs
actiones hereditarie ipi fideicõ. ꝛ aduer-
ſus eũ auto. pega. ſe. con. facta fuiſſꝫ reſti
tutio ꝛ in hoc caſu qñ heres coactus here
ditatẽ reſtituit ſtipulatõ es a pega. deſcẽ-
dẽtes nõ erãt neceſſarie. qꝛ ſine intpoſitio
ne cuiuſlibet ſtipulationis ſit̃ heredi ſcri
pto q̃ coactus hereditatẽ reſtituebat ple-
na dabat ſecuritas. ꝛ oĩs actõ es hẽdita
rie ipi fideicõ. ꝛ in eũ trãſſerebant. in hoc
eñ caſu vtrũqȝ ſenatuſc. quo ad mentem
ꝯcurrebat. ꝛ hec dñr vſqȝ ad illũ. §. Sꝫ qꝛ
ſtipulatõ es. ꝛ ita expedita ẽ ſcd̃a ps prin
cipalis iſtius ti. Hic accedit iuſtini. ad
terciã ptem p̃ncipalẽ in qua corrigit anti-
q̃tateꝫ circa fideicõmiſſa gñalia. ꝛ in hac
pte ſic ꝓcedit. p̃mo aſſignat cãm q̃re ꝛ q̃d
de ſtatutꝫ ſenatuſc. pega. penitus ãputa-
uit: ꝛ q̃d ex eis ſtatutis in ſenatuſcon. tre.
trãſtulit: ꝛ q̃d iuris ẽ hodie ſi ꝑ fideicõ. re
ſtituta fuerit hereditas ex ſe. con. tre. ſiue
heres totã hereditatẽ reſtituerit ſiue q̃rtã
ſiue minus q̃rta ſiue aliquã quotã ptem
hereditatꝫ reſtituerit. ſcd̃o deſiniat q̃d iu

ris eſt qñ reſtituit̃ hereditas fideicō. ex ſe
natuſcō. tre. aliqua certa re vel q̄ntitate
penes heredē retēta. ⁊ ſm̄ hᷓ hec tercia ps
p̄ncipalis pōt ſubdiuidi in duas partes:
quarū prima durat vſq3 ad illū. §. Si q̄s
vna aliqua re. ibi incipit ſcd̄a ⁊ durat vſ-
q3 ad quartā ptem p̄ncipalē vicȝ vſq3 ad
illū. §. Preterea īteſtatus. Po. igit̃ ſic ca.
Dñe iam video in q̄bus ſe. con. tre. ⁊ ſe-
natuſc. pega. differebāt ⁊ in q̄bus ꝯueni
ebant: nūq̄d remanet adhuc hodie vtrū-
q3 in ſuo vigore. Ad hoc rñdet q̄ nō. cum
em̄ ſtipulationes ex pega. ſe. con. deſcen-
dentes nō ſolū modernis ſȝ etiā ipi anti-
quitati diſplicuerit ⁊ papi. homo excelſi
ingenij eaſdē ſtipulatōes in q̄buſdā ca-
ſibus captioſas appellat. ⁊ nobis magis
ſimplicitas q̄3 difficultas in legibus pla
cet. iō relatis nobis oībus tam ſimilitu-
dinibus q̄3 differētijs vtriuſq3 ſe. con. cō-
placuit abrogatio ſe. con. pega. qd̄ poſtea
circa fideicō. hereditates īuentū erat. om
nem ei⁹ autoritatē ſena. cō. tre. attribuere
vt hodie ex ſolo ſena. con. tre. fideicōmiſ-
ſarie hereditates reſtituant̃: ſiue heres ex
volūtate teſtatoris q̄rtā ptem ſiue plus ſi
ue minus ſiue penitus nihil retinuerit. ⁊
in eo caſu qñ ex volūtate teſtatoris vel ni
hil vel minus quarta hȝ liceat ipi heredi
vel quartā qñ nihil penitus hēt vel qd̄
deeſt quarte quādo aliquid habȝ: minus
tamē quarta ex noſtra autoritate retinere
vel ſi forte totā hereditatē p ignorantiaȝ
facti reſtituerit liceat ei q̄rtam repetere. et
in hoc caſu ſtatuimus ex ſenatuſcon. tre.
actiones hereditarias tam in heredem q̄
reſtituit hereditatē q̄3 in fideicō. cui reſti-
tuitur pro rata portione vtriuſq3 cōpetere
et hec locū habent quādo heres quartaȝ
ſibi retinet. Si vero heres totam heredi-
tatē fideicō. ſponte reſtituerit: in hoc caſu
oēs actiones hereditarie fideic. ⁊ aduer-
ſus ipm dabunt̃. ⁊ nō ſolum ſi qua dicta
tranſtulimus in ſenatuſcō. tre. ſed etiā il-
lud qd̄ p̄pa puū fuerat ī ſenatuſc. pega. vt
ſcȝ quando heres ſcriptus recuſabat adi-
re autoritate pegaſiani cōpellebat̃ ⁊ totā
hereditatē fideicō. reſtituere: ⁊ oēs actio
nes ad fideic. ⁊ aduerſus eū ꝯferre. ⁊ hoc
etiam ad ſenatuſc. tre. tranſtulimus: volē
tes vt ex eo ſolo heres cōpellat̃ adire ⁊ fi-
deicō. deſiderāti hereditatē reſtituere. in
hoc caſu nullo dāno vel cōmodo apd̄ he
redem adire ⁊ reſtituere coactū remanēte
nihil in hoc caſu intereſt vtrū aliq̄s heres
inſtitutus ex aſſe totā hereditatē aut pro
pte reſtituere rogatus fuerit an ex pte he-
res inſtitutus ſit an totam ptē: aut ptē il-
lius ptis reſtituere ſit rogatus. nam ⁊ in
hoc caſu eadē iuſſimus obſeruari q̄ ī reſti
tutione totius hereditatis ſupra diximꝰ.
et hec dicunt̃ in pria particula tercie partꝭ
principalis vſq3 ad illum. §. Si quis vna
aliqua re ⁊c̄ Hic incipit ſcd̄a ps tercie
partis p̄ncipalis in qua determiat q̄d iu
ris ē quando heres rogatus eſt reſtituere
hereditatē retēta ſibi aliqua re certa ſiue
quātitate ⁊ in hac pte ita pcedit. primo aſ
ſignat differentiā int̃ hūc caſum ⁊ caſum
proximo p̄cedentē. nam in vtroq3 caſu fit
reſtitutio ex ſenatuſcon. tre. ſecundo aſſi-
gnat differentiā int̃ caſum p̄cedentē ⁊ ca
ſum iſtum. nam in caſu p̄cedenti videlicȝ
quando heres reſtituit hereditatem reten
ta quarta actiones hereditarie inter here
dem ⁊ fideicom. pro rata portione diuidū
tur: ſed etiam in hoc caſu videlicȝ quādo
heres rogatur reſtituere hereditatem re-
tenta ſibi aliqua re ſingulari. huiuſmodi
res apud heredem ſine omni onere rema
net tanq̄3 iur. legata ſibi acquiſita: ⁊ om-
nia onera hereditaria tranſeunt in fidei-
com. ⁊ ad hoc declarandum caſus diuer-
ſos ſubijcit. ⁊ ſic littera plana eſt vſq3 ad
illum. §. Preterea. Hic incipit quarta
pars principalis iſtius tituli in qua det̃-
minat qualiter fideicom. ab inteſtato re-
linqui poſſit. vnde pone ſic caſum. Do-
mine vos dixiſtis mihi qualiter heredes
onerantur ad preſtationem fideicōmiſ.
ſed nunquid poterunt ſucceſſores ab in-
teſtato fideicommiſ. ſimiliter grauari.

Rñdet iuſti. ꝙ ſic. nã ꝑter ſupdictos mo/
dos q̃bus in teſta. grauat̃ heres ad reſti/
tutionẽ fideic. poteſt etiã q̃s ſi forte eſſ; in
teſtatus moriturus ꝑ fideicõ. rogare eum
quẽ intelligit ſibi de iure ciuili vel de iure
p̄torio ab inteſtato ſucceſſurũ vt heredi/
tatẽ ſuã totã vel ꝑtem eius aut rẽ aliquã
ſingularẽ veluti fundũ hoĩem vel pecu/
niã alicui reſtituat. ſ; lic; hoc ſit verũ in fi
deicõ. ſecus tñ eſt in legatis. Legata eñ oliꝫ
nõ niſi ex teſta. valebãt: ⁊ nõ ſolũ ſucceſ/
ſorẽ in vniuerſitate ab ĩteſtato poteſt q̃s
grauare: ſ; etiã eũ cui aliq̃d reſtituit̃ per fi
deicõ. põt rogare vt illud rurſus alij totũ
aut ꝓ ꝑte reſtituat aut etiã aliq̃d aliđ qđ
tantũdẽ valeat. ⁊ hec dñr in quarta par/
te vſq; ad illũ. §. Et q; prima. Hic inci/
pit q̃nta ps iſtius ti. in qua ſic po. ca. dñe
iam video q̃d erat olim circa fideic. ⁊ q̃d
hodie obtinemus. vñ cũ ſatis manifeſtũ
eſt q̃d de ant. q̃tate tollat̃: ⁊ in q̃bus ꝑ ve
ſtrã conſtitutionẽ circa fideic. inſiſtere de/
beamus: trãſeatis igit̃ ſi plac; ad aliquã
aliã materiã. Ad hoc rñdet. amice adhuc
nõ eſt ad aliquã aliã materiã trãſeundũ:
p̄mo adhuc circa materiã fideic. inſiſten/
dum ẽ. nãq; p̄ma fideic. cunabula a fide
heredũ pendebãt: ⁊ tam nomẽ q̃; ſubſtã
tiã acceperunt. ⁊ iõ p̄mo diuus auguſtus
vt. s̃. dictũ eſt fideic. ad legis neceſſitate;
deduxit ⁊ laqueis iuris innodauit. igitur
nos eundẽ principẽ circa figmenta fideic.
nuꝑ ſuꝑare ꝯtendẽtes ex quodã facto per
tribunianũ iur. excelſum ſacri palacij q̃/
ſtorẽ nobis relato quãdã fecimus ꝯſtituti
onẽ ꝑ quã ſtatuimus vt ſi q̃s teſtator he/
redẽ ſuũ ꝑ fideic. rogauit vt vel heredita
tem vel aliqđ ſpãle fideic. alicui reſtituat
et hmõi volũtas teſtatoris neq; ex aliqua
ſolẽni ſcriptura neq; ꝑ q̃nq; teſtes qui in
codicill' ſuff. ciũt ꝓbari poſſit q̃ fidẽ here/
dis ſui elegit ĩ hoc caſu ſi heres ꝑfidia du
ctus fidẽ adimplere recuſauerit negãdo
tale onus a teſtatore ſibi fuiſſe impoſitu;
ſi fideicõmiſſarius iuſiurãdũ ei detulerit
ſacro de calũ. a fideicõ. ꝓus p̄ſtito neceſſe
hẽbit heres vel iuſiurandũ ſubire vel fi/
deic. ſiue generale ſiue ſpãle ab eo relictũ
fidecõmiſſario ſoluere. ⁊ ita ꝑ nr̃am cõſti
tutionẽ induximus ne vltia voluntas te
ſtatoris fidei heredis ſui cõmiſſa depeat.
S; pone ꝙ ille a quo fideicõ. petit̃ poſtq̃;
ꝑ ſacrũ aut ꝑ teſtes ꝯuict' fuerit ꝯfiteat̃ fi
deic. a ſe relictũ ad legis tñ ſubtilitatẽ de
currat vic; allegãdo ex min' ſolẽni volũ/
tate hoc fuiſſe relictũ. certe in ſħ caſu in pe
nã icadit mẽdacij ⁊ nõ obſtãte hmõi defẽ
ſione ad hmõi fideic. p̄ſtationẽ oĩno cogẽ
dus ẽ. ⁊ hec dñr in q̃nta ⁊ vltima ꝑte vſq;
in finem tituli.

De ſingul' rebus ꝑ fideicom. relictis.

C Ontinuatio iſtius rubrice ad ſu
periora patet in hũc modũ. Su
pra tractauit iuſti. de fidei. gene
ralit̃. vñ poſt fideic. generalia intẽdit tra
ctare de fideic. ſpãlibus. ⁊ iõ de his dictu
rus annectit rubricã de ſingul' rebus ꝑ fi/
deic. relictis dicẽs. Põt aũt ⁊c. In hoc tit'.
ita ꝓcedit iuſti. p̄mo deter. in generali q̃/
lit' ſingule res ꝑ fidic. relinq̃ pñt. ſecũdo
ſpãlit' deter. q̃ res ꝑ fideic. ſpãle relinqui
pñt: ⁊ a q̃bus fideic. relinq̃ põt: ⁊ inq̃tu;
q̃s ꝑ fideic. relinq̃re põt ⁊ inq̃tũ põt gra
uari. tercio deter. q̃d iuris ẽ qñ aliena res
ꝑ fideic. relinquit̃. q̃rto deter. q̃d iuris eſt
qñ libtas relinquit̃ ꝑ fideic. ſiue relĩqu t̃
ꝓprio ſuo teſtatoris ſiue ſuo hẽdis ſiue ſ
uo legatarij vel fideic. q̃nto aſſignat dif/
ferẽtiã int̃ eũ q̃ ex cã fideic. manumittitur
ſexto deter. qñ ĩtelligit̃ libtas directo da
ri in te. ſeptĩo deter. q̃bus põt directo lib
tas in te. dari. octauo ⁊ vltio deter. q̃bus
ꝟbis vtit̃ q̃s relinq̃ndo fideic. vñ ſm hoc
diuidas ti. in. viij. ꝑtes ⁊ plan' erit: q̃rum
prima ps durat vſq; ad illũ. §. Põt aũt.
ibi ſcđa ⁊ durat vſq; ad illũ. §. Cũ ãt alie
na res. ibi tercia ⁊ durat vſq; ad illum. §.
Libtas q̃;. ibi q̃rta ⁊ durat vſq; ad illũ. §.
Qui ãt ex cã. ibi. v. ⁊ durat vſq; ad illũ. §.
Nec ali' vll'. ibi. vi. ⁊ durat vſq; ad illu;
. §. Directa ãt lib. ibi. vij. ⁊ durat vſq; ad
illũ. §. Verba ãt. ibi. viij. ⁊ vlt̃. ⁊ durat vſ

ꝗ in finē ti. ⁊ ſic lr̄a plana eſt ⁊ caſus pla niſſimi ſunt.

De codicillis Rubrica.

Continuatio iſtius rubrice ad ſu periora patet in hūc modū. Su pra tractauit iuſti. de fideicō. tā gn̄alibus ꝗ̄ ſpecialibus: ſ; q2 fideicō. pri mo in codicillis relinq̄bant᷑: idcirco pᵒ ma teriā fideicō. de codicillis tractare intēdit vn̄ de his dicturus ſubijcit rubricā de co dicillis. vel pōt alio mō ꝯtinuari ꝓut in apparatu coī ꝯtinet᷑. dicit ergo an̄ auguſti tp̄a in hoc ti. ita ꝓcedit. primo determinat qn̄ prīo ius codicilloꝝ in vſu eē cepit: ⁊ q̇s primo codicil. introduxit ⁊ q̄lr̄ auto. codi cil. fuit data. ſcd̄o deter. q̇s pōt facere co dicil. tercio deter. de p̄tāte ⁊ effectu codi cil. aſſignādo dr̄am int᷑ teſtm̄ ⁊ codicillos et ſm̄ hoc diuidas ti. in tres ptes ⁊ planᵒ erit. quarū prima ps durat vſq; ad illum ·§· Non tm̄ aūt. ibi incipit ſecūda ⁊ durat vſq; ad illū ·§· Codicillis aūt hereditas. ibi tercia ⁊ vltima ⁊ durat vſq; in finē ti. Po. igit᷑ ſic ca. in prima pte. dn̄e iā video ꝙ vultis tractare de codicill᷑: dicatis igr̄ m̄ ſi placet qn̄ primo ius codicilloꝝ in vſu eē cepit: ⁊ q̇s primo introduxit codicillos. Ad hoc rn̄det impator. amice ius codicil. tempibus diui auguſti primo in vſu eē ce pit: nam certū eſt an̄ auguſti tp̄a ius codi cilloꝝ in vſu nō fuiſſe: ſ; primo lucius len tulus ex cuius pſona etiā fideicō. ſumpſe runt originē codicillos introduxit. nā cū̄ p̄dictus lucius lētulus in affricā diem ex tremā clauderet quoſdā ſcripſit codicillos teſtō ſuo ꝯfirmatos q̄bus rogauit augu ſtum p fideicō. vt aliq̇d faceret: ⁊ cū diuᵒ auguſtus volūtatē ſuā in codicillis ꝯten tam impleuiſſ;: poſtea ceteri auto. princi pis ſecuti fideicō. p̄ſtabāt: ⁊ filia eiuſdem lentuli legata in codicillis prīs ſui cōten ta ſoluit: ad quoꝝ p̄ſtationē diuᵒ auguſtᵒ iuriſprudētes ꝯuocauit int᷑ quos erat tre bacius cuiᵒ tūc autoritas maxīa hēbatur. et ab ijſdē iuriſcon. q̄ſiuit an vſus codicil loꝝ recipe poſſ;: ⁊ an diſſoni eēnt codicilli iuri nō rōni. ⁊ dr̄ trebaciᵒ rn̄diſſe auguſto vtiliſſimū ⁊ neceſſariū fore vſu; codicillo rū ⁊ maxīe ꝓpt᷑ longas ⁊ magnas pegri natōes q̄ apud veteres fuiſſent vt ſi q̇s te ſta. ſolēne ꝓpt᷑ impotētiā facti facere non poſſ;: faceret ſaltē codicillos q̄bus vltimā volūtatē dclararꝫ. vn̄ poſt illa tp̄a cū etiā labeo iuriſc. codicillos feciſſ; iā nemi du biū erat q̇n codicilli iure optio admitterē tur. ⁊ hec dn̄r in p̄ia pte vſq; ad illum ·§· Nō tm̄ aūt. Hic incipit ſcd̄a ps in q̄ ſic po. ca. Dn̄e vidimus ꝙ prīo lucius lentu lus fecit codicillos teſtō ſuo confirmatos nūq̇d igit᷑ requirit᷑ de neceſſitate ꝙ fiat te ſta. ad hoc ꝙ poſſint valere codicilli. Et rn̄det ꝙ nō. nā nō tm̄ facto teſtō pōt q̇s co dicillos facere ſ; etiā inteſtatus decedens codicillos facere pōt: ⁊ in eis fideicō. reli quere. pap̄. tm̄ ait codicillos an̄ teſtm̄ fac tos nō alit᷑ iur. neceſſitatē hr̄e: niſi poſtea ſpeciali volūtate teſtatoris ⁊ in teſtō ꝯfir ment᷑. ſ; diuus ſeuerus ⁊ anthoninᵒ reſcri pſerunt ex codicillis an̄ teſtm̄ factꝭ poſtea cū effectu fideicō. peti: l; in teſtō ſubſecu to nō fuerint exp̄ſſe ꝯfirmati. ſi tm̄ appare at teſtatorē q̄ poſt fcōs codicillos facit te ſta. a volūtate in codicill᷑ exp̄ſſa nō receſ ſiſſe: ⁊ ita nō ē neceſſaria ſp̄alis ꝯfirmatio ſ; ſufficit ſi nō appareat de ꝯtraria volūta te teſtatoris. ⁊ hec dn̄r in ſcd̄a pte vſq; ad illū ·§· Codicill᷑ aūt hereditas. Hic inci pit tercia pticula in q̄ ſic po. ca. Dn̄e iā vi deo ꝙ codicilli an̄ teſtm̄ ⁊ poſt teſtm̄ fieri pn̄t ⁊ ab īteſtato: ſ; nūq̇d eandē p̄tātem hn̄t codicilli quā ⁊ teſtm̄ Ad h rn̄det ꝙ nō īmo codicilli ī multꝭ differt a teſtō. heredi tas eīm in codicill᷑ nec directo dari nec adi mi pōt. ⁊ hoc iō ſtatutū ē ne ius teſtoꝝ et codicilloꝝ cōfundat᷑. vn̄ nec exheredatio directo in codicill᷑ ſcribi pōt: ſ; oīa ſup̄di cta ī teſtō fieri pn̄t. ſ; l; in codicill᷑ heredi tas directo dari nō poſſit: in ill᷑ tm̄ fideic. iure relinqui pōt. Item nec ꝯditio heredi inſtituto in codicillis adijci pōt: nec eti am ſubſtitutio directo fieri: ⁊ nō ſolu; in predictis differunt codicilli a teſtamento

ſed etiam in aliȷs. nam plures codicillos
q̄s facere pōt ita vt oīs valeāt ⁊ nullā ſo
lennitatē ordinationis vboꝝ deſiderant:
licꝫ ſecus ſit in teſtamēto. ⁊ hec dicunt in
tercia ⁊ vltima pte vſqꝫ in finē tituli.

Explicit liber ſcd̄s.

Incipit liber tercius. Rubrica.

De hereditatib᷒ q̄ ab inteſtato deferunt.

c

Ontinuatio iſti᷒ rubrice pa
tet in hūc modū. Uidimus
ꝙ hereditas qn̄qꝫ acquirit
nobis ex teſtamēto quādoqꝫ
ab inteſtato: ſꝫ dictū ē ſupra
qualiter nobis acquirunt hereditates ex
teſtamēto: vn̄ hic intēdit tractare qualiter
nobis deferant hereditates ab inteſtato.
⁊ iō de hoc dicturus annectit rubricaꝫ de
hereditatib᷒ ⁊c̄. dicēs. Inteſtatus ⁊c̄. Ad
maiorē euidentiā iſtius ti. diuidas totuꝫ
titulū p̄mo ⁊ p̄ncipalit in duas ptes p̄n
cipales. In quarū p̄ma pte determinat
iuſti. q̄lit liberi tpe mortꝭ in ptāte parētuꝫ
exn̄tes ad ſucceſſionē pentū p. l. xȷ. tabu.
vocant. in ſecūda pte detmīat q̄lit liberi
emancipati q̄ iuri ciuili penitus erāt inco
gniti ⁊ a bn̄ficio ſucceſſionis excluſi de iu
re p̄torio ad ſucceſſionē parentū ab inte
ſtato admittunt. prima ps durat vſqꝫ ad
illū. §. Emancipati autē liberi. ibi incipit
ſecūda ⁊ durat vſqꝫ ī finē ti. In p̄ma par
te ita ꝓcedit. p̄mo detminat q̄s intelligit
decedere inteſtatus. ſecūdo detminat ad
quos ptineat hereditas inteſtatoꝝ. tercio
determīat q̄ ſunt ſui heredes ⁊ qualit ſuc
cedunt ſui heredes: ⁊ ad hoc declarandū
diuerſos caſus ſubȷcit. q̄rto ponit duos
caſus ſpeciales circa ſuos heredes q̄ qui
dem duo caſus penitus vident ꝯtra regu
lā ſupius poſitā traditā ſuis heredibus.
q̄nto detmīat q̄lit ſui heredes ī gradu di
ſpares parit tn̄ ad ſucceſſionē parentū ab
inteſtato vocant. ſexto ⁊ vltīo detmīat q̄
tpe q̄rit an aliq̄s exiſtat ſuus heres: ⁊ ſm̄
hoc ſubdiuidas p̄mā ptē p̄ncipalē in. vȷ.
pticulas q̄rū p̄ma durat vſqꝫ ad illum. §.
Inteſtatoꝝ. ibi incipit ſecūda ⁊ durat vſ
qꝫ ad illū. §. Sui aūt heredes. ibi tercia et
durat vſqꝫ ad illū. §. Cū interdū autē. ibi
q̄rta ⁊ durat vſqꝫ ad illū. §. Filius filiaue
ibi q̄nta ⁊ durat vſqꝫ ad illū. §. Cū aūt q̄
ritur. ibi ſexta ⁊ vltima ⁊ durat vſqꝫ ad ſe
cundā partē p̄ncipalē vicꝫ vſqꝫ ad illū. §.
Emācipati. Po. igit ſic ca. in p̄ma pte. do
mine iam video ꝙ vos vultis tractare de
hereditatibus q̄ deferunt ab inteſtato: p
deo ſi placet vobis dicatꝭ mihi q̄s intelli
git decedere inteſtatus. Ad hoc rn̄det. in
teſtatus decedere intelligit ille q̄ aut nul
lo mō fecit teſtm̄ aut de facto quideꝫ fecit
teſtm̄ nō tn̄ de iure: vtpote q2 iuris ſolēni
tate caruit vel teſtamēti factionē nō hūit.
aut teſtm̄ qđ iure fecerat arrogatōe ruptū
fuit: vel capitꝭ dimi. irritū factū eſt: aut ſi
ex teſtō ſolēnit facto nullus heres extite
rit. oībus em̄ his modis intelligit inteſta
tus decedere. ⁊ hec dicunt in p̄ma pticl'a
prime partis p̄ncipalis vſqꝫ ad illum. §.
Inteſtatoꝝ. Hic incipit ſecūda pticula
in q̄ ſi po. ca. Dn̄e iam video q̄s intelligi
tur decedere inteſtatus: dicatꝭ mō mihi ſi
placet ad quos inteſtatoꝝ hereditas pti
net. Ad hoc rn̄det. amice hereditas inte
ſtatoꝝ ex. l. xȷ. tab. primo ptinet ad ſuos
heredes. ⁊ hec dicunt in ſcd̄a pte vſqꝫ ad
illū. §. Sui aūt heredes. Hic incipit ter
cia pticula in q̄ ſic po. ca. dn̄e vos dixiſtis
mihi ſup̄ ꝙ hereditas inteſtatoꝝ ptinet
ad ſuos heredes: dicatꝭ mihi ſi placet qui
intelligūt ſui heredes. Ad hoc rn̄det. ami
ce ſui heredes intelligūt q̄ in ptāte mori
entis ſunt: de cui᷒ hereditate tractat velu
ti filius filia: nepos ⁊ neptis: ⁊ deſcēden
tes ex filio ꝓnepos ⁊ ꝓneptis. ⁊ p maſcu
linā lineā directo deſcendētes: nec in teſt
q̄ ad hoc vt ſui heredes cēſeant vtrū ſint
naturales liberi an adoptiui. nā adopti
ui liberi tpe mortis in ptāte pr̄is exn̄tes
ſui heredes intelligunt: ⁊ nō ſolū ſup̄di
cti ex binis mr̄imonȷs exn̄tes ꝓcreati dn̄r
ſui heredes ſꝫ etiā neceſſe eſt eos int ſuos
heredes ꝯnumerari q̄ ab iteſtato nō erāt
in poteſtate parentū: vtpote naturales q̄

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg